

Tzeltal de Oxchuc: Bible for Mateo
Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>."

Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original. No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Mateo

1 TE NE'EL ME'EL-TATILETIK YU'UN TE JESUCRISTOE¹Ja in to ja sjunal sts'umbal te Jesucristoe, sts'umbal David, sts'umbal te Abrahame. ²Te Abrahame ja snich'an te Isaac, te Isaac ja snich'an te Jacob, sok te Jacob ja snich'an te Judá sok te sbankil-yijts'nabe. ³Judá te stat te Fares sok te Zara te sme' te Tamar, Fares te stat te Esrom, Esrom te stat te Aram, ⁴Aram te stat te Aminadab, Aminadab te stat te Naasón, Naasón te stat te Salmón. ⁵Salmón te stat te Booz ja sme' te Rahab, Booz te stat te Obed ja sme' te Rut, Obed te stat te Isaí, ⁶Isaí te stat te David te k'ot ta ajwalil. David te stat te Salomón, te ja sme' te yinam Uriáse. ⁷Salomón te stat te Roboam, Roboam te stat te Abías, Abías te stat te Asa, ⁸Asa te stat te Josafat, Josafat te stat te Jorám sok te Jorám te stat te Uzías. ⁹Uzías te stat te Jotam, Jotam te stat te Acáz, Acáz te stat te Ezequías. ¹⁰Ezequías te stat te Manasés, Manasés te stat te Amón, Amón te stat te Josías. ¹¹Josías te stat te Jeconías sok te sbankil-yijts'nab te k'alal yorail te la yich'ik ik'el bael ta Babilonia. ¹²Sok te k'alal ayikix ta Babilonia, Jeconías te stat te Salatiel, Salatiel ja sts'umbal te Zorobabel. ¹³Zorobabel te stat te Abiud, Abiud te stat te Eliaquim, Eliaquim te stat te Azor. ¹⁴Azor te stat te Sadoc, Sadoc te stat te Aquim, Aquim te stat te Eliud. ¹⁵Eliud te stat te Eleazar, Eleazar te stat te Matán, Matán, te stat te Jacob. ¹⁶Jacob te stat te José te ja smamlal te María, te ja ta swenta te ain te Jesuse, te Cristoe xi' sbiile. ¹⁷Spisil te ts'umbalil k'alal to ta Abraham ja to ta David ja chanlajun kum ts'umbalil (14), k'alal ta David ja to te k'alal la yich'ik ik'el bael ta Babilonia ja chanlajun kum ts'umbalil (14), sok te k'alal la yich'ik ik'el bael ta Babilonia ja to ta Cristo ja chanlajun kum ts'umbalil (14).TE BIT'IL BEJK'AJ TE JESÚS ¹⁸Te bit'il bejk'aj te Jesucristoe jich ay in to. Te sme'e ja te María chapalix-a te ja ya xnujpp'in sok te José, jauk me to ma to ba yik'oj sbaik-a, ayix ta yan chamel-a ta swenta te Ch'ul Espíritue. ¹⁹Te smamlal ja bi ja' te Joseje ja toj ta winikil stukel, ja swenta te ma la sk'an yak' ta k'exlal ta komon sitil. Jich la sta nopel te ya yijk'tey jilel ta muken te bit'il ay te yaiyej sok te Maríae. ²⁰Te k'alal yak ta snopel spisil in to, tul Ch'ul abat yu'un te Kajwaltike tal yak' sba ta na'el ta swaech jich la yal: "José, te sts'umbalat David, manchuk me ya axi' awik' awinamin te Maríae, melet te bit'il ay sba-ale ja ta swenta te Ch'ul Espíritue. ²¹Ya me xbejk'aj te yale, te ja'ate ya me awak'bey sbiil Jesús, melet ja ya skoltay te slum yu'un te smule."²²Spisil in to k'ot ta pasel swenta yu'un jich ya xk'ot ta pasel a te beluk yaloj te Kajwaltik ta stojol te alwaneje, te jich la yal: ²³"ILAWILIK, TE CH'IEL ACH'IX TE MA BA TABIL TA WINIK YA ME XBEJK'AJ SKEREM-AL, SOK YA ME YAK'BEYIK SBIL EMANUEL, TE YA SK'AN YAL, 'SJOINEJOTIK TE DIOSE."²⁴Te José wijk' sit yu'un te swaech jich la spas te bit'il albot yu'un te Ch'ul abat yu'un te Kajwaltike sok jich la yik' yinamin. ²⁵Jauk me to, ma la sjoin ta wayel ja to te bejk'aj te alale. Sok jich la yak'bey sbiilin Jesús.

2 TE BIJIL WINIKETIK TAL YILIK TE ALALE¹Te k'alal bejk'aj te Jesús ta lum Belén te ay ta sk'inál Judea k'alal ay ta ajwalil a te Herodese, te bijil winiketik te talik ta slok'ib k'aal julik ta bay lum Jerusalén jich la yalik: ²"¿Banti ay te muk' ajwalil yu'un te Judioetik te bejk'ajixe? la jkiltik te ek' ta slok'ib k'aal jich yu'un tal jkich'tik ta muk'." ³Te k'alal la yaiy stojol te muk' ajwalil Herodes nijk' yot'an yu'un sok ta spamal lum Jerusalén. ⁴Te Herodese la stsob ta spisil te wolwanej sacerdoteetik sok te ts'ibjometik yu'un te lume sok jich la sjojk'iy: "¿Banti ya xbejk'aj te Cristoe?" ⁵Jich la sutik: "Ta lum Belén ta sk'inál Judea, melet jich ts'ibubil jilel yu'un te alwaneje: ⁶TE JA'AT LUM BELÉN, TE AYAT TA SK'INAL JUDÁ, MA BA CH'IN TSAELAT TA STOJOL TE MACH'ATIK WOLWANEJ TA LUM JUDÁ, MELEL LE' YA XTAL A TE TUL AJWALIL TE YA SWENTAINBON TE ANTS-WINIK TA BAY LUM ISRAEL."⁷Jich yu'un te Herodese muken la yik' tel te bijil winiketike yu'un ya sjojk'ibey yaiy ta lek te bi ora chiknaj te ek'e. ⁸Jich la stikun bael ta lum Belén sok la yalbey: "Baanik sok leaik ta lek te alale. Te k'alal ya ataike ya me xtal awalbonik, yu'un ya me xba jkich' ta muk' uuk."⁹Te k'alal la yaiybeyikix stojol sk'op a te ajwalile la xcha' st'unik bael te sbeike sok te ek' te la yilik ta slok'ib k'aale ja neel ay yu'unik sok le' k'ot komel a te banti ay te alale. ¹⁰Te k'alal la yilik te ek'e, bayal bujts'naj yot'anik yu'un. ¹¹Jich bajt'ik ta bay te nae sok le' la yilik a te alale sok te sme'e ja te Maríae. La stinan sbaik koel sok la yich'ik ta muk'; jich la sjamik te yawil sbilukike jich la yak'beyik smajt'anin te oroe, te pome sok te beluk xuk'et nax yik'e (mirra). ¹²Te Diose la yak' na'el ta waechel te manchuk ya sujt'ik xan bael ta stojol te Herodese; jich yu'un te k'alal sujt'ik bael ta slumalik yan be la st'unik bael.LA YICH'IK MILEL TE ALAL-KEREMETIKE ¹³Te k'alal bajt'ikix ae, chiknaj tul ch'ul abat yu'un te Kajwaltik ta stojol te Joseje sok jich albot ta xwaech: "Jajch'an, ik'a bael te alal sok te sme'e anan bael ta Egipto. Le' me ya x-ainat a ja to teme la jkalbate, melet te ajwalil Herodese ya xtal sle smil te alale." ¹⁴Te ajk'ubal abi jajch' te Joseje jich la yik' bael te alale sok te sme'e, jich bajt'ik ta lum Egipto. ¹⁵Le ainik a ja to te k'alal laj te Herodese. K'ot ta pasel te beluk yaloj te Dios ta swenta te alwanej yu'une, "TA LUM EGIPTO LA JKIK' LOK'EL TEL TE JNICH'ANE."¹⁶Jich yu'un te Herodese la sna' stojol te la yich' lo'layel yu'un te bijil winiketike k'axem to xan ilin yu'un. La yal mantal te ya xba yich'ik milil te alal keremetik te mach'atik che' ja'wil yawilalik sok te me ay tsaelik xan abi, te ayik ta spamal lum Belén sok ta sjoylejal, ja la sna' te bay chiknaj te ek' te la yilik te bijil winiketike. ¹⁷Jich k'ot ta pasel spisil te beluk yaloj te alwanej Jeremiáse: ¹⁸"AY CHIKNAJ K'OP TA LUM RAMA, YAK TA OK'EL SOK YAK TA AJKAN, JA TE RAQUEL TE YAK TA OK'EL YU'UN TE YAALTAKE JAUK METO MAYUK MACH'A MUK'TESBOT K'INAL YAIY YU'UN MELEL SPISIL LAJEMIKIX A."¹⁹Te k'alal laj te Herodese, tul ch'ul abat yu'un te Kajwaltik chiknaj ta xwaech te Joseje ta bay Egipto sok jich albot yu'un: ²⁰"Jajch'an ik'a bael te alale sok te sme'e sok baan ta sk'inál Israel melet te mach'a yakik ta sleel te alale lajemikix." ²¹Jajch' te Joseje la yik' te alale sok te sme'e jich talik ta sk'inál Israel. ²²Jauk me to te k'alal la yaiy stojol te ja ochemix ta ajwalil a te Arquelao ta lum Judea, te ja la sjelolin te stat ja bi ja te Herodese, xiw yot'an yu'un te le' ya xbjat' ae. Ta patil te k'alal albotix yu'un a te Dios ta xwaech, bajt' ta sk'inál Galilea ²³jich bajt' sok kuxin ta muk'ul lum te ja sbiil Nazaret. Jich k'ot ta pasel te beluk yaloj te alwanejetik te ja ya yich' albeyel Nazareno.

3 TE JUAN AK' ICH' JA¹K'axix bayal k'aal a, tal te Juan te ak' Ich' ja' jajch' ta xcholele te sk'op Dios ta takin jochol k'inal yu'un Judea, jich yak ta yale: ²"Sujt'esa awot'anik, melel te ajwalinel yu'un te ch'ulchane nopol ayix. ³Melel janix albot sk'oplal yu'un te alwanej Isaías, te k'alal la yal: "TE SK'OP TE MACH'A YAK TA AW TA TAKIN JOCHOL K'INAL, CHAJP'ANAİK TE SBE TE KAJWALTIKE, TOJTESAİK TE BEE."⁴Te Juane sk'uinej stsotsil camello, sok jun nujk'ul te xchukoj xch'ujt' ae. Te swe'ele ja k'ulubetik sok te'eltik chab. ⁵Jich yu'un te lum Jerusalén, spisil Judea, sok spisil te mach'a nainemik ta sjuyubal te muk'ul ja' Jordán ya xtalik ta stojol te Juane. ⁶Jamal la yalik te smulike, jich la yich'ik ja' ta muk'ul ja' Jordán.⁷Jauk me to te k'alal la yil te Juan te bayal te Fariseoetik sok te Saduceoetik te talik ta stojol ta yich'el ja' jich la yalbey: "Ja'ex te sts'umbalex ti'awal chan, çmach'a la yalbeyex te ya stak' ya xlok'ex bael ta anel ta stojol te yilimba te Dios te yak ta taele? ⁸Aka chiknajuk ta ilel ta swenta awat'elik te asutojix awot'anike. ⁹Sok ma me xa nopik ta awot'anik te ja'exe: "Te jo'otik ja jtatik te Abraham.' Te jo'one jich ya jkalbeyex te Diose ya xju' yu'un ya sk'atbun ta yal-snich'an Abraham jai tonetik to. ¹⁰Te echeje chapalix te ya sboj te yisim te te'etike. Jich yu'un spisil te te'etik te ma yak' lek site ya me yich' bojel lok'el sok ya me yich' ch'ojel ochel ta k'ajk'. ¹¹Te jo'one janax ya jkak'beyex awich'ik ja' ta swenta yu'un sujt'esel ot'anil. Yan te mach'a patil ya xtal jku'une, ja bayal xan yu'el stukel te bit'il jo'one, te ma ba xtunon yu'un te ja ya jkich'bey bael te xanabe. Ja me ya yak'beyex awich'ik ja' ta Ch'ul Espiritu sok k'ajk'. ¹²Stsakojoj ta sk'ab te ech-te' tak'in, yu'un ya sajbubey lok'el te sk'ablel te strigo ta ba yawil yu'une. Jauk me to te sk'ablele ya me yich' chik'el ta k'ajk' te ma bi ora ya xtube."TE JESÚS LA YICH' JA' ¹³Jich yu'un te Jesuse tal ta Galilea jul ta muk'ul ja' Jordán swenta yu'un jich ya x-ak'bot ich' ja' yu'un te Juane. ¹⁴Jauk me to te Juane k'anuk skom, jich la yalbey: "Te jo'one ja ya sk'an awak'bon jkich' te ja'e, ¿Bit'il ay te ja ya xtalat ta jtojole?" ¹⁵Te Jesús la sut sok jich la yalbey: "Jich k'otok ta pasel ta ora in to, melel ja stojil ta jtojoltik te jich ya jk'otestik ta pasel te beluk toje." Jich yu'un te Juane la yak'bey yich' ja'.¹⁶Te k'alal la yich' ja', te Jesús lok' tel ta ora nax ta bay ja', jich jam te ch'ulchan ta stojole. La yil te Espiritu yu'un te Dios te yak ta koel tel jich bit'il koj' tsumut sok jul lujch'ajuk ta stojol. ¹⁷Ay mach'a k'opoj ta ch'ulchan te jich la yale: "Ja me Jnich'an to te k'ux ta jkot'ane. Bayal sbujts' jkot'an ta stojol."

4 YILJIBAL YOT'AN TE JESUSE¹Ta patil te Jesús ik'ot bael yu'un te Espiritu ta bay takin jochol k'inal swenta yu'un jich ya yich' ilbeyel yot'an yu'un te pukuje. ²Te k'alal la skom swe'el cha'winik (40) k'aal sok cha'winik ajk'ubal, la yaiy winal. ³Te lo'leywanej tal sok jich la yalbey: "Teme ja'at nix a te snich'anat te Diose, albeya mantal jai tonetik to te yakuk xk'atbuj ta kaxlan waj". ⁴Jauk me to te Jesuse la sut sok jich la yalbey: "Jich ts'ibubil jilel, 'MA JAUk NAX TA KAXLAN WAJ YA XKUXIN TE ANTS-WINIKE, JA YA XKUXIN YU'UN SPISIL TE SK'OP TE YA XLOK' TEL TA YE TE DIOSE."⁵Ta patil te pukuje la yik' bael ta ch'ul muk'ul lum sok ba yak' ta k'alal sni'il templo yu'un te Diose. ⁶Sok la yalbey: "Teme ja Snich'anat te Diose, ch'ojaba koel, melel jich ts'ibubil: 'JA ME YA SPAS TA MANTAL TE CH'UL ABATETIK YU'UN TE YA SKANANTEYATE,' SOK, 'JA YA STSAKAT TA SK'ABIK, JICH MA ALAJIN AWAKAN TA TON.'"Te Jesús la yalbey: "Janix jich ts'ibubil jilel: 'MA ME XA AWILBEY YOT'AN TE KAJWALTIK DIOS AWU'UNE'". ⁸Ta yan buelta te pukuj la yik' bael ta bay toyol wits, la yak'bey yil spisil te ajwaliletik ta spamal balumilal sok te bit'il ay te yutsilale. ⁹Jich la yalbey: "Spisil in to ya jkak'bat, teme ya akejanaba ta jtojole sok teme ya awich'on ta muk'e."¹⁰Jich yu'un te Jesuse la yalbey: "¡Baan, k'ejaba pukuj! melel jich ts'ibubil: 'ICH'A TA MUK' TE KAJWALTIK DIOS AWU'UNE, SOK JANAX ME YA AWAK'ABA TA ABATINEL YU'UN.'" ¹¹Jich te pukuje la yijk'tey jilel, sok jich tal ch'ul abatetik ja la yak' sbaik ta abatinel yu'un.JAJCH' TA AT'EL TE JESUSE¹²Te k'alal la yaiy stojol te Jesús te la yich' tsakel bael ta chukel te Juane, sujt' bael ta Galilea. ¹³Lok' tel ta Nazaret bajt' ta kuxinel ta bay Capernaúm, te nopol ay ta mar yu'un Galilea, ta bay sk'inal Zabulón sok Neftalí. ¹⁴Jich k'ot ta pasel te beluk la yal jilel te alwanej Isaías: ¹⁵"TE SK'INAL TE ZABULÓN SOK TE SK'INAL TE NEFTALÍ, TA SBELAL TE MARE, TA JEJCH' JA' JORDÁN, GALILEA YU'UN TE YAN LUMETIKE! ¹⁶TE ANTS-WINIK TE AYIK TA IJK'AL K'INAL LA YILIK MUK'UL XOJOBIL K'INAL, SOK TE MACH'ATIK AYIK TA YAXINAL LAJEL, SAKUB K'INAL TA STOJOLIK."¹⁷Ja jich kaj te Jesús ta xcholele te sk'op Dios sok jich la yal: " Sujt'esa awot'anik, melel te ajwalinel yu'un te ch'ulchane nopol ayix. ¹⁸Te k'alal yak tel beel ta bay mar yu'un Galilea, la yil cha' tul winiketik, te sbankil sbaik, te Simón janix te Pedro te yan sbiile, sok Andrés sbiil te yijts'ine, yakalik xch'ojel ochel ta mar te stsakjibal chaye, melel ja yat'elik te tsak-chaye. ¹⁹Jesús la yalbey: "Laik t'unawonik, jo'on ya jkak'beyex awat'elinik te ya atsobik tel te ants-winiketike". ²⁰Ta ora nax la yijk'tayik jilel te stsakjibal-xchayike, jich la st'unik bael.²¹K'alal lok' bael le'a te Jesús la sta ilel cha' tul winiketik te yijts'in-sbankil sbaike, te Jacobo snich'an Zebedeo, sok Juan, te sbankile. Ayik ta barka sok te stat Zebedeo sbiile. Ja yakalik ta sts'akel te stsakjibal chayetike. La yik' tel. ²²Janix jichik uuk la yijk'tayik jilel ta ora te barka sok te statike, jich la st'unik bael.²³Jesús bajt' yoklin spisil Galilea, la yaiy bijteswanej ta sinagogaetik, la xchol te lekil yach'il k'op yu'un te ajwalinele, la xch'abtes spisil ta chajp' chamel sok spisil ta chajp' te beluk k'ux ya yaiyik te ants-winiketike. ²⁴Pujk' sk'oplal ta spisil sk'inal Siria, te ants-winiketik la yik'beyik tel ta stojol spisil te mach'atik ayik ta chamele, sok te mach'atik bayal xk'uxul te swokole, janix jich te mach'atik uintebilik yu'un te pukuje sok te tujbul-ik'etike janix jich te mach'atik lajem yip te yok-sk'abike. Te Jesús spisil la slektes. ²⁵Tsobol ants-winiketik te t'unbil tel yu'un ta k'alal Galilea, Decápolis, Jerusalén, Judea, sok ta jejch' ja' yu'un Jordán

5 TE JESÚS LA YAIY BIJTESWANEJ TA WITS: TE MACH'ATIK BINAX YUTSILIK.¹K'alal la yil te Jesús te tsobol ants-winiketike, mo bael ta wits; Te k'alal la snajk'an sba, te nopojeletik yu'une talik ta stojol. ²K'opoj ta stojolik sok kaj yich'ik nojpt'esel; Jich la yal: ³"Binax me yutsilik te mach'atik me'baik ta swuenta s-espíritu, melel ja yu'unik te ajwalinel yu'un te ch'ulchane. ⁴Binax me yutsilik te mach'atik ya x-ok'ike, melel ya me yich'ik muk'tesbel k'inal yaiyik.⁵Binax me yutsilik te mach'atik pek'el yak'oj sbaike, melel ja ya x-ak'botik jilel smajt'aninik te lum k'inale. ⁶Binax me yutsilik te mach'atik ya yaiyik wi'nal sok te mach'a ya xtakenaj yot'anik yu'un ta spasel te beluk toje, melel ya me yich'ik nojesel yu'un te Diose.

⁷Binax me yutsilik te mach'atik ya yayik k'uxtaywaneje, meel ya me staik k'uxtayel uuk. ⁸Binax me yutsilik te mach'atik toj yot'anike, meel ja me ya xk'ot yilbeyik sit yelaw te Diose. ⁹Binax me yutsilik te mach'atik ya yak' xlamajuk te k'inal, meel ja yal-snich'nab Dios ya xk'ot sbiilik. ¹⁰Binax me yutsilik te mach'atik ay swokolik ta nutsel ta skaj te beluk toj ta pasele, meel ja yu'unik te ajwalinel yu'un te ch'ulchane. ¹¹Binax me awutsilik te ja'ex teme ya awich'ik bolk'optayel sok teme ya awich'ik nutsel yu'un te ants-winiketike, sok teme ya yalik spasil ta chajp' lotil k'op ayejetik ta atojolik ta jwentae. ¹²Ayuk nax me sbujts' awot'anik sok binuk nax me awot'anik yu'un, meel muk' me te amajt'anik te ya awich'ik ta ch'ulchan. Meel jich la yich'ik nutsel te alwanejetik yu'un te ants-winiketik te kuxinik ta sneelal to awu'unike. TE ATS'AM SOK TE SAKIL K'INAL YU'UN TE BALUMILALE ¹³Te ja'exe ja yats'milex te balumilale; jauk me to teme ch'ay te xchi'il te ats'ame ¿bin ut'il ya xchi'ub xan ta yan buelta? mayuk bin ora ya xtuunxi abi, jaxanix ya yich' ch'ojel lok'el sok ya yich' pech'el ta tek'el yu'un te ants-winiketike. ¹⁴Te ja'exe ja xojobal k'inal k'oemex yu'un te balumilale. Ma xju' ta nak'el te muk'ul lum te ay ta sba te witse. ¹⁵Janix jich te ants-winike ma ba ya stsum k'ajk' sok ya xba yak' ta yanil moch, jauk me to ya xba yich' kajanel ta skajtjib, jich ya yich' xojobtesbel k'inal spasil te mach'atik ayik ta nae. ¹⁶Jichuk me ya xojobex ta stojol te ants-winiketike, swenta yu'un jich ya yilik te lek te awat'elik sok jich me ya yich'ik ta muk' a te Tatil te ay ta ch'ulchane. TE JESÚS LA XCHOLBEY SK'OPLAL TE MANTALILETIKE ¹⁷Ma me xa nopik te jo'on talon ta sjinel te mantaliletik sok te beluk yaloj te alwanejetike; ma ba tal jin, ja tal jkak' k'otok ta pasel. ¹⁸Jauk me to jamal ya jkalbeyex jich bit'il ay to te ch'ulchan sok te balumilale, ma ba ya xch'ay ni junuk jota sok ni junuk tilde ta bay te mantalile, ja to teme k'ot ta pasel ta spasil. ¹⁹Jich yu'un spasil te mach'atik ya sk'axintey te mantalil te pek'el sk'oplale sok teme ya yak'bey snop te yantike, pek'el me sk'oplal ya xk'ot ta banti ay te ajwalinel yu'un te ch'ulchane. Jauk me to spasil te mach'atik ya sk'ejik sok te ya yak'ik ta nojp'tesele muk' sk'oplal ya xk'ot ta banti ay te ajwalinel yu'un te ch'ulchane. ²⁰Jamal ya jkalbeyex teme ma ba k'ax toj xan te awat'elik te bit'il te ts'ibjometike sok te bit'il te fariseoetike, ma ba ya xju' ya x-ochex ta bay ajwalinel yu'un te ch'ulchane. TE JESUSE LA XCHOLBEY SK'OPLAL TE ILIMBAE ²¹Te ja'exe ay awaiyojik stojol te bit'il albil sk'oplal ta namey tel: "MA ME AWAIYIK MILAW", Spasil te mach'atik ya yayik milawe kechel me ta stojolik te ich'el ta k'op te xi'bantik sbae. ²²Jauk me to te jo'one ya jkalbeyex, spasil te mach'a ya yilintay te yermanoe kechel me ta ich'el ta k'op te xi'bantik sbae; sok spasil te mach'a te jich ya yalbey te yermanoe ;Te ja'ate ma xtuunat! kechel me ta stojol te ya yich' chajbanel ta stojol te muk'ul tsobleje; sok spasil te mach'atik jich ya yalbey te yermanoe: ;Te ja'ate bolat! kechel me ya xbajt' ta ch'ojel ta k'atinbak. ²³Jich yu'un teme yakat ta yak'beyel smajt'an te Dios ta skajtjib te majt'anile, teme jul tel ta ajol te ay beluk skontroinejat yu'un te awermanoe, ²⁴ijk'teya jilel te majt'anil ta nopol skajtjib te majt'anile; jich baan. Ne'el utstesbeya ba awot'anik sok te awermanoe, jich sujt'an bael ta yak'el te majt'anil awu'une. ²⁵Chajp'ana me ta ora ak'op sok te akontro te k'alal ayat to ta be soke, meel te mach'a la xkujch'inat ta k'ope ya me stak' yak'at ta sk'ab te chajp'anwaneje, sok te chajp'anwaneje ya me stak' yak'at ta sk'ab te kanan chukjibale, sok jich ya awich' ch'ojel ochel ta chukjibal. ²⁶Jich jamal ya jkalbeyex, te mayuk bi ora ya xkolat tel lok'el le'a ja to teme la toj spasil te abetal tak'ine. TE JESUSE LA XCHOLBEY SK'OPLAL TE MULWEJE ²⁷Te ja'exe aya awayojik stojol te jich la yalik: " ;MA ME XA PASIK MULWEJ! ²⁸Jauk me to te jo'one ya jkalbeyex, spasil te mach'a ya xbk'taj yot'an yu'un tul ants te k'alal ya yile, la me yayix mulwej sok ta yot'an abi. ²⁹Jich yu'un teme ja ya yak'at ta mulil te swael asite, lok'esa sok ch'oja bael k'ejel to; meel ja lek xan te ya ach'ay bijuk te asite te spasil ja bak'etal ya yich' ch'ojel ochel ta k'atinbake. ³⁰Sok teme ja ya yak'at ta mulil te swael ak'abe, boja lok'el sok k'ejel to xa ch'oj bael, meel ja lek te ya xch'ay ch'ixuk te ak'abe te ya xbajt' spasil te abak'etal ta bay te k'atinbake. TE JESUSE LA XCHOLBEY SK'OPLAL TE MACH'A YA YIJK'TEY SBAIKE ³¹Sok jich nix albil: "TE MACH'A YA YIJK'TEY SBA SOK TE YINAME, AKA YAK'BEY TE SJUNAL IJK'TAYELE." ³²Jauk me to te jo'on ya jkalbeyex spasil te mach'a ya yijk'tay te yiname, teme ma ba ta skaj mulweje, ya me yak' ta mulwej abi: sok te mach'a ya yik' te ijk'teybil antse, yak me ta mulwej abi. JESÚS LA XCHOLBEY SK'OPLAL TE MA JICHUK NAX YA XK'OPOJATE. ³³Sok nix ay awaiyojik stojol te albil jilel ta namey k'inal: "MA ME AWAL LOTIL K'OP, JAUK ME TO K'OTOK ME TA PASEL TE BELUK AWALOBAY TE KAJWALTIKE." ³⁴Jauk me to jich ya jkalbeyex ma me xa awal te beluk ma xk'ot ta pasele; ni ta swenta te ch'ulchane, meel ja smuk'ul snaktjib te Diose; ³⁵ni jauk ta swenta te balumilale, meel ja skajtjib Yakan; ni jauk ta swenta te Jerusalén, meel ja MUK'UL LUM YU'UN TE AJWALILE. ³⁶Janix jich ma me xa wak' ta testigo te ajole, meel ma me stak' te ya ak'atbun ta sak o ijk' te stsotsil ajole. ³⁷Jauk me to jichuk me ya xk'opojat in to: "Teme jich ya awale, yu'unuk nix jich abi, teme ma jichuk ya awale, yu'unuk nix ma jichuk abi." Spasil te beluk xan yan ya yich' alel abi ja mulilix abi. K'UXUK ME TA AWOT'AN TE AWAJ KONTROE ³⁸Ay awayojik stojol te jich albil: "TEME LA SMAJBAT TE ASITE MAJBEYA UUK TE SITE, TEME AY MACH'A LA SMAJBAT TE AWEE MAJBEYA TE YEUK." ³⁹Jauk me to jich ya jkalbeyex, ma me amenuk ya awil te mach'a amene; jauk me to teme ay mach'a ya smajbat te swael achoe, ak'a te ya smajbat te yane. ⁴⁰Sok teme ay mach'a ya yik'at bael ta chajp'anel sok teme la spojbat te ak'u'e, ak'beya bael uuk te snajt'il ak'u'e. ⁴¹Teme ay mach'a ya sujat te ya xbenat bael jun lewa snajt'ilal te bee, baan benan bael sok chebuk xan lewa abi. ⁴²Ak'beya me spasil te mach'a ay beluk ya sk'ambate sok ma me xa mak ta k'op te mach'a ay beluk ya smajanbate. ⁴³Ja waiyojik stojol te jich albil: "K'UX ME AWAIYIK TE APAT-AXUJK'E SOK ILEYA ME TE AKONTROE". ⁴⁴Jauk me to jich ya jkalbeyex, k'anaik me te akontroike, sok k'oponbeyaik Dios ta stojol te mach'a ya yuts'inexe. ⁴⁵Swenta jich yal-snich'anex ya xk'oex ta stojol te Jtatik te ay ta ch'ulchane. Meel pajal ya yak' xlok' tel te k'aal ta stojol te mach'a amen yat'elike sok ta stojol te mach'a lek yat'elike, sok pajal ya yak' xtal ja'al ta stojol te mach'atik toj yot'anike sok ta stojol te mach'atik ma toj yot'anike. ⁴⁶Teme janax k'ux ta awot'anik te mach'atik k'ux ya yayexe ¿beluk majt'anil ya awich'ik abi? ¿ma ba jichuk nix ya spasik uuk te k'an-patanetike? ⁴⁷Teme janax ya apatbey yot'an te awermanotake ¿beluk xan lek ya apasbeyik te yantike? ¿Ma ba jichuk nix ya spasik uuk te yan lumetike? ⁴⁸Jich yu'un tojok me te awot'anike, jich te bit'il toj yot'an stukel te Jtatik te ay ta ch'ulchane.

6 TE JESUSE LA XCHOLBEY SK'OPLAL TE MAJT'ANILE¹Tsajteya me, ma me xa pas te beluk toj ta pasel ta stojol te ants-

winiketik swenta yu'un jich ya staatik ta ilel a, teme jich ya apasike mayuk ja majt'anik ya yak'batik te Jtatik te ay ta ch'ulchane. ²Jich yu'un te k'alal ay beluk ya ak'eban, ma me xa tijik ok'es ta atojolik jich bit'il te mach'a cha'lam yot'anik ya spasik ta sinagogaetik sok ta bebetik, swenta yu'un lek ya x-albot sk'oplalilik yu'un te ants-winiketike. Jamal ya jkalbeyex, la staikix te smajt'anik abi. ³Jauk me to te k'alal ay beluk ya ak'eban, manchuk me ya awak'bey sna' stojol te ak'exen k'ab te beluk ya spas te swael ak'abe, ⁴jich yu'un muken me ya awak' te beluk ya ak'ebane. Jich te Atat te ya yil te beluk muken ya yich' pasele, ya me yak'bat amajt'an. TE JESUSE LA YAK' TA NOPEL TE BIT'IL YA YICH' K'OPONEL TE DIOSE ⁵Sok te k'alal ya ak'opon Dios, ma me jichukex te bit'il mach'a cha'lam yot'anike, melek ja ya smulanik te tek'atik ta sk'oponel Dios ta sinagogaetik sok ta jujun xujk' te bebetike, swenta jich ya yich'ik ta ilel yu'un a te ants-winiketike. Jamal ya jkalbeyex, la yich'ikix te smajt'anik abi. ⁶Yan te ja'ate, te k'alal ya ak'opon Dios, ochan bael ta yutil anaj. Maka te ti'nail, sok k'opona te Atat te muken aye. Jich yu'un te Atat te ya yil te muken ya ak'opone ya me yak'bat amajt'an. ⁷Sok te k'alal ya ak'opon Dios, ma me jajanax ya asutiley te awayeje jich bit'il ya spasik te yan lumetike, melek ja ya skuyik te ya x-aybotik stojol sk'opik yu'un te bayal ya xk'opojike. ⁸Jauk me to, manchuk me jichukex te bit'ilike, melek te Atate sna'ojix stojol te beluk ya xtuun awu'un te k'alal ma to bey ajojk'iyobey a. ⁹Jich yu'un, k'oponaik me te Dios jich to: "Jtatik Dios te ayat ta ch'ulchan, aka ich'otok ta muk' te ach'ul biil. Aka taluk te ajwalinel awu'une, ¹⁰k'otok ta pasel te sk'anjel awot'an, ta balumilal janix jich ta ch'ulchan. ¹¹Ak'botik jai k'aal to te jwe'eltik ta jujun k'aal. ¹²Pasbotik perdón yu'un te jmultike, janix jich te bit'il ya jpasbeytik perdón te mach'atik ay smul ta jtojoltike. ¹³Sok ma me xa wak' xyalotik ta mulil, koltayawotik lok'el ta bay te beluk amene. ¹⁴Melek teme ya apasbey perdón te ants-winiketik te ay smulik ta atojole, te Atat te ya ta ch'ulchane janix jich ya spabat perdón uuk. ¹⁵Jauk me to teme ma la apasbey perdón te mach'atik ay smulik ta atojole, janix jich te Atat ma ba ya spabat perdón yu'un te amule. TE JESÚS LA XCHOLBEY SK'OPLAL TE SKOMEL JWE'ELTIKE ¹⁶Sok, te k'alal ya akom awe'el, ma me awak' ilel mel-ot'an ta asit-awelaw, jich te bit'il ya spasik te mach'atik cha'lam yot'anike, melek te jaike ya syantesik sit-yelawik swenta nax yu'un ya yak'bey yil te ants-winiketik te skomoj swe'elike. Smelelil ya jkalbat, yich'ojikix te smajt'anike. ¹⁷Jauk me to te ja'ate, te k'alal ya akom awe'ele, tesa te ajol sok poka te asit-awelawe. ¹⁸Jich me ma ba ya awak'bey yil te ants-winiketik te akomoj awe'ele, janax te Atat te muken aye. Sok te Atat, te ya yil te muken ayat, ya me yak'bat amajt'an. TE K'ULEJALIL TA CH'ULCHANE ¹⁹Ma me xa k'ej ja k'ulejal ta balumilal, te banti ya xlaj ta joch' sok ya xtob, sok te banti te elek'etik ya x-ochik ta elek'. ²⁰Ja lek tsoba ak'ulejal ta ch'ulchan, te banti ma ba ya xlaj ta joch' sok te banti ma ba ya xtob sok nix te elek'etik ma ba ya xju' x-och x-elk'ajik. ²¹Melek te banti ay te ak'ulejale, le' me ay a te awot'ane. TE K'AJK YU'UN TE JBAK'ETALTIKE SOK TE SK'OPLAL TE K'ULEJALILE ²²Te jsitik ja sakil k'inal k'oem yu'un te jbak'etaltike. Jich yu'un teme lek te asite, skojt'ol te abak'etal nojel me ta sakil k'inal abi. ²³Teme ma lekuk te asite, skojt'ol te abak'etal nojel me ta ijk'al k'inal abi. Jich yu'un, te sakil k'inal te ay ta atojole teme ja k'oem ta ijk' k'inal awu'une, k'axel ayex ta ijk' k'inal abi. ²⁴Mayuk mach'a ya xju' ya yak' sba ta abatinel yu'un cheb ajwaliletik, melek ya me yiley te tule sok k'ux me ya yayi ta yot'an te yane, jun yot'an ta stojol te tule, yan te yane ya me sbaj ta yot'an. Te ja'ate ma xju' ya awak'aba ta abatinel yu'un te Diose sok te k'ulejalile. MA ME X-AAN JKOT'ANTIK YU'UN TE BELUK YA JK'ANTIKE ²⁵Jauk me to ya me jkalbat, ma me xa mel-awot'anik yu'un te akuxlejlike, sok te beluk ya awe'ike sok te beluk ya awuch'ike sok te bit'il ay te abak'etalike, sok te beluk ya alapike. ¿Ma ba jauk tulan xan sk'oplal te jkuxlejaltik te bit'il te we'lile, sok te jbak'etaltik ja bayal xan sk'oplal te bit'il te k'u'ul pak'e? ²⁶Ilawil te mutetik ta ch'ulchan. Ma ba ya yayik awal, sok ma ba ya yayik k'ajoj sok ma ba ya stsobik ta yawil, jauk me to te Atat te ay ta ch'ulchane ja me ya yak'bey swe'el. ¿Ma ba k'axuk to xan bayal ak'oplalilik te ja'exe? ²⁷¿Ay ba mach'a ta skaj mel-ot'an ya xju' yu'un snajt'esel junuk xan ora te xkuxlejale? ²⁸¿Sok bistuuk te ja'ex ya amel-awot'anik yu'un te ak'u' apak'ike? Nopaik te bit'il te te'eltik nichimetik, te bit'il ya xch'iike. Ma ba ya x-at'ejik, sok ma ba ya sts'isik te sk'u' spak'ike. ²⁹Jauk me to ya jkalbeyex, ni jauk spisil te yutsilal sk'u' spak' te Salomón la stabej te bit'il ay te yutsilalike. ³⁰Teme ja te Dios te ya xchajp'an spisil te wamaletik te ya xch'i ta ja'male, teme kuxul jai k'aal to sok ta yan k'aal ya yich' chik'el ¿jauk to ba te ja'ex te ya yak'beyex ak'u' apak'ik te Atat te ay ta ch'ulchane, ants-winik te mayuk xch'uunjel awot'anike? ³¹Jich yu'un ma me xa mel-awot'anik sok ma me awalik: '¿beluuk me ya jwe'tik?' sok '¿beluuk me ya jkuch'tik?' sok '¿beluuk me ya jlaptik?' ³²Melek spisil in to ja ya sleik te yan lumetike; jauk me to te Atat te ay ta ch'ulchane sna'oj te ya xtuun awu'unik spisil in to. ³³Ja me neel ya aleik te ajwalinel yu'un te Diose sok te beluk toj ta pasele jich me spisil ya awich'ik ak'beyel in to. ³⁴Jich yu'un, ma me xa mel-awot'anik yu'un te pajele, melek te pajele ja ya yil sba stukel. Melek te jujun k'aale yich'oj tel bayal wokolil.

7 MA ME XA LIKBEY SMUL TE YANTIKE¹Ma me xa likik mulil jich nix me ma awich'ik likbeyel amulik uuk. ²Melek te bit'il

ya awayik lik mulile, janix me jich yipal ya yich' likel te amulike sok te bit'il ya abisbeyik yat'el te yane, janix me jich ya yich' bisel te awat'elike. ³¿Sok bistuuk te ya awilbey te ts'ubil ak te ochem ta sit te awermanoe, bistuuk ma jauk ya awil te ts'ante' te ay ta asite? ⁴Bit'il ya stak' awalbey te awermanoe: "ak'bon jlok'esbat te ts'ubil ak te ay ta site" ants'i te ja'ate ay muk'ul ts'ante' ta asit? ⁵Ja'ex te cha'lam awot'anike! lok'esaik neeluk te muk'ul ts'ante' te k'atal ta asitike jich me ya stak' awalbeyik te ts'ubil ak te och'em ta sit te awermanoe. ⁶Ma xa wak'bey te ts'i'etik te beluk ch'ultesbile sok ma me ach'objbeyik ochel te t'ujbikal tonetik awu'unik ta stojol te chitametike, melek ya stak' xpech'uleyik ta tek'el sok te yakanike sok ta patil ya stak' stujt'anatik ta ti'el. K'OPONAIK TE DIOSE JICH ME YA AWICH'IK AK'BEYEL ⁷K'anaik jich me ya awich'ik ak'beyel; leaik, jich me ya ataik; tijaik jich me ya awich'ik jambeyel. ⁸Melek spisil te mach'atik ya sk'anik, ya me yich'ik ak'beyel sok te mach'a ya slee, ya me sta sok te mach'a ya stij ya me yich' jambeyel. ⁹¿Ay la ba tuluk winik ta awolilik, te k'alal ya

xk'anbot xejt'uk kaxlan waj yu'un te xnich'ane, ya la ba yak'bey ch'en swe'?¹⁰ ¿Sok teme la yich' sk'anbeyel koj't' chay, chan ba ya yak'bey sti'?¹¹ Jauk me to, te ja'ex te amen awot'anike ya anaik yak'el te lekil majt'aniletik ta stojol te awal-anich'nabike, ¿Jauk to bal a te jtatik te ay ta ch'ulchan ya yak'beyex te beluk lek ya ak'ambeyike? ¹²Jauk me to teme ay beluk ya ak'an te ya spasbeyex te yantik ta atojolike, jich nix me ya apasbeyik uuk; meel ja jich te mantalil sok jich la yal jilel te alwanejetike. TE TSAIL TI'NAILE ¹³Ochanik bael ta bay tsail nax te ti'naele, meel muk' sjamalil te ti'nail sok muk' te be te ya yik'otik bael ta ch'ayel sok bayal mach'a ya xk'axik le'a. ¹⁴Melel tsail nax te ti'nail sok tsail nax te be te ya yik'otik bael ta kuxinel, sok mayuk yipal te mach'a ya staik ta leele. TA SWENTA SIT YAT'ELIK YA XNABOTIK SBA. ¹⁵Kanante ya me abaik yu'un te lotil alwanejetike, te ya snopsajik tel jich bit'il te chijetike jauk me to ja'mal ts'i'etik te ya xti'wanike. ¹⁶Ta swenta sit yat'elik ya me anabeyik sba. ¿Yu'un ba ya yich' tamel ts'usub ta banti ch'ixtikil sok higoetik te banti yolil te ch'ix-itaje? ¹⁷Janix jich, te lekil te' ya me yak' lekik te site, jauk me to te banti ma' lekuk te te'e jich nix me ma lek ya yak' uuk te site. ¹⁸Te lekil te' ma stak' te ma lekuk ya yak' te site, janix jich uuk te te' te amene ma stak' ya yak' lekik te site. ¹⁹Spisil te te'etik te ma yak' lekik te sitike ya me yich'ik bojel lok'el sok ya me yich'ik ch'ojel ochel ta k'ajk'. ²⁰Jauk me to, ta swenta yat'elik ya me anabeyik sba. MAYUK BIN ORA LA JNAB'EYEX ABAIK ²¹Ma spisiluk te mach'a ya yalbon: 'kajwal, kajwal,' ya x-och ta bay yak ta ajwalinel te Dios te ay ta ch'ulchane, janax te mach'atik ya spasbeyik te sk'anjel yot'an te Jtat te ay ta ch'ulchane. ²²Te k'alal sk'alelix a bayal mach'a ya yalbon: 'Kajwal, Kajwal, ¿Yu'un ba ma la jkaiyitik alwanej ta abiil sok ta swenta abiil la jlok'estik pukujetik, sok ta swenta abiil bayal beluk la jpastik te ay nax yutsilale?' ²³Jich yu'un ya me jkalbeyex: 'jma jnabat abaik! jk'eja baik ta jtojol, ja'ex te amen awat'elike!' TE CHEB YIPTIJIB TE NAE ²⁴Janix jich uuk, spisil te mach'atik ya yayik stojol te jk'ope sok te ya xch'uunik spasele, jich me ya xk'ot te bit'il bijil winik te la spas sna ta bay te ch'enetike. ²⁵Tal te ja'ale, noj tel te muk'ul ja'etike, tal te tulal ik'e sok la syuk'iley te nae; jauk me to te nae ma ba jim koel, meel ja yu'un te pasbil ta sba te ch'enetike. ²⁶Jauk me to spisil te mach'atik ya yayik stojol te jk'ope teme ma ba la xch'uun spasele, jich k'oem te bit'il tul winik te ma sna' k'inal te la spas sna ta bay ji' lume. ²⁷Tal te ja'ale, noj tel te muk'ul ja'etike tal te tulal ik'e sok la sjin te nae: ch'ay koel te nae jich swolol jin te nae. ²⁸Jich k'ot ta pasel te k'alal laj yot'an ta k'op te Jesuse, te ants-winetik chajp' nax la yayik stojol te beluk ak'botik snopike, ²⁹melel ja yak ta yak'el nopel jich bit'il te mach'a yich'oj tulal yat'ele, ma jichuk te bit'il ts'ibjometike.

8 TE JESÚS LA POXTEY TUL K'AEL CHAMEL ¹Te k'alal kotel te Jesús ta bay wits, bayal ants-winetik t'unot yu'un. ²Jich tal ta stojol tul winik te yich'oj k'ael chamele, la skejan sba ta stojol, sok jich la yal "Kajwal, te me jich ya ak'ane, ya stak' ya apoxtayon." ³Te Jesuse la stoy moel te sk'abe sok la spik, jich la yalbey: "Ya jk'an. Lekuban." Ajk'nax lok bael ta sbak'etal te k'ael chamele. ⁴Te Jesuse jich la yalbey te winike: "Ya jkalbat mantal, ma me mach'a ya awalbey. Benan ba'el ta abe sok ak'aba ta ilel ta stojol te sacerdotee, sok nix ak'a te majt'anil te la yal te Moises, yu'un jich ya awak'tilebey yilik te kolematixe." TE JESÚS LA SPOXTEY TE ABAT YU'UN TE WOLWANEJ KANANETIKE. ⁵Te K'alal och bael ta Capernaüm te Jesuse, tal tul wolwanej yu'un te kananetike, ⁶te jich la yalbey: "Kajwal, te abat jku'une, chawal ta swaeb, ta skaj te ma stak' stij sba sok bayal sk'uxul ya yayi." ⁷Te Jesuse la yalbey: "Ya xboon sok ya xba jpoxtay." ⁸Te wolwanej yu'un te kananetik jich la sut sok jich la yal: " Kajwal, te jo'one ma ba lekun ma snujbin te ya x-ochat ta jna; tik'nax a teme la awal bael te ak'ope te abat jku'une ya xkol. ⁹Melel te jo'one winikon te ak'bilon te ya jch'uun mantale sok te ay kananetik te jwoloje. Te k'alal ya jkalbey mantal tuluk in to: 'baan,' jich ya xbajt'; sok teme la jkalbey te yane, 'la'; jich ya xtal'; sok teme la jkalbey te abat jku'une, pasa in to jich ya spas." ¹⁰Te k'alal la yayi stojol te Jesús in to, yanax la yayibey a te sk'ope sok jich la yaltilebey te mach'atik yich'oj t'unel yu'une: "Ta smeilelil ya jkalbeyex te ja'ex, mayuk mach'a jich jtaoj tuluk te bayal xch'uunjel yot'an ta bay lum Israel. ¹¹Ya jkalbeyex, bayal mach'atik ya xtalik ta bay ya xlok' tel te k'aale sok ta bay ya xch'ay bael te k'aale, te ya xtal snajk'an sbaik ta we'ibal sok te Abrahame, sok te Isaac sok te Jacobe, ta bay te ajwalinel yu'un te ch'ulchane. ¹²Jauk me to te mach'atik albilik sk'oplal te ya x-ochik te ba ay ta ajwalinel te Diose ya yich'ik ch'ojel ochel ta ijk'al k'inal, te ba ay ok'el sok ya sjetsuley te yeike." ¹³Te Jesuse la yalbey te wolwanej yu'un te kananetike: "iBaan! jich te bit'il la xch'uun awot'ane, jichuk k'otok ta spasel ta atojol." Jich te abat yu'une kol ta ora nax. TE JESUSE LA SPOXTAY TE SNIALME'EL TE PEDROE ¹⁴Te k'alal k'ot te Jesús ta sna te Pedroe, la yil te snialme'el te Pedroe te wayal ta swa'eb yu'un ay ta k'ajk'. ¹⁵Te Jesuse la spikbey te sk'abe, jich ch'ab te sk'aale. Jich jajch' ta swa'eb och ta at'el ta stojol te Jesuse. ¹⁶Te k'alal mal te k'aale, te ants-winetike la yik'beyik bael ta stojol te Jesuse bayal mach'atik ochemik pukuj ta yot'anik. Te Jesuse balnax k'op la yal ta slok'esel bael te bol espírituetike, sok la xch'abtes spisil te mach'atik ayik ta chamele. ¹⁷Jich k'ot ta pasel te beluk la yal jilel te Isaías, te alwanej, te jich la yale: "JANIX TE JESUSE LA SLOK'ESBOTIK BAELE TE JCHAMELTIKE SOK JA LA XKUCHBOTIK BAELE TE BELUK K'UX YA JKAIYTIKE." TE MACH'ATIK LA K'AN ST'UNIK TE JESUSE ¹⁸Jich yu'un, te k'alal la yil te Jesús te bayal sobtebil yu'un te anst-winetike, la yaltilabey te yakuk xk'axik bael ta jejch' mar yu'un Galilea. ¹⁹Ta patil tal tul ts'ibjom winik ta stojol te Jesuse sok jich la yalbey: "Maestro, te jo'one ya jt'unat chikan te bay ya xbaate." ²⁰Te Jesuse jich la yalbey: " Te waxetike ay xch'enik, sok te mutetik te ya xwilik ta ch'ulchane ay xpechechik stukelik, jauk me to te Nich'anile ma stak' banti ya smejts'an te sjole." ²¹Sok ay yan nopojel yu'un te jich la yale: "Kajwal, ak'bon te neeluk ya xba jmuuk jilel te jtate." ²²Jauk me to te Jesuse jich la yalbey: "Tsaklinawon, ijk'teya te mach'atik lajemike aka smukik te mach'atik lajemikix yu'unike." TE JESÚS LA SKOM TE IK'E ²³Te k'alal ochemix ta barko a te Jesuse, te nopojetetik yu'une ochik bael uuk. ²⁴Jauk me to, jajch' tulal chawukil-ja'al ta bay te muk'ul ja'e, jich mal ochel te sbul ja' ta bay te barkoe. Jauk me to te Jesuse wayal. ²⁵Te nopojetetik talik ta stojol te Jesuse sok la stijik jajch'el, jich la yalbeyik: "Koltayawotik, Kajwal; iYa me xlajotik!" ²⁶Te Jesuse la yaltilebey: "¿Bistuuk te ya xiwex, winiketik te mayuk xch'uunjel awot'anike?" Jich jajch' tel te Jesuse la spas ta mantal te ik'e sok te muk'ul ja'e. Jich k'axem to xan lamaj ta patil te k'inal.

²⁷Te winiketike yanax la yilik sok jich la yalik: "¿Mach'a jai winik to, te ya xch'uunbot sk'op yu'un te ik'e sok te muk'ul ja'e?" TE GADARENO WINIKETIK TE AY PUKUJ TA YOT'ANIK ²⁸Te k'alal k'ot te Jesús ta yan jeich' mar sok te k'alal ay ta lum yu'un te Gadarenoetike, ay cha' tul winiketik te uuntaybilik yu'un te pukujetik la sta sbaik sok te Jesuse. Lok'emik tel ta bay mukenaetik sok lijk'em sjolik, ja yu'un te mayuk mach'a ya stak' xk'ax le' a ta bay te bee. ²⁹Jich yu'un, jajch'ik ta aw sok jich la yalik: "¿Beluk ya ak'an, ja'at te Snich'anat te Diose? ¿Tal ba awuts'inotik te ma to staoj sk'alelale?" ³⁰Ay tsojb chitametik te stsoboj sbaik ta we'el te nopol nax aye. ³¹Te pukujetik jich yakalik ta sbik'tal k'optayel te Jesuse: "Teme ya alok'esotik baele, tikunawotik bael te bay tsobol te chitametike. ³²Te Jesuse jich la yaltilabey: "¡Baanik!" Te pukujetike lok'ik bael sok ochik bael ta yot'an te chitametike. Jich yu'un, spisil te chitametike la xch'oj sbaik koel ta bay wits k'alal to ta muk'ul ja' jich lajik ta yutil te ja'e. ³³Te winiketik te yakalik ta skanantayel a te chitametike lok'ik bael ta anel. Te k'alal ochik bael ta muk'ul lum, spisil k'ot xcholik, ja' xan te beluk k'ot ta pasel ta stojol te winiketik te uuntaybilik yu'un a te pukujetike. ³⁴Jich yu'un, spisil te mach'atik ay ta muk'ul lum lok'ik tel tal stasbaik sok te Jesuse. Te k'alal la yilike, la sk'anbeyik wokol te yakuk xlok' bael ta bay te slumalike.

9 TE JESUSE LA SKOLTAY TUL WINIK TE LAJEM YIP YOK-SK'ABE¹Te Jesuse och ta barko, k'ax bael ta jeich' muk'ul ja', jich k'ot ta bay slumal. ²Jich k'ot ta pasel, la yik'beyik tel tul winik te lajem yip yok-sk'abe wayal ta swa'eb. La yilbey te xch'uunjel yot'anike, te Jesuse la yalbey te winik te lajem yip yok-sk'abe: "Jnich'an, ayuk me yip awot'an, te amule la yich'ix pasel perdón." Jich nix, ay cha'ox tul ts'ibjometik te jich la yalbey sbaik: "Jai winik to yak ta bolk'optaywanej" ⁴te Jesuse la sna' stojol te beluk yakik ta snopele ja yu'un jich la yaltilabey: "¿Bistuuk te beluk amen ya anopik ta awot'anike?" ⁵¿Beluk xan wokol ta alel: "Te amule la yich'ix pasel perdón o ja te ya jkaltik: "Jajch'an sok beenan?" ⁶Jich me yu'un ya snabey sbaik te Nich'anil te ay tulan yat'el ta sba te balumilal yu'un ta yak'el perdón yu'un te muliletike, la yalbey te mach'a lajem yip yok-sk'abe: "Jajch'an, jacha bael te awa'ebe, baan ta ana." ⁷Jich te winike tejk'aj jajch'el sok jich bajt' ta sna. ⁸Te k'alal la yilik te tsobol ants winiketik te beluk k'ot ta pasele, yanax la yilik a jich la yich'ik ta muk te Diose, te mach'a yak'objey tulan yat'el ta skoltayel te ants-winiketike. LA YICH' IK'EL TE MATEO ⁹Te k'alal lok' bael le' a te Jesuse, la yil tul winik Mateo sbiil, nakal ta banti ya yich' tsobel te stojol te patanetike; Jich la yalbey: "Tunawon." Tejk'aj jajch'el jich la st'un bael. ¹⁰Te k'alal najk'aj te Jesús ta we'el ta bay te nae, janix jich tal bayal k'an patanetik sok mulawawiletik talik ta we'el sok te Jesuse sok te nopojeletike. ¹¹Te K'alal la yilik in to te Fariseoetike, la yalbey te nopojeletike: "¿Bistuuk te a Maestroiike te ya sjoin ta we'el te mach'atik k'an patanetik sok te mulawawiletike?" ¹²Te K'alal la yayi stojol in to te Jesuse jich la yal: "Te ants-winiketik te mayukik ta chamel ma xtuun yu'unik te poxtaywaneje, janax te mach'atik ayik ta chamel ya xtuun yu'unik. ¹³Te ja'exe ya me sk'an ya anopik te beluk ya sk'an yal in to: Te jo'one ja ya jk'an te xk'uxul ot'anil ma jauk te milbil majt'anile. 'Melel te jo'one ja talon yu'un, ma jauk ta jle te mach'atik tojik te ya sut yot'anike, ja ta jle te mulawawiletike." TE JESUSE LA YICH' JOJK'IBEL TE BISTUUK TE MA SKOM SWE'ELIK TE NOPOJELETIK YU'UNE ¹⁴Te nopojeletik yu'un te Juane talik ta stojol te Jesuse jich la yalik: "¿Bistuuk te jo'otik sok te Fariseoetik jule bael nax ya jkomtik te jwe'eltike, yan te nopojeletik awu'une ma skom swe'elik stukelik?" ¹⁵Te Jesuse jich la yaltilabey: "¿Ya la ba stak' te mach'atik ik'bilik ta in la nujp'inel te ya smel yot'anik teme sjoinet to sbaik sok te winik te ya xnujp'ine? Jauk me to ya xtal sk'alelal te ya yich' k'ejel lok'el ta yolilik te winik te ya xnujp'ine jich me ya xjajch' skomik swe'elik. ¹⁶Mayuk tuluk winik te ya stak' spak'antey sok yach'il pak' te pokol k'uile, melel te bay pak'antebile ya xch'i' lok'el te bay te k'uile jich te banti ch'ieme ya xmuk'ub xan bael. ¹⁷Janix jich ma stak' te ants-winiketik ya yak'ik yach'il yalel ts'usub ta bay pokol yawil te pasbil ta snujk'lel chambalam te ts'isbile; teme jich la spasike, te yawile ya xch'i', jich te yalel ts'usube ya xmal lok'el, janix jich ya xch'i' te yawil te pasbil ta snujk'lel chambalame. Jauk me to teme ya yak'ik te yach'il yalel ts'usub ta banti yach'il yawil te pasbil ta snujk'lel chambalam pajal ma xbolobik abi. TE YANTSIL-NICH'AN JAIRO SOK TE ANTS TE LA SPIKBAY TE SK'U' TE JESUSE. ¹⁸Te k'alal jich yak ta yalel a te Jesuse, tal tul kanan te tulan yat'el yich'oje la stinan sba koel ta stojol. Jich la yalbey: "Te jkantsi-nich'ane lajel to, jauk me to la' sok kajana ak'ab ta stojol, jich ya xkuxin." ¹⁹Jich te Jesuse tejk'aj jajch'el sok la sjoin bael te kanane, janix jich uuk te nopojeletik yu'une. ²⁰Jauk me to, ay tul ants te ayix lajcheyeb ja'wil te ma xmajk' te xch'ujt'e, tal ta spat te Jesuse sok la spikbey te sti'il te snajt'il sk'u'e. ²¹Melel jich la yal ta yot'an te antse: "Te yakuk jtabay ta pikel te sti'il sk'u'e, tik' ya xkolon a." ²²Te k'alal la sut sba tel te Jesuse la yil sok jich la yalbey: "Jnich'an, ayuk me yip awot'an; te xch'uuje awot'ane la skolteyatix." Jich ajk'nax kol te antse. ²³Te k'alal och bael te Jesús ta sna te kanane, la yil te mach'atik yakalik ta stjelij te amay sok te ants-winiketik tulan nax yakik ta ok'el. ²⁴Jich la yaltilebey: "Baanik, te alal ach'ixe ma ba lajem, wayal nax." Jauk me to jajch'ik ta tse'ej yu'un, la slabanik te Jesuse. ²⁵Te k'alal la yich'ik tenel lok'el te tsobol ants-winiketike, och bael te Jesuse sok la stsakbey te sk'abe, jich te alal ach'ixe jajch' tel. ²⁶Te beluk k'ot ta pasale pujk' bael ta yantik lumetik te nopol ayike. TE JESÚS LA SJAMBAY SIT CHEB MA'SITETIK ²⁷Te k'alal yak ta k'axel bael le'a te Jesuse, ay cha' tul winiketik te ma'sitetik te t'unbilik bael yu'une. Yakalik ta aw sok jich yakalik ta yalel: "¿Stumbal David, k'uxtayawotik te jo'otike!" ²⁸Te K'alal och bael ta na te Jesuse, te ma'sit winiketik talik ta stojol. Te Jesuse la yaltilabey: "¿Te ja'exe ya ba xch'uun awot'anik te ya xju' jku'un spasel in to?" Jich la sutik: "Yak, Kajwal." ²⁹Jich te Jesuse la yak' sk'ab ta bay te sitike sok jich la yaltilabey: "Pastajuk ta atojolik jich te bit'il xch'unjel te awot'anike." ³⁰Jich Jam te sitike. Te Jesuse la yaltilabey tulan mantal: "Tsajteya me abaik te mayuk mach'a ya sna stojol in to." ³¹Jauk me to te cha' tul winiketike bajt'ik la spulik te beluk k'ot ta pasel ta spamal te lumetik te nopol ayike. TE UMA'E K'OPOJ ³²Te k'alal yakik lok'el tel le'a te cha' tul winiketike, ay tul winik te uma'e, uuntaybil yu'un te pukuje, la yik'beyik tel ta stojol te Jesuse. ³³Te k'alal la slok'esbey te pukuje, jajch' ta k'op te uma'-winike, te ants-winiketike chamnax la yayik yu'un sok jich la yalik: "¡Ja in to mayuk ba pastajem jich ta lum Israel!" ³⁴Jauk me to te Fariseoetike jich yakalik ta yalel: "Ja ta swenta te ajwalil

yu'un te pukujetik te ya slok'es bael te pukujetike."BAYAL TE K'AJOJE ³⁵Te Jesuse bajt' ta spisil muk'ul lumetik sok ta bay tsail lumetik. La xcha' yaiy bijteswanej ta banti sinagogaetik, yak ta xcholel te sk'op Kajwaltik te bit'il ay ta ajwalinel ta ch'ulchane, sok yak ta xpoxtayel spisil ta chajp' te beluk k'ux ya yaiyike sok spisil ta chajp' te chameletike. ³⁶Te k'alal la yil te Jesús te tsobol ants-winiketike, la sna'bey yobolil sba, melel jich ayik te bit'il ma sna'ik te beluk ya spasike sok te pejk'tsajem yot'anike. Jichik te bit'il chijetik te mayuk kanantaywanej yu'unike. ³⁷Jich la yalbey te nopojetik yu'une: "Ta smeलेलil bayal te k'ajoje, jauk me to mayuk yipal te mach'a ya x-at'ejike. ³⁸Jich yu'un k'oponaik me te Yajwal te k'ajoje, te yakuk stikun tel te at'eletik te banti ay te k'ajoje."

10 LA YICH' TSAEL TE LAJCHE' TUL NOPOJELETIK¹Te Jesuse la yik' tel te lajche' tul nopojetik yu'une, sok la yak'tilebey tulan yat'el ta spasel mantal te bol espírituetike, ta slok'esel bael, sok ta slamantesel spisil ta chajb chameletik sok spisil ta chajb te beluk k'ux ta sbak'etalike. ²Te sbiilik te lajcheyeb ta tul te puk k'opetik ja in to: Te sne'elale ja, Simón (Te janix te Pedro te yan sbiile), sok te sbankil Andrés, Santiago, snich'an Zebedeo, sok te sbankil Juan, ³Felipe sok Bartolomé, Tomás sok Mateo, te k'an-patane, Santiago snich'an Alfeo sok Tadeo, ⁴Simón te Zelote sok Judas Iscariote, ja te mach'a ak'wan ta k'abale.LA YICH' TIKUNEL TE LAJCHE' TULE ⁵Te Jesús ja la stikun bael te lajche' tul. La snojpp'tes sok jich la yalbey bael: "Ma me chikan nax bay ya xbaex te bay nainemik te yan lumetike sok ma me chikan nax bay ya x-ochex ta bay lum lumtik yu'un te Samaritanoetike. ⁶Jauk me to, ja me ya xbaatik ta bay te sna te Israeetike, melel jich k'oemik te bit'il chijetik te ch'ayemike. ⁷Sok te k'alal yakex ta beel bael, cholaik sok alaik: "Te ajwalinel yu'un te ch'ulchane nopol ayix." ⁸Ch'abtesaik te mach'a ay ta chamele, cha' kusesaik te aelmele, poxtayaik te mach'a ay ta k'ael chamele, sok lok'esaik te pukujetike. Ta swenta k'uxtayel la awich'ik te majt'anil te awich'ojike janix me jich ta majt'anil ya awak'ik. ⁹Mame xa tsakik oro sok plata, sok yantik xan tak'inetik yu'un te yawil atak'inike. ¹⁰Ma me awich'ik bael ja bilukik te bay ya xbaexe, janix jich ja palal-pak'ik, ja jawal xanabik, janix jich ma me xa wich'ik bael ja nabteik. Melel te mach'a ya x-at'ejike le me ya x-swe'ika. ¹¹Te k'alal ya x-ochex ta jujun muk'ul pam lum o ta ch'in lum, leaik te mach'a lek xkuxinele, sok le me ya xjilex a ja to teme la acha' atsakik te ja beike. ¹²Te k'alal ya x-ochex ta bay te nae, patbeya me yot'an te yajwale sok jich ya awalik, "ayuk me lamal k'inal awu'unik." ¹³Teme lek yot'anik sok binax yot'an ya yik'ex ochele, ijk'tayaik me te lamal k'inal ta bay te nae, yan te me ma jichuke, ich'aik me suj'tel te lamal k'inal. ¹⁴Te mach'atik ma la sk'an yik'ex sok te mach'atik ma la sk'an yaiybatik stojol te ak'opike, te k'alal ya xlok'ex bael ta bay te nae o ta bay te muk'ul lume, tijt'anaik jilel te stanul te awakanike. ¹⁵Melel jamal ya jkalbeyex te k'alal ya xk'ot te yorail te ich'el ta k'ope ja me teb nax ya sta swokol te Sodoma sok te Gomorra te bit'il te lum bie.YA XTAL WOKLAJEL TA PATIL ¹⁶Na'aik me stojol, te Jo'one ya me jtikunex bael jich bit'il te chijetik ta yolil ti'awal ja'mal tsi'etik, jich yu'un ayuk me abijilik jich bit'il te chanetike sok pek'el me xa awak'abaik jich bit'il te tsumutetike. ¹⁷¡Bijanik me yu'un te ants-winiketike!, melel ja me ya yak'ex ta k'abal ta bay chajp'anwanejetik sok janix me ya yak'ex ta komon majel ta sinagogaetik. ¹⁸Ya me yik'ex bael ta stojol te ajwaliletik sok ta stojol te muk' ajwaliletik ta jwenta, ja me testigo ya xk'oex ta stojol te ants-winiketike sok ta swenta te yan lumetike. ¹⁹Te k'alal ya x-ochex ta k'abale, ma me x-a'an awot'anik yu'un te beluk ya awalike sok te bit'il ya xk'opojexe, melel spisil te beluk ya awalike ya x-ak'botex ja na'ik stojol ta oranax. ²⁰Melel ma jauk yax k'opojex te ja'exe, ja ya x-k'opojex ta awot'anik te Espiritu yu'un te Jtatike. ²¹Sbankil-yijts'nab nax me ya yak' sbaik ta milel, sok nix te tatile ya me yak' ta lajel te snich'ane. Te al-nich'anetike ya me skontroinik te sme' statike sok ya me yak'ik ta lajel. ²²Te ja'exe ya me awich'ik ilayel ta swenta te jbiile. Jauk me to te mach'a ya xkujch' yu'un k'alal ta slajibale, ja me ya xkol stukel. ²³Te k'alal ya awich'ik nutsel yu'un te yajwal te pam lume, ananik bael ta yan lum; Melel jamal ya jkalbeyex, te ma to xk'axatik ta spamal te lumetik yu'un Israel te ya xcha'-tal te Nich'anile. ²⁴Te nopojele ma jauk tuyem xan sk'oplal te bit'il te smaestro, janix jich uuk te abate ma jauk tuyem sk'oplal te bit'il te yajwale. ²⁵Tik'uk me a te nopojel te jichuk yax xk'ot te bit'il te smaestro, Sok jich nix uuk te mach'a ay ta abate te pajal yax k'ot sok te yajwale. ¡Teme Beelzebú xi' sk'oplal te wolwanej yu'un te nae, jauk to bal a te mach'atik ya xnainik le'a!MACH'A ME YA SK'AN JXI'TIK ²⁶Jauk me to, ma me xa xi'ik te uts'inwanejetike, melel mayuk beluk nak'al te ma ya yich' chiknantesele, sok mayuk beluk muken ay te ma x-ak'ot ta na'el stojole. ²⁷Te beluk muken ya jkalbeyexe, alaik me ta komon sitil, sok te sasaj-k'op te ya jkalbeyex ta achikinike, tulan me ya awalik ta sba te naetike. ²⁸Ma me axi'ik te mach'atik ya smilbeyex te abak'etalike, jauk me to ma xju' yu'un te ya smilbeyex te ach'ulelike. Jauk me to, ja me xa xi'ik te mach'a ya xju' yu'un smilbeyex te ach'ulelik sok te abak'etalik ta bay te k'atinbake. ²⁹¿Ma ba tik' ya yich' manel cha' koj't' te'eltik mut sok te jun tak'in te ch'in tsael naxe? jauk me to, mayuk koj't'ok te ya xch'ay koel ta lum te ma sna' stojol te State. ³⁰Melel janix jich uuk ajteybil spisil te stsotsil ajolike. ³¹Ma me xi'wex. Ja me tulan xan ak'oplal te bit'il te tsobol te'eltik mutetike. ³²Jich yu'un, spisil te mach'a ya yalbon jk'oplal ta stojol te ants-winiketike, janix me jichon uuk ya jkalbey sk'oplal ta stojol te jtat te ay ta ch'ulchane. ³³Jauk me to spisil te mach'a ya smukon ta yot'an ta stojol te ants-winiketike, janix me jichon uuk ya me jmuk ta jkot'an ta stojol te jtat te ay ta ch'ulchane.TE JESÚS, TAL YAK' XAT SBAIK TE ANTS-WINIKETIKE ³⁴Ma me akuyik te jo'on jkich'oj tel lamal k'inal ta sba te balumilale. Ma me jkich'oj tel lamal k'inal, ja me tal jach te k'ope. ³⁵Melel ja tal jkak' te amen ya yil sba te winik sok te state, te ach'ixe ya me skontroin te sme'e, sok te alibale ya me skontroin te snialme'ele. ³⁶Ma me k'ejel to ay te yaj kontro te ants-winike janix me te mach'atik ay ta yutil snae. ³⁷Te mach'a sk'anoin xan te stat te bit'il jo'one, ma me stak' nopojel ya xk'ot jku'un. Janix jich te mach'a sk'anoin xan te yal-snich'an te bit'il jo'one, ma me stak' nopojel ya xk'ot jku'un. ³⁸Spisil te mach'atik ma xkuch te Cruz sok te ya sts'aklinone. Ma me stak' nopojel ya xk'ot. ³⁹Spisil te mach'atik ya skananteyik te xkuxlejalike ya me xch'ayik; jauk me to te mach'atik ya yak' xkuxlejalik ta jwenta, ya me xkuxinik sbajt'el k'inal.TE MAJ'TANILETIK ⁴⁰Te mach'atik ya yik'ex ochele la me yik'onik ochel uuk abi, sok te me la yik'onik ochele janix jich uuk la yik'ik ochel te mach'a stikunejon tele. ⁴¹Te mach'a

ya yik' ochel tul alwaneje, ta skaj te alwaneje, janix me jich ya yich' stojol te bit'il te alwaneje. Te mach'a ya yik' ochel tul winik te toje, janix me jich ya yich' stojol te bit'il te toj winike.⁴² Spisil te mach'a ya yak'bey manchuk me junuk bojch' sikil ja' jai alwanejetik to, melez ja nopojel jku'un, jich me jamal ya jkalbeyex, te ma ch'ayemuk ya xk'ot te beluk ya spasike.

11 TE ABATETIK YU'UN TE JUAN TE AK' ICH' JA'E¹ Te k'alal laj yot'an te Jesús ta spasel mantal te lajche' tul nopojetik yu'une, lok' bael le'a, bajt' ta nojp'teswanej sok ba xcholbey sk'op Dios ta bay te muk'ul lumetik yu'une. ²Te k'alal chukul te Juane la yayi stojol te beluk yak ta spasel te Cristoe, jich la stikun bael sk'op sok te nopojetik yu'une. ³Jich la yalbey: "¿Ja'at ba te albil ak'oplal te ya xtalate, o yan ba mach'a te ya jmaliytike?"⁴ Te Jesús la sut sok jich la yaltilebey: "Baanik albeyaik te Juane te beluk la awilik sok te beluk la awayik stojole. ⁵Te ma'sitetike yakik yich'el jamel te sitike, te koxoetike jajch'ik ta be-el, te k'ael chameletike la yich'ik lekubtesel te sbak'etalike, te koj'etike jam te xchikinike, te aelmeletike la yich'ik cha' kusesel sok te me'baetike yakik ta cholbeyel te lek yach'il k'ope. ⁶Binax me yutsil te mach'a ma xche' baj yot'an ta jtojole."⁷ Te k'alal sujt'ik bael jai winiketik to, te Jesuse kaj ta xcholbeyel sk'oplal te Juan ta stojol te ants-winiketike: "¿Beluuk ba awilik ta bay takin jochol k'inal? ¿Ja bal ba awilik te jalal te yak ta tijulayel yu'un te ik'e?"⁸ Jauk me to ¿Beluuk xk'otok awilik? ¿Ja bal te tul winik te slapoj lekil k'unil pak'e? Ta smelezil, te mach'atik slapoj te lekil k'unil pak'e nainemik ta snaik te muk'ul ajwaliletike.⁹ Jauk me to, ¿Beluuk ba awilik jiche? ¿Ja bal te tul alwaneje? janix a, melez k'axem to xan jich te bit'il tul alwaneje. ¹⁰Jai to ja' te mach'a jich ts'ibubil jilel sk'oplal: "ILAWILIK, TE JO'ONE YA ME JTUKUN BAE TA ATOJOLIK TE ALWANEJ JKU'UNE, JA' TE MACH'A YA XCHAJP'ANBAT TE JA BEE."¹¹ Ya jkalbatik ta jamal, te mach'atik bejk'ajemik ta ants mayuk tuluk te k'ax muk' xan skoplal jich bit'il te Juan ak' ich' ja'e. Jauk me to te mach'a pek'el sk'oplal ta bay te ajwalinel yu'un te ch'ulchane ja me kajal xan ay te bit'il te Juane. ¹²K'alal to tel yorail te Juan ak' ich' ja'e ja' to ta ora to, te ajwalinel yu'un te Diose bayal yak ta yich'el uts'inel, sok te winiketik te uts'inwanejetike, yot'anuk ya stsakik sok spisil yipik.¹³ Melez te alwanejetik sok te mantaliletik ja to k'alal Juan te ak' ich' ja'e yakalik tel ta yalel te ya xjul tel te ajwalinel yu'un te Diose. ¹⁴Sok te yakuk xk'ot ta awot'anik te ja'exe, te Elías te tul alwanej yu'un te Dios te maliybil te ya xcha' tale, ja'ix te Juane. ¹⁵Te mach'a ay xchikin te ya yayi stojole, aka me yayi stojol ta lek.¹⁶ ¿Beluuk me ya jpaj sok te mach'atik kuxulik ta ora to? jichik te bit'il te aletik te yakalik ta tajimal ta bay ch'iwich, te ya snajk'an sbaik sok te jech ya yik' sbaik¹⁷ sok jich ya yalik: "Te jo'otike la jkok'sintik te jkamaytik ta atojolik, jauk me to ma ajk'tajatik. La jmel- jkot'antik yan te ja'exe ma ok'atik.¹⁸ Melez te k'alal tal te Juane ma yakuk tel ta swe'el kaxlan waj, sok ma yakuk tel yuch'el vino, jauk me to jich la yalik: "Ay pukuj ta yot'an xi'ik."¹⁹ Te k'alal tal te Nich'anile yak tel ta we'-uch'ajel sok jich la yalik: "¿Ilawilik, te winik me to bayal ya xwe' sok ya xyakub, ja sgotak te mach'atik k'an-patanetike sok te mulawiletike! Jauk me to te sbijilike ya xchiknaj ta yat'elik." TE MUK'UL LUMETIK TE MA LA XCH'UUNIK MANTALE²⁰ Jich yu'un te Jesuse kaj yalbey tulan te muk'ul lumetik te banti bayal la spas te chajp' at'eliletike, melez ma to sujt'esojik a te yot'anike. ²¹¿Obolaba lum Corazín! ¿Obolaba lum Betsaida! melez te jauk la yich' pasel ta lum Tiro sok ta Sidón spisil te chajp' at'eliletik te k'ot ta pasel ta atojolike, namey la sujt'esikix yot'anik sok la slapikix te ch'ixal pak' yu'un mel ot'an sok la snajk'an sbaik ta stanul te k'ajk' te jichuke. ²²Jauk me to ja me ya yich' nabeyel yobolil sba xan te Tiro sok te Sidón ta yorail ich'el ta k'op te bit'il ja'exe.²³ Te ja'at lum Capernaúm, ¿ya akuy te toyol ak'oplal ya xk'oat ta ch'ulchan? ma jichuk, te ja'ate ya wich' ik'el koel ta bay stsobjibal aelmeletik; melez te leuk k'ot ta pasel ta Sodoma spisil ta chajp' at'eliletik te k'ot pasel ta atojolike, kuxul to ta k'inal te jichuke. ²⁴Jauk me to ya jkalbeyex te k'alal ya sta sk'alelal te ich'el ta k'op ja pek'el xan castigo ya yich' te Sodoma, te bit'il ya a wich' te ja'ate." LAIK TA JTOJOL SOK ICH'AIK LEWA²⁵ La sta sk'alel te Jesús jich la yal: "Tat ya jkalbat awutsilal, ajwalilat yu'un te ch'ulchan sok te balumilale, melez ma la awak'bey sna' stojol te mach'atik ay sbijilik sok te mach'atik ya sna'ik k'inala ja la awak'bey sna' stojol te mach'atik ma bijtesbilik, jich te bit'il alaletike. ²⁶Jich, Tat, yu'un jich la sk'an awot'an. ²⁷Te Jtate yak'ojbon ta jk'ab spisil te beluk aye. Sok mayuk mach'a ya sna'bey sba te Nich'anile janax te Tatile, sok mayuk mach'a ya snabey sba te Tatile janax te Nich'anile, janix jich te mach'a ya sk'an yak'bey sna' stojol te Nich'anile. ²⁸La'ik ta jtojol, te mach'atik lubenik yu'un te at'ele, sok te mach'atik ay yijk'atsike, Jo'on ya jkak'beyex awich'ik lewa. ²⁹Ch'unbonik te bijtesel jku'une sok nopbonik jtalel, melez te Jo'one pek'el jkak'ojba sok ma jtoy ba, jich me ya yich' lewa te ach'ulelike. ³⁰Melez te bijtesel jku'une ma ba wokol ta nopel sok te ijk'atsil jku'une ma ba al ta kuchel.

12 TE NOPOJELETIK LA XJIXIK TRIGO TA SK'ALEL KUX-OT'AN¹ Ta sk'alel ich' lewa te Jesús k'ax bael ta bay tsunbil te trigoe. Te nopojetik yu'une yakalik ta winal a, jich kajik ta xjixbeyel te sbak' te trigoe jich kajik ta slajinel. ²Te k'alal la yilik te Fariseotike, la yalbeyik te Jesuse: "ilawil, te nopojetik awu'une yakalik ta spasel te beluk ma stak' ta pasel ta sk'alelal ich' lewa."³ Jauk me to, te Jesús la yalbey: "¿Ma ba ak'oponojik ta sjun Dios te beluk la spas te David, te k'alal la yayi wi'nal sok te sjo'tak winiketike? ⁴¿Bit'il och bael ta sna te Dios sok te la swe'ik te ch'ultesbil kaxlan waje, te ma stak' swe'ike, te janax yu'unik a te sacerdotetike? ⁵¿Sok ma ba ak'oponojik ta bay mantalil, te sacerdotetik ya x-at'ejik ta templo ta sk'alelal ich' lewa jauk me to mayuk beluk ya yich'ik albeyel? ⁶Jauk me to ya jkalbeyex te ay mach'a muk' xan sk'oplal le' in to te bit'il te temploe.⁷ Te lajuk anak stojol te beluk la sk'an yal in to: "TE JO'ONE JA YA JK'AN TE YA AWAYIK K'UXTAYWANEJE, MA JA'UK YA JK'AN TE MILBIL MAJT'ANILE," te yu'unuk la anabeyik sk'oplal ma ba la alebeyik smul te mach'atik mayuk smulik te jichuke. ⁸Melez te Nich'anile ja ajwalil yu'un te sk'alel ich' lewae." TUL WINIK TE SIKUBEN XCHIAL SK'AB⁹ Jich bajt' te Jesuse sok och bael ta bay sinagoga yu'unik. ¹⁰Jich, ay tul winik te sikuben xchial te ch'ix sk'abe. Te Fariseotike la sjojk'ibeyik te Jesús, jich la yalik: "¿Ya ba stak' jch'abtestik chameletik ta sk'alel ich' lewa?" yu'un jich ya sk'an slebeyik smul.¹¹ Te Jesús la yal: " ¿Mach'a winikil te ay ta awolilik, teme ay koj' chij yu'un, sok teme ch'ay koel ta lom-chen ta sk'alel ich' lewa, ma ba yakuk xba stsak tel lok'el? ¹²¿k'ax to xan sk'oplal-a te tul winik te bit'il koj' chij! jich yu'un

ya stak' pasel te beluk lek ta sk'alel ich' lewa.¹³Jich te Jesús la yalbey te winike: "Jacha te ak'abe." La sjach moel jich lekub, jich k'ot te bit'il te yan sk'abe.¹⁴Yan te Fariseoetike lok'ik bael jich kajik te muken ya'anel te Jesuse. Yakik ta snopel te bin ut'il ya yut smilike.TE ABAT TE TSABILIXE¹⁵Te k'alal la sna' stojol in to te Jesuse, la sk'ej sba lok'el le' a. Bayal ants-winiketik t'umbil yu'un sok spisilik la yich'ik ch'aptesbeyel te xchamelike.¹⁶Jich la yalbey tulan mantal te ants-winiketike te manchuk ya spukbeyik sk'oplal sok te yantike,¹⁷swenta yu'un jich ya xk'ot ta pasel te beluk la yal jilel te alwanej Isaías, te jich la yale:¹⁸"ILAWILIK, TE JKABAT TE MACH'A TSABIL JKU'UNE, JK'ANOJ, SOK BINAX JKOT'AN YU'UN. YA JKAK'BEY TE ESPÍRITU JKU'UN TA STOJOL, SOK YA XCHOLBEY SK'OPAL TE BELUK TOJ TA PASEL TA STOJOL TE YAN LUMETIKE."¹⁹MA BA YA XJACH K'OP SOK MA BA YA X-AWUN; SOK MA X-AIYBOT SK'OP TA KALLEETIK.²⁰MA BA YA SLAJIN SK'ASEL TE JALAL TE K'ASELIXE; SOK MA BA YA STUB TE K'AJK' TE TEBXANIX YAK TA TILELE, JA' TO TEME LA YAIY TSALAW TA SPASEL TE BELUK LEK TA PASELE.²¹JICH YU'UN TE YAN LUMETIKE JA ME SMUK'UL YOT'ANIK TA SWENTA SBIIL TE ABAT JKU'UNE."TE SBOL-K'OPTAYEL TE CH'UL ESPÍRITUE²²Jich yu'un ay mach'a la yik' tel ta stojol te Jesús tul uma' sok ma'sit te ochem pukuj ta yot'an. La skoltay te winik jich k'opoj sok la yil k'inal.²³Spisil te ants-winiketike yanax la yilik a sok jich la yalik: "¿Ma ba jauk sts'umbal David jai winik to?"²⁴Jauk me to te k'alal la yaiyik stojol te Fariseoetik te la yich' koltayel te winike, la yalik: "Jai winik to ya slok'es pukujetik ta swenta Beelzebú, te mero ajwalil yu'un te pukujetike."²⁵Te Jesús sna'obeyixa te snopjibal yu'un te Fariseoetike sok jich la yal: "Spisil te muk' ajwaliletik te xatoj sbaike ya me xljaj sk'oplal sok te muk'ul lumetik sok te naetik te xatoj sbaike ma ba ya xjalajik ta k'inal.²⁶Janix jich ya ba xju' ya slok'esba stukel te Satanase, teme jich ya spase, janax ya xat sba stukelik-abi: ¿Bit'il ya xju' x-jalaj ta ajwalinel-abi?²⁷Teme ta swenta Beelzebú ya jlok'es te pukujetike: ¿Mach'a ta swenta te ya slok'esik pukujetik te nopojeletik awu'unike? Jich yu'un, jai me ya yak'ik ta ilel te ja'ex ch'ayemexe.²⁸Jauk me to, teme ta swenta Espíritu yu'un te Dios te ya jlok'es te pukujetike, jich yu'un te ajwalinel yu'un te Diose julix ta atojolik.²⁹¿Bit'il ya stak' x-och bael te tul winik ta yelk'anel sbilukil sna te winik te ay yipe teme ma neeluk ya yich' chukele? Ja to me ya xju' yu'un yelk'angebeyel te sbiluk-abi.³⁰Teme ay mach'a ma jun yot'an ta jtojole ja me skontroinejon-abi, te mach'a ma ta jwenta ya stsobwane ja jinwanej-abi.³¹Jich yu'un , ya jkalbeyex, ta ju-ju chajb mulil sok te bolk'optaywanej te ya spasik te ants-winiketike ya me yich'ik pasbeyel perdón, yan teme ya sbolk'opteyik te Ch'ul Espíritue mayuk perdón yu'un.³²Teme ay mach'a ya sbolk'optey te Nich'anile, ya yich' pasbeyel perdón. Yan teme ay mach'a la sbolk'optey te Ch'ul Espíritue, mayuk perdón yu'un, ta ora to sok ta sbajt'el k'inal.³³Teme lek te te'e lek sit ya yak', yan teme ma' lek te te'e janix jich ma' lek ya yak' te site, melek te te'e ja na'bil sba yu'un te site.³⁴Ja'ex, sts'umbal ti'awal chanetik, te amenexe, ¿Bit'il ya stak' ya awalik lekil k'op, te amenexe? Melek te beluk nojel ta awot'anike ja ya xlok' ta aweik.³⁵Te winik te lek yot'ane, ja ya slok'es tel ta yot'an te beluk lek ta pasele; yan stukel te winik te ma' lek yot'ane ya slok'es tel ta yot'an te beluk ma' lekul ta pasele.³⁶Jich ya jkalbeyex, te ants-winiketike te mach'atik ya xk'opojik jowil k'op ya me xk'ot yich'ik ich'el ta k'op ta sk'alelal chajp'anel yu'un te Diose.³⁷Melek ta swenta ak'opik te ja'exe ya awich'ik utstesel, sok nix ta swenta ak'opik ya yak'ex ta castigo."YA SK'AN SENYAIL YILIK TE MACH'A AMENIKE³⁸Jich yu'un ay cha'ox tul te ts'ibjometik sok te Fariseoetik la sutbeyik te Jesús jich la yalbeyik: "Maestro, ya jk'antik jun senyail awu'el jkiltik."³⁹Jauk me to te Jesús la sutbey jich la yaltilebey: "Te ts'umbalil te ma lek yot'anike sok te ma jun yot'anike ya sk'an yilik jun senyail. Jauk me to ma x-ak'botik, janax te senyail te la spas te alwanej Jonás.⁴⁰Melek jich bit'il te Jonás ain oxeb k'aal sok oxeb ajk'ubal ta xch'ujt' te muk'ul chaye, janix jich uuk te Nich'anile ya x-ain oxeb k'aal sok oxeb ajk'ubal ta yot'an te balumilale.⁴¹Te winiketike yu'un te lum Nínive ya me xjajch'ik tel ta yorail ich'el ta k'op sok ja me ya yalbey spisil te smulik jai sts'umbal ants-winiketike te kuxulik ta ora to. Melek la sujt'es yot'anik stukelik te k'alal la yich'ik cholbeyel sk'op te Dios yu'un te Jonase, jauk me to ilawilik, ay mach'a k'ax muk' xan te bit'il te Jonás te le' ay to.⁴²Te ajwalil-ants yu'un sur ya me xjajch' tel ta yorail ich'el ta k'op sok ja me ya yalbey smulik jai sts'umbal ants-winiketike to. Jai ants to tal k'alal ta sti'il balumilal yu'un tal yaiybey stojol sbijil sk'op te Salomone, sok ilawilik, ay mach'a k'ax muk' xan a te bit'il te Salomón te le' ayix toe.TE BOL ESPÍRITU YA XCHA' SUJT' BAELE TE BAY LOK'TEL⁴³Te k'alal ya xlok' bael te pukuj ta yot'an te ants-winiketike, ya xbeen ta jochol takin k'inal, yak ta sleel te banti ya yich' lewae, jauk me to ma ba ya sta.⁴⁴Ja yu'un ya xjajch' yal: "Ya sujt'on bael ta jna te banti lok'ontele." Te k'alal ya xcha' sujt' baele, lek mesbil sok lek chajp'anbil ya xk'ot sta te nae.⁴⁵Jich yu'un ya xbajt' sok ya yik' bael juk tul xan bol espírituetik te k'axem to xan amenik te bit'ile, jich ya xbajt'ik ta nainel le'a. Jich yu'un k'ax to xan me ya xbolob a te bit'il ay ta sneelal te winike. Janix me jich ya xk'ot ta pasel ta stojolik te ts'umbalil to te amenike."TE SME' SOK TE YIJTS'NAB TE JESUSE⁴⁶Te k'alal te Jesús yak to ta sk'oponel a te tsobol ants-winiketike, tal te sme' sok te yijts'nabe, tek'elik julel ta amak', yakik ta sleel yu'un ya sk'an sk'oponik te Jesuse.⁴⁷Ay mach'a jich la yalbey: "Ilawil, te ja me'e sok te awijts'nabe le' ayik ta amak', yakik ta slebelat yu'un ya sk'an sk'opnatik."⁴⁸Jauk me to te Jesuse la sut, sok jich la yalbey te mach'a albot yu'une: "¿Mach'aa te jme'e? ¿Sok mach'aa te jkijts'nabe?"⁴⁹Jich la stoy sk'ab ta stojol te nopojeletik yu'une sok jich la yal: "¿Ilawilik, le' ay te jme'e sok te jkijts'nabe!"⁵⁰Melek spisil te mach'atik ya spasbeyik te sk'anjel yot'an te Jtat te ay ta ch'ulchane, jai ants-winik bi ja me jkijts'nab sok ja me jme' k'oem abi."

13 SENYA-K'OP YU'UN TE MACH'A LOK' BAELE TA AWALE¹Jai k'aal abi te Jesuse lok' bael ta bay te na sok bajt' snajk'an sba ta ti' mar.²La stsob sbaik tel ta stojol bayal ants-winiketike, jich mo bael ta barko sok la snajk'an sba le'a. Spisil te tsobol ants-winiketike ainik ta sti'il te muk'ul ja'e.³Jich yu'un te Jesuse bayal beluk la yal ta senyail-k'op. Jich la yal: "Ay tul winik te lok' bael ta awal.⁴K'alal yak ta awal, ay cha'ox bij sit awlil te ch'ay koel ta ti' be, tal te mutetike la sbik'ik bael te awlile.⁵Ay yan awlil te ch'ay koel ta sba ch'entikal, te banti mayuk bayal slumile. Oranax ch'i tel melek ma pimuk te slumile.⁶Jauk me to te k'alal lok' tel te k'aale, kajik ta takejel melek ma be k'ubenik te yisime, jich takejik ta oranax.⁷Te yan awlil ch'ay

koel ta yolil ch'ixtikil. Ch'i tel sok te ch'ixetike jich tenbil k'ot te awlile. ⁸Te yan awlile ch'ay koel ta bay lekil lum sok ay la yak' jo'winik(100)sit, ay la yak' oxwinik(60), sok ay la yak' lajuneb cha'winik(30)sit te awlile. ⁹Te mach'a ay xchikinike, aka me yaiy stojol ta lek.BELUK SWENTAIL TE SENYA-K'OPETIKE ¹⁰Te nopojeletik talik ta stojol sok jich la yalbeyik te Jesuse: "¿Bistuuk te ya ak'opon ta senya-k'opetik jai ants-winiketik to?" ¹¹Te Jesuse jich la yal: "Te ja'exe ak'bilex ana'ik stojol te beluk muken ay ta ajwalinel yu'un te ch'ulchane, yan te yantike ma ba ak'bilik sna' stojol stukelik. ¹²Melel te mach'atik ay beluk ay yu'une, ya me x-ak'botik xan bayal, jich me bayal xan ya xk'ot te beluk ay yu'une. Yan te mach'a mayuk beluk ay yu'une, ya me yich' pojbeyel xan te beluk ay yu'une. ¹³Ja yu'un te k'opojon ta stojolik ta senya-k'opetik: melel manchuk me ya yilik yilel, jauk me to ma yilik, sok ya yaiyik stojol yilel, jauk me to ma yaiyik stojol sok ma xk'ot ta yot'anik. ¹⁴Ja me k'otix ta pasel te beluk la yal jilel te alwanej Isafase, te jich ya yale: "TE K'ALAL YAKAT TA YAIYEL STOJOLE, YA ME AWAIY STOJOL YILEL, JAUK ME TO MA XK'OT TA AWOT'AN; MANCHUK ME YA A WIL YILEL, JAUK ME TO MA XK'OT TA ASIT. ¹⁵MELEL TE YOT'AN JAI LUM TO K'AX TULANUBENIX SOK MA XK'OT TA XCHIKINIK TE K'OPE, SOK SMUTS'OJIKIX TE SITIKE, JICH YU'UN TE MA STAK' YILIKIX TE K'INALE, SOK MA YAIYIKIX STOJOL K'OP TA XCHIKINIK, SOK MA XK'OTIX TA YOT'ANIK, TE YAKUK SUJT' TEL TA JTOJOLE YA ME JKOLTEY TE JICHUKE."¹⁶Binax me awutsilik te ja'ex te ya awilike; sok te ya awayik stojole. ¹⁷Jamal ya jkalbeyex bayal alwanejetik sok bayal winiketik te toj yot'anik te la sk'an yilik te beluk yakatik ta yilele jauk me to ma la yilik. Sok la sk'an yaiyik stojol te beluk yakex ta yaiyel stojole, jauk me to ma la yaiyik stojol.YAYEJUL TE SENYA-K'OP YU'UN TE MACH'A LOK' BAEL TA AWALE ¹⁸Aiya awayiyik stojol te beluk ya sk'an yal te senya-k'op yu'un te mach'a lok' ta awale. ¹⁹Teme ay mach'a ya yaiy stojol te sk'op te Dios yu'un te bit'il ay ta ajwalinel ta ch'ulchane, jauk me to ma xk'ot ta yot'an ya xtal te pukuje ya spoj bael te beluk la yich'ix ts'unel ta yot'an te ants-winike. Ja sk'oplal te awlil te la yich' ts'unel ta ti' bee.²⁰Te yan awlil te k'ot ta bay ch'entikile, ja sk'oplal te mach'a ya yaiy stojol te sk'op te Diose sok te binax yot'an ya xch'uune. ²¹Jauk me to ma ismajemuk ta lek, ma xjalaj bayal k'aal. Teme tal te woklajel sok uts'inel ta stojol ta swenta te sk'op te Diose, oranax ya xchebaj yot'an yu'un.²²Te awlil te k'ot ta yolil te ch'ixtikile, ja sk'oplal te mach'a ya yaiy stojol te sk'op te Diose, jauk me to, te beluk ay ta balumilale sok te k'ulejalile ya yich' monel bael yu'un jich tenbil ya xk'ot te sk'op te Diose, jich mayuk sit ya xk'ot. ²³Yan te awlil te k'ot ta lekil lume, ja sk'oplal te mach'a ya yaiy stojol te sk'op te Diose, sok ya xk'ot ta yot'an ta mero smeelilil. Ja in to ja ya sitin ta lek sok ya yak'; jo'winik (100), oxwinik (60), sok lajuneb xcha'winik (30) te site."SENYA-K'OP YU'UN TE TRIGO SOK TE CIZAÑA-AKE ²⁴Te Jesuse la yalbey yan senyail-k'op ta stojolik. Jich la yal: "Te ajwalinel te ay ta ch'ulchane jich k'oem te bit'il tul winik te la sts'unbey sbak' te lekil trigo ta bay te sk'inale. ²⁵Jauk me to te k'alal wayalik a, tal te yaj kontroe, kaj ta sts'unel te cizaña-ak ta bay te ts'unbilix te trigoe, jich cha' sujt' bael. ²⁶Te k'alal ch'i tel te sbak' te trigoe sok te kaj ta sitinelele, janix jich uuk te cizaña-ake chiknaj tel uuk. ²⁷Te abattetik yu'un te yajwal k'inale talik sok jich la yalbeyik: "Kajwal, ¿ma bal lekil awliluk te la ats'un ta ak'inale? ¿Bit'il ay a te kapal ta ch'iel sok te cizaña-ake?" ²⁸Jich albotik yu'un: "Ja yat'el te jkontro te jich la spase." Te abattetike jich la yalik: ¿Ya bal ak'an te ya xba jbultik lok'ele?²⁹Te yajwal te k'inale jich la yal: Ma stak', melel te me ya abul lok'el te cizaña-ake, ya me xbul lok'el uuk te trigoe te sjoineje. ³⁰Pajal aka ch'iuuk tel sok ja to te me la sta yorail te k'ajoje. Te k'alal yorail te k'ajoje jo'on ya jkalbey te jkaj at'ele: Ja me neel ya atsobik lok'el te cizaña-ake, chukaik ta tomol-tom yu'un ya yich' chik'el, yan te trigoe tsobaik ta bay snail jku'un."SENYA-K'OP YU'UN TE SBAK' MOSTASAE ³¹Te Jesuse la yal xan yan senyail-k'op ta stojolik. Jich la yal: "Te ajwalinel te ay ta ch'ulchane ja pajal k'oem sok te sbak' te mostaza te la yich' bael te tul winik sok ba stsun ta sk'inale. ³²Jai sbak' awlil te ch'in xut'il ta spisil te yantik awliletike. Jauk me to, te k'alal ya xmuk'ube ja k'ax muk' ya xk'ot te bit'il yantik awal-ts'unubil te pajal ay soke. Muk'ul te' ya xk'ot, jich te te'eltik mutetike ya xtalik sok ya spas xpechekik ta bay te sk'ab-k'abe."SENYA-K'OP YU'UN TE LEVADURAE ³³Te Jesuse la yalbey xan yan senyail-k'op. "Te ajwalinel te ay ta ch'ulchane ja pajal sok te levadura te la yich' bael te tul antse sok ba skap sok ox bis te harinae ja to te pujk' yip ta sk'olol te mats'e."BI SWENTAIL UUK TE LA STUUNTES BAYAL SENYAIL-K'OP TE JESUSE ³⁴Spisil in to te Jesús la yalbey te ants-winiketik ta senyail-k'opetik; mayuk beluk te ma' ta senyail-k'op la yalbeye. ³⁵Ja yu'un te jich ya xk'ot ta pasel te beluk la yal jilel te alwanej, te k'alal la yale: "YA ME JAM TE JKE TA YALEL TE SENYA-K'OPETIKE. YA ME JKAL TE BELUK MUKEN AY JA TO TA XJAJCH'IBAL TO TEL TE BALUMINALE."TE JESÚS LA YALBEY SK'OPLAL TE CISAÑA-AK ³⁶Jich te Jesuse laj yijk'tey jilel te ants-winiketike sok och bael ta naj. Te nopojeletik yu'une talik ta stojol sok jich la yalbeyik: "Cholbotik jkaiytik te beluk ya sk'an yal te senya-k'op yu'un te cisaña." ³⁷Te Jesuse la sut sok jich la yal: "Te mach'a la sts'un te lekil awlile, ja me te Nich'anile. ³⁸Te lum k'inale ja me te baluminale; Te lekil awlile, ja te alnich'anetik yu'un te utsilale. Te cisaña-ake ja te alnich'anetik yu'un te pukuje, ³⁹te yaj-kontro te la sts'une ja te pukuje. Te k'ajoje ja te slajibal te balumilale, te mach'a la yaiy k'ajoje ja te ch'ul abattetike. ⁴⁰Ja jich te cisañae ya me yich' tsobel sok ya me yich' chik'el ta k'ajk', ta slajibal k'aal. ⁴¹Te Nich'anile ya me stikun bael te ch'ul abattetik yu'une, ya me stsobik lok'el ta bay utsilal spisil te mach'a ya x-ak'wan ta mulile, janix jich te mach'atik ya spasiq bayal ta ten muliletik. ⁴²Jich yu'un ya me yich'ik ch'ojel ochel ta bay pasbil yawil te k'ajk', te banti ay ok'el sok te banti ya sjets'ulayik te yeike. ⁴³Yan te mach'atik toj yat'elike ya me xojobajik jich bit'il te k'aal ta ba ay ta ajwalinel te Statike. Te mach'a ay xchikine, aka me yaiy stojol ta lek.TE K'ULEJALIL TE MUKUL TA LUME ⁴⁴Te ajwalinel ta ch'ulchane jich k'oem te bit'il k'ulejalil te nak'bil ta pamal akiltik. Tul winik la sta sok la xcha' snak' jilel. Binax yot'an bajt', ba xchon spisil te beluk ay yu'une, ja ba sman te pamal akiltike. TE T'UJBIL TON TE BAYAL STOJOLE ⁴⁵Janix jich, te ajwalinel te ay ta ch'ulchane jich k'oem te bit'il tul chonbajel winik te yak ta sleel te t'ujbil tonetik te k'ax kajal stojole. ⁴⁶Te k'alal la sta te ton te k'ax bayal stojole, ba xchon jilel spisil te beluk ay yu'une swenta jich la sman a te ton te k'ax tuyem stojole.TE STSAKJIBAL CHAYE ⁴⁷Janix jich te ajwalinel ta ch'ulchane jich k'oem te bit'il stsakjibal chay te ya xch'ojot ochel ta mar, te ya stsob tel spisil ta chajp' te chayetike. ⁴⁸Te k'alal nojelixae, te tsak chayetike ya snitik lok'el ta sti'il te mare. Jich ya snajk'an sbaik ta tsobel te

lekil chayetike sok ya yak'ik ta mochetik. Yan te bay ma lekuke ya xch'ojik bael.⁴⁹Jich me ya xk'ot ta pasel ta slajibal k'aal. Te ch'ul abatetike ya xtalik sok ya stsobik lok'el te mach'atik ma toj yot'anik ta yolil te mach'a toj yot'anike.⁵⁰Te mach'a ma toj yot'anike ya me yich'ik ch'ojel ochel ta bay yawil te k'ajk'e, le me ya yok'tey sbaik a sok le me ya sjets'uleyik yeik a.YACH'IL SOK POKOL K'ULEJALIL⁵¹¿K'ot bal ta awot'anik spasil te beluk la yich' alele?" Te nopojeletike jich la yalik: "k'ot".⁵²Jich te Jesuse la yalbey ta spasilik: "spasil ts'ibjometik te la yak' sbaikix ta nopojel yu'un te ajwalinel yu'un te ch'ulchane, ja pajal k'oem sok te bit'il tul winik te ja yajwal te wol nae, te ya stsob lok'el spasil te beluk pokobenixe sok nix te beluk yach'il ta bay yawil te sk'ulejale. TE JESÚS K'OT TA LUM NAZARET⁵³Jich yu'un te k'alal laj yot'an ta yale te senya-k'opetik te Jesuse, lok' bael le'a.⁵⁴Jich te Jesuse och bael ta slumal sok och ta sbijtesel te ants-winetik ta bay te sinagogae. Chajp' nax la yayiyik stojol a sok jich la yalik: "¿Banti ya sta tel te sbijil jai winik to sok te chajp' at'eliletik te ya spase?"⁵⁵¿Ma ba jauk snich'an te carpinteroe? ¿Ma ba jauk sme' te Mariae?¿Te sbankiltake ma ba jauk te Santiagoe, José, Simón sok te Judase?"⁵⁶¿Sok te yijts'inab antssetike, ma ba jauk te le' ay ta jkoliltike? Ja yu'un ¿banti la snop tel spasil in to?"⁵⁷Jich bolob yot'anik ta stojol, jauk me to te Jesuse jich la yalbey yayiyik: "Te tul alwaneje ma ba ya x-ich'ot ta muk' yu'un te slumale sok te mach'atik ay yu'une."⁵⁸Ma bayaluk ta chajp' at'elil la spas le'a ta skaj te stulanil yot'anike.

14 LAJ TE JUAN AK' ICH' JA'E¹Ay jun k'aal te Herodes te ajwalil yu'un te pam lum la yayibey stojol sk'oplal te Jesuse.²La yalbey te abatetik yu'une: "Jai winik to ja te Juan ak' ich' ja'e; te cha'kuxtel ta bay te aelmeletike. Jich yu'un te ay yu'el ta spasel spasil in to."³Melel te Herodese ja la stsak te Juane; la xchuk ochel ta chukjibal, ta skaj te Herodías, yinam te sbankil Felipee.⁴Melel te Juane jich la yalbey: "Ma lekuk te awik'oj awinamin te antse."⁵Te Herodese la sk'an smil te Juane, jauk me to la xi' te lume, melel xchu'unekik te ja' alwanej yu'un te kajwaltike.⁶Jauk me to te k'alal la sta sk'alel te lok' jawil yu'un te Herodese, te yantsil-al te Herodías la yayi ajk'ot ta yolilik te mach'atik k'oemike sok la smulan te Herodese.⁷Jich yu'un la yalbey ta jamal te ya yak'bey spasil te beluk ya xk'anbot yu'une.⁸Ta patil te k'alal k'opojemix sok a te sme'e, te ach'ixe jich la yal: "Ak'bon ta pajch' we'-sets', te sjol te Juan te ak' ich' ja'e."⁹Te muk' ajwalile ma la smulan te beluk k'anbot yu'une, jauk me to ta skaj te yak'ojix a te sk'ope, sok ta skaj te mach'atik sjoinej ta we'el-uch'ajele, la yal mantal te jichuk ya xk'ot ta pasele.¹⁰Jich la yal mantal te yakuk xba yich' k'okbeyel tel sjol te Juan te banti chukule.¹¹Jich te sjol te Juane ich'bil tel ta pajch' we'-sets' sok la yich' k'asesbeyel te ach'ixe, janix jich uuk la yich'bey bael te sme'e.¹²Jich talik te nopojeletik yu'une, la sjachbeyik bael te sbak'etale sok ba smukik. Ta patil, ba yalbeyik yayi te Jesuse.TE JESÚS LA SMAK'LIN JO' MIL TA TUL WINIKETIK¹³Te k'alal la yayi stojol te Jesús te beluk k'ot ta pasele, bajt' ta bay k'inal te namal aye. Te k'alal la yayiyik stojol te tsobol ants-winetikete, la st'unik bael ta yakanik k'alal to ta muk'ul lumetik.¹⁴Jich te Jesuse tal ta stojolik, la yil te tsobol ants-winetikete. La sna'bey yobolil sba, sok la skoltey te chameletike.¹⁵Te k'alal ijk'ubix-a te k'inale, te nopojeletike oxtajik tel ta stojol te Jesuse sok jich la yalbeyik: "Jai k'inal to takin jochol k'inal, sok malix te k'aale. Tikunaix bael te ants-winetikete, bajt'ukik ta bay ch'in lum te ay naetik le' a sok aka sman swe'elik."¹⁶Jauk me to te Jesuse la sutbey: "Ma yejt'aluk te ya xbjat'ike. Ak'beyaik swe'elik te ja'exe."¹⁷Jich la sutik: "Te jo'otike janax ay jku'untik jo' pejch' kaxlan waj sok cha'kojt' chayetik."¹⁸Te Jesuse la yal: "Ich'bonik tel ta tjojol."¹⁹Jich te Jesuse la yalbey mantal te ants-winetikete te yakuk snajk'an sbaik ta akiltik. La stsak te jo' pejch' kaxlan waj sok te cha'kojt' chayetike. La yil moel ta ch'ulchan, la xch'ultes sok la xet' te kaxlan waje jich la yak'bey te nopojeletik yu'une. Jich te nopojeletike la yak'beyik te tsobol ants-winetikete.²⁰Spasilik we'ik, sok noj te xch'ujt'ike. Jich jajch' stsobik te banti xet'atik jilel te welile, jich noj xan lajcheyeb ta pajch' moch.²¹Ta spasil te mach'atik we'ike ay niwam jo' mil ta tul winiketik (5,000 cinco mil), jauk me to ma la yich' ajtey-el-a te antssetike sok te aletike.TE JESÚS BEEN TA SBA MAR²²Laj nax yot'anik la stikun ochel ta barko te nopojeletik yu'une jich neelajik bael ta bay jejch' mar, yan stukel te Jesuse jil xan ta stikunel bael te tsobol ants-winetikete.²³Te k'alal bajt'ikix a te tsobol ants-winetikete, mo bael ta wits ta sk'oponel te DiOSE. Te k'alal och te ajk'ubale, stukel xanix le'a.²⁴Jauk me to te barkoe ay ta yolil te mare, yak ta yuk'ilayel yu'un te yip sbul te ja'e, melel yak ta tenel sujt'el yu'un te tulal ik'e.²⁵Te k'alal nopol sakubix a te k'inale, te Jesuse noptsaj bael ta banti ay te nopojeletike, yak ta beel bael ta sba te mare.²⁶Te k'alal te nopojeletik la yilik te yak ta beel ta sba te muk'ul ja'e, bayal xiwik yu'un sok jich la yalik: "Ja jun ch'ulelal me to", sok awunik yu'un te xiwele.²⁷Jauk me to te Jesuse la sk'opon ta oranax jich la yalbey: "¡Ayuk me yip awot'anik! ¡Jo'on! ¡ma me xiwex!"²⁸Jich yu'un te Pedro la sutbey sok jich la yal: "Kajwal te me ja'ate albon mantal te ya xbeenon bael ta sba te ja' te banti ayate."²⁹Te Jesuse la yal: "la." Jich te Pedroe lok' bael ta barca sok been bael ta sba te ja'e te banti ay te Jesuse.³⁰Jauk me to te Pedro la yil te tulal te ik'e, la xi'. Jajch' ta t'umajel koel, jich jajch' ta aw: ¡kajwal, koltayawon!"³¹Te Jesuse oranax la yak' te sk'abe, jich la stsak lok'el tel te Pedro sok la yalbey: "Te ja'ate mayuk lek xch'uunjel awot'an, ¿bistuuk te a'an awot'ane?"³²Jich te k'alal mo'ik bael ta barka te Jesús sok te Pedroe, te ik'e k'ax bael te yipe.³³Jich te nopojeletik te ayik ta barka la yich'ik ta muk' te Jesús sok la yalik: "Melel nix a te ja'ate te snich'anat te DiOSE."TE JESUSE LA XCH'AP'TES CHAMELETIK TA SK'INAL GENESARET³⁴Te k'alal k'otik ta jejch' ja', k'otik ta lok'el ta bay sk'inal Genesaret.³⁵Te k'alal te ants-winetikete te le nainemik a la sna'beyik sba te Jesuse, la stikunik bael sk'opik ta sjoyobal te lume, jich la yik'beyik tel ta stojol spasil te mach'atik ayik ta chamele.³⁶Jich k'axem to xan la sk'anbeyik te jauk nax te sti'il sk'u' ya stsakbeyike, jich te mach'atik la spikbeyik te sti'il sk'u'e kolik ta chamel.

15 TE BELUK YA YICH' BOLTESEL YU'UN TE ANTS-WINIKETIKE¹Jauk me to ay Fariseoetik sok ts'ibjometik talik ta stojol Jesús te talemik ta k'alal Jerusalén; jich la yalbeyik,²¿Bistuuk te nopojeletik awu'un te ma xchu'unik spasel te stalel-xkuxlejalik te me'el-mamaletike? Melel te nopojeletik awu'une ma spok sk'abik te k'alal ya xwe'ike."³Jich te Jesús la sutbey: "Axan te ja'exe, ¿Bistuuk te ya ak'axinteybeyik smantal te Dios ta swenta te bit'il ay te stalel-akuxlejallike?"⁴Melel te

Diose jich la yal: "ICH'A TA MUK' TE ATAT SOK TE AME'E, TE MACH'A YA SBOLK'OPTEY TE SME'-STATE, YA ME XLAJ." ⁵Yan te ja'exe jich ya awalik: "Spisil te mach'a ya yalbey te sme'-stat, "Spisil te beluuk k'anuk jk'ab'beyexe jaix me smajt'an te Diose", jai ants-winik to ma yejt'alix te ya yich' ta muk' te sme'-state." ⁶Jich me te ja'exe mayukix sk'oplal k'ot awu'unik te smantal te Dios ta skaj te stalel te akuxlejalike. ⁷Te ja'exe chalam awot'anik, meel la yal ta jamal te bit'il ayex te alwanej Isaías te k'alal la yal, ⁸"JAI ANTS-WINIKETIK TO YA YICH'ONIK TA MUK' TA SBA NAX STI'IK, YAN TE YOT'NIKE K'EJEL TO AY TA JTOJOL. ⁹TE YA SLAJIN SBAIK TA JTOJOLE JONTOL NANIX A, MELEL TE BELUK YA YAK'IK TA NOPELE, JA TE MANTALIL YU'UN TE ANTS-WINIKE." ¹⁰Jich yu'un, jajch' yik' tel te tsobol ants-winiketike, jich la yalbey: "Ayawayik stojol sok k'otok ta awot'anik, ¹¹ma jauk ya xbolteswan te beluk ya x-och ta ye te ants-winike. Jauk me to, te beluk ya xlok' ta yee, ja ya xboltesot yu'un te ants-winike." ¹²Jich te nopojeletike oxtajik tel ta stojol te Jesuse sok la yalbeyik: ¿La ba awil te Fariseoetik te ma' lekuk la yayik te ak'ope? ¹³Te Jesús la sut sok jich la yal: "Spisil awal-ts'unubil te ma jauk sts'unnoj te jtat te ay ta ch'ulchane, ya me yich' bulel lok'el. ¹⁴Lok'anik tel ta stojolik; meel ma'sitetik ja ya stojtesik ta beel te mach'a ma'sitetike. Teme ay tul ma'sit ya stojtes ta beel te mach'a pajal ma'sit soke pajal me ya xch'ayik koel ta bay te lomen lume." ¹⁵Te Pedro la sut sok la yalbey te Jesuse: "Cholbotik jkaytik te beluk ya sk'an yal te senyail k'op to te la awalbotike." ¹⁶Te Jesús la yal: ¿Te ja'exe yu'un ba ma to xk'ot ta awot'anik uuk? ¹⁷¿Yu'un ba ma anaik te beluk ya awotsesik ta aweik ya xk'ax ta ach'ujtik ta patil ya xbajt' alok'esik ta bay tsanjibal? ¹⁸Yan te beluk ya awal lok'el ta awee ya xlok' tel ta awot'an. Ja in to ja ta swenta te ya xbolob te ants-winike. ¹⁹Ta ot'anil ya xtal te beluk ma ba leke, jich te bit'il milaw, sok te ya spas mulil sok yan ants te ma yinamuke, chijil-jol, elek', le k'op, sok te utawej. ²⁰Ta spisil into ja ya sboltesot yu'un te ants-winike. Yan teme ma spok sk'ab te k'alal ya xwe'e, ma jauk ya sboltesbot sk'oplal yu'un te ants-winike." ²¹TE XCH'UUNJEL YOT'AN TE CANANEA-ANTSE ²²Jich te Jesuse lok' bael ta stojolik, bajt' ta slum sk'inal Tiro sok Sidón. ²³Jich yu'un, ay tul Cananea-ants lok'tel ta bay slumal. Jajch' ta aw ta yalel: "Na'bon yolil ba, Kajwal, stumbal David; te jkantsil-ale yak ta uts'inel yu'un te pukuje." ²⁴Jauk me to te Jesús ma la sjak'bey te sk'ope. Te nopojeletike tal yalbeyik wokol: "Albeya te yakuk xbajt'e, meel yak ta aw ta jpatik." ²⁵Jauk me to te Jesuse la sut sok jich la yalbey: "Ma jauk tikunbilon tel ta swenta, janax ta swenta te chijetik te ch'ayemik lok'el ta snaj te Israele." ²⁶Jauk me to te antse oxtaj tel sok la skejan sba ta yakan te Jesuse sok jich la yalbey: "kajwal koltayawon." ²⁷Te Jesuse Jich la sutbey: "Ma snujp'in te ya jtsakbeytik te xkaxlan waj te alnich'aretik sok teme ja ya jch'objeytik te ts'ietike." ²⁸Te antse la yal: "Meel nix a, Kajwal, jauk me to te ts'ietike ya swe'ik te sts'ubil te we'elil te ya xch'ay koel ta swe'balte' te yajwale." ²⁹Jich te Jesuse la sutbey sok jich la yalbey: "Ants, muk' te xch'uunjel awot'ane. Jich ya xk'ot ta pasel te beluk ya ak'ane." Jich te yantsil-ale kol ta oranax. ³⁰BAYAL CHAMELETIK LA SKOLTEY TE JESUSE ³¹Te Jesuse lok' bael le'a, bajt' ta nopol mar yu'un Galilea. Jich mo bael ta pamal-wits sok k'ot snajk'an sba le'a. ³²Oxtaj tel ta stojol bayal ants-winiketike; yik'ojik tel koxoetik, ma'sitetik, uma'etik, tunkoetik, sok yantik xan chameletik. Tal yak'beyik ta stojol te Jesús, sok spisil la skoltay. ³³Te ants-winiketike yanax la yilik a te k'alal k'opojik te uma'etike, te mach'atik tunkoetike kolik, te mach'a koxoetik beelik sok te ma'sitetike la yilik k'inal. Sok kaj yalbeyik yutsilal te Dios yu'un te Israele. ³⁴TE JESÚS LA SMAK'LIN CHAN MIL TA TUL WINIKETIK ³⁵Te Jesús la yik' tel te nopojeletik yu'une sok jich la yalbey: "Ya jna'bey yobolil sba jai tsobol ants-winiketik to, meel yoxebalix k'aal te st'unjonik sok mayuk ba we'emik. Ma jk'an ya jtikun bael teme ma neeluk ya xwe'ike, ayuk ba xkom k'inal yayik ta be." ³⁶Te nopojeletik jich la yalik: "¿Banti ya jtatik bayal kaxlan waj swe'ik te tsobol ants-winiketik ta bay takin jochol k'inal to? ³⁷Te Jesús jich la yal: ¿Jayeb pejch' kaxlan waj awich'ojik te ja'exe? jich la sutik: "Jukeb sok ay cha'ox koj't' ch'in chayetik." ³⁸Jich te Jesús la yalbey te ants-winiketik te ya snak'an sbaik ta lum. ³⁹La tsak te juk pejch' kaxlan waj sok te ch'in chayetik, la yalbey wokol te kajwaltik, la xet' sok la yak'bey te nopojeletike. Ja jichik uuk ba spukbeyik te ants-winiketike. ⁴⁰Jich we'ik ta spisilik ja to chikan noj te xch'ujt'ike. Ta patil la stsobik te banti xet'atik jilel te sobraile, jich noj xan jukeb pajch' moch yu'unik. ⁴¹Te mach'atik we'ike ja chan mil (4000) ta tul winiketike, ma la yich' ajteyel te antsetike sok te aletike. ⁴²Jich te Jesús la stikun bael te ants-winiketik jich mo bael ta ch'in barco bajt' ta bay sk'inal Magdala.

16 LA SK'ANBEYIK JUN SENYAIL YILIK TE JESUSE ¹Te Fariseoetik sok te Saduceoetik talik ta stojol te Jesús yu'un la sk'an yilbeyik yot'an jich la sk'anbeyik te ya yak' ta ilel yu'el te talem ta ch'ulchane. ²Jauk me to la sut sok jich la yal: "Teme malix a te k'aale, te ja'exe ya awalik: ya xk'ejjp' te k'inal, meel tsajnaix te ch'ulchane." ³Sok te k'alal sakubix a te k'inal ya awalik: "Ya xtal ja'al yotik, meel tsajuben awil te ch'ulchane sok ay tokal." Te ja'exe ya anaik stsajteyel te bi yilel te ch'ulchane jauk me to ma anaik stsajteyel te senyail te yak k'oelel ta pasel ta ora to. ⁴Te ja'ex kuxulex ta k'inal ma lekukatik sok mulawilex ya ak'anik senya awilik, jauk me to ma x-ak'botex awilik janax te senyail yu'un te Jonáse." Jich te Jesuse la yijk'tey jilel jich a bajt'." ⁵TE LEVADURA YU'UN TE FARISEOETIKE ⁶Te nopojeletik talik ta jejch' mar jauk me to ma la snaik tel te kaxlan waje. ⁷Te Jesús la yal: "Ayawaiyik stojol sok ich'a me abijilik yu'un te slevadura te Fariseoetike sok te Saduceoetike." ⁸Te nopojeletike jich kaj yalik: "Ja yu'un te ma la jk'ich'tik tel te kaxlan waje." ⁹Te Jesuse la sna' stojol te beluk la yalbey sbaik jich la yal: "Te ja'exe mayuk lek xch'uunjel awot'anik, ¿Bistuuk te ya awalik te ja yu'un te ma la awich'ik tel te kaxlan waje? ¹⁰¿Yu'un ba ma anaik sok yu'un ba ch'ayix ta awot'anik te jo' pejch' kaxlan waj te la swe' te jo' mil (5000) ta tul winiketike sok te jayeb xan pajch' moch la atsobik abi? ¹¹¿Sok te juk pejch' kaxlan waj te la swe' te chan mil (4000) ta tul, sok te jayeb xan pajch' moch la atsobik abi? ¹²¿Bin yu'un te ma xk'ot ta awot'anik te ma jauk yakon ta yalbeyik sk'oplal te kaxlan waje? Ja yakon ta yalel te yakuk atsajtey abaik yu'un te slevadura te Fariseoetike sok te Saduceoetike." ¹³Jich k'ot ta yot'anik te ma jauk la yich'ik albeyel yu'un te ya xk'uxtey sbaik yu'un te slevadura te kaxlan waje, ja te yakuk stsajtay sbaik yu'un te beluk ya yak'ik ta nopol te Fariseoetike sok Saduceoetike. ¹⁴TE PEDROE JAMAL LA YAL TE MACH'AA TE CRISTOE ¹⁵Te k'alal k'ot te Jesús ta bay sk'inal Cesarea ta Filipino, la sjojk'ibey yayi te nopojeletik yu'une, jich la yal:

"¿Mach'a ta sk'opik te ants-winetik te Nich'anile?"¹⁴ Jich la yalik: "Ay mach'a ya yal ja te Juan ak' ich' ja'e; ay mach'a ya yal, ja te Eliase, sok te yantike ya yalik, ja te Jeremiase, o ja tul alwanej ta namey k'inal." Te Jesuse jich la yal: "15"Jauk me to, ¿Te ja'exe mach'aon awalik a?"¹⁶ Jich la sut te Simón Pedro: "Ja'at te Cristo, te Snich'anat te kuxul Diose."¹⁷ Te Jesuse la sut sok jich la yalbey: "Binax awutsil te ja'at Simón te snich'anat Jonás, meel ma ch'ich'-bak'etuk te la yak'bat ja na' stojol to, ja la yak'bat ja na' stojol te jtat te ay ta ch'ulchane."¹⁸ Janix jich ya jkalbat te ja Pedroat, sok ta sba te ch'en to ya jajts'es tel te Iglesia jku'une; Sok ya stsalsbeyik yu'el te lajele.¹⁹ Te Jo'one ya jkak'bat te sjamjibal yu'un te ajwalinel ta bay te ch'ulchane. Spisil te beluk ya achuk ta balumilale janix jich chukul ya xk'ot ta bay te ch'ulchane, sok spisil te beluk ya atil ta balumilale janix jich tilbil me ya xk'ot ta ch'ulchan."²⁰ Jich te Jesuse la yalbey mantal te nopojeletik yu'une te mayuk mach'a ya yalbeyik te ja te Cristoe. TE JESUSE LA YAL TE YA YICH' MILELE²¹ Jich kaj te Jesús ta yalbeyel te nopojeletik yu'un te ya xbajt' ta Jerusalén sok te ya xk'ax bayal swokol ta sk'abik te ancianoetik sok te wolwanejetik yu'un te sacerdoteetike sok nix te ts'ibjometike, sok te le ya yich' milel a janix jich ya yich' cha'kusesel tel ta yoxebal k'aal.²² Jauk me to te Pedroe la yik' bael ta k'ejel sok tulan kaj yalbey, jich la yal: "Manchuk me ya xk'ot ta atojol, kajwal; manchuk me ya xk'ot ta pasel."²³ Te Jesuse la sut sba sok jich la yalbey te Pedroe: "¿K'ejaba ta jtojol, pukuj! jichat te bit'il jun ton te ya sk'an smakone, bistuuk te ma awich'bey ta muk' te beluk ya sk'an yot'an te Diose, jauk me to ja ya apasbey te beluk ya sk'an te ants-winike."²⁴ Jich te Jesuse la yalbey te nopojeletik yu'une: "Teme ay mach'a ya sk'an st'unone, aka me skoltay sba ta yot'an, aka xkuch te scruze sok aka st'unon."²⁵ Meel spisil te mach'a ya sk'an skoltey te xkuxinele ya me xch'ay, yan te mach'a ya xch'ay te xkuxinel ta jwentae ya me sta skolel stukel.²⁶ Meel ¿Beluuk ya xlok' yu'un a te ants-winik te ya yu'unin spisil te balumilal teme ch'ayel ya xbajt'e? ¿Beluuk me ya stak' yak' te tul ants-winik sjelolin te xkuxlejale?²⁷ Meel te Nich'anile ya xtal ta swenta yutsilal te State sok te ch'ul abatetik yu'une. JICH YU'UN YA ME STOJ TA TULU TUL TE BI YILEL SPASOJ TE YAT'ELE.²⁸ Ta smeilelil ya jkalbeyex, ay mach'atik te le' ayex in to te ma yilik lajel ja to te bin ora ya xtal te Nich'anil sok te Yutsilale.

17 LA YILIK K'ATBUJ TE JESUSE¹ Wakeb k'aal ta patil te Jesús la yik' bael te Pedroe te Jacoboe (Santiago) sok te yijts'in Juane, stukelik nax ik'otik moel ta bay muk' toyol wits.² Te Jesuse k'atbuj ta sitik. Te sit yelawe xlemet nax jich bit'il te k'aale sok te sk'u-spak'e xlemet nax k'ot jich bit'il te xojobil sakil k'inal.³ Jich chiknaj tel uuk te Moises sok te Eliase yakalik ta k'op sok te Jesuse.⁴ Te Pedroe la yalbey te Jesuse: "Kajwal, lek te le ayotik toe. Teme jich ya ak'ane, ya jpastik oxwol nail wamal, Jun awu'un te ja'ate, jun yu'un te Moises sok jun yu'unuk te Eliase."⁵ Te k'alal yak to ta k'op a te Pedroe, tal potsotik yu'un tokal te xlemet nax xojobile, ay mach'a k'opoj tel ta bay te tokale jich yak ta yalel. "Jai to ja te Jnich'an te bayal k'ux ta jkot'ane, binax jkot'an yu'un, aiybeya awaiyik stojol te sk'ope."⁶ Te k'alal la yayiik stojol te nopojeletike, la spajk'an sbaik koel ta lum sok xiw yot'anik yu'un.⁷ Jich te Jesuse tal sok la spiktiley sok jich la yal: "Jajch'anik sok ma me xiwex."⁸ Jich la stoy moel te sitike jauk me to mayuk mach'a la yilik, jaxanix stukel te Jesuse.⁹ Te k'alal yakalikix koel tel ta wits a, te Jesuse la spas ta mantal te nopojeletik yu'une, jich la yal: "Ma me mach'a ya awalbey yayiik te beluk la ataik ta illel sok te asitike ja to teme cha'kux tel ta bay te aelmeletik te Nich'anile."¹⁰ Te nopojeletik yu'une, la sjojk'ibeyik te Jesuse, jich la yalik: "¿Bin yu'un te ya yal te ts'ibjometik te ja neel ya xtal te Eliase?"¹¹ La sut te Jesuse sok jich la yal: "Meel nix a te Eliase neel me ya xtal, sok ya me xchajp'an spisil te beluk aye."¹² Jauk me to ya jkalbeyex, te Eliase suj't'ix, jauk me to ma la sna'beyik sba; jich yu'un chikan beluk la sk'an yot'anik te la spasbeyike. Janix jich uuk te Nich'anile ya me xk'ax swokol ta sk'abik uuk."¹³ Jich k'ot ta yot'anik te nopojeletik te ja yak ta yalbeyel sk'oplal te Juan ak' ich' ja'e. TE JESÚS LA SKOLTEY TUL KEREM TE YICH'OJ TUJP'UL IK'¹⁴ Te k'alal k'otik ta bay stsojoj sbaik bayal ta tul te ants-winetik, noptsaj tel tul winik, la skejan sba ta stojol te Jesuse sok jich la yalbey: "15"Kajwal, wokoluk k'uxtaybon te jnich'ane, yu'un yich'oj tujp'ul ik' k'axix bayal swokol. Bayal buelta ch'ayix ochel ta k'ajk' sok ta ja'.¹⁶ La jkik'ix bael ta stojol te nopojeletik awu'une, jauk me to ma ju'yuunik xpoxtayel."¹⁷ Te Jesuse la sut sok jich la yal: "Ja'ex te sts'umbalex te mayuk xch'uunjel awot'anik sok te ma' lekuk te awot'anike ¿jyayeb to me xan k'aal te ya xjilon ta awolilike? ¿jyayeb to me xan k'aal te ya jts'ikbeyexe? ik'bonik tel te kereme."¹⁸ Te Jesús la yalbey mantal te pukuje jich lok' ta yot'an te kereme. Jich ajk' nax lekub jilel.¹⁹ Jich te nopojeletike, tal sk'oponik ta muken te Jesuse sok jich la yalbeyik: "¿Bin yu'un te ma ju' jku'untik slok'esel te pukuje?"²⁰ La yal te Jesuse: "Yu'un mayuk xch'uunjel awot'anik ta lek. Meel ya jkalbeyex, te ayuk jich xch'uunjel awot'anik xujt'uk te bit'il sbak' te mostazae, ya xju' awu'unik yalbeyel jai wits to: "K'ejaba lok'el sok baan lum in to," jich ya xk'ot ta pasel. Mayuk beluk ma xju' awu'unik spasel te jichuke."²¹ Jai chajp' pukuj to ma xju' ta lok'esel ja to teme ya ak'oponik te Diose sok teme ya akomik te awe'elike." TE JESUSE LA YAL XAN TE YA YICH' MILELE²² Te k'alal jilik xan ta lum Galilea, te Jesús jich la yalbey te nopojeletik yu'une: "Te Nich'anile ya me x-ak'ot ta sk'ab te ants-winetike,²³ Jai me ya smilik, jauk me to ta yoxebal k'aal ya me cha'kuxtel." Te nopojeletike bayal la smel-yot'anik yu'un. TE STOJOL PATAN YU'UN TE TEMPLOE²⁴ Te k'alal k'otik ta lum Capernaúm, te k'an patanetik yu'un te temploe tal sk'oponik te Pedroe sok jich la yalbeyik: "¿Yu'un ba ma stoj te patan yu'un te templo te amaestroike?"²⁵ La yal te Pedroe: "Yak xi'." Jauk me to te k'alal och bael ta na te Pedroe, te Jesús k'opoj neel sok janix jich la yalbey: "Beluuk ya anop, Simón? te ajwaliletik ta balumilal, ¿mach'a me ya sk'anbey te patan-tak'ine sok te ich'el ta muk'e? ¿Ja ba te slumale o ja ba te yan lumetike?"²⁶ Te k'alal la yal te Pedroe: "Ja te yan lumetike," Te Jesuse la yalbey: "Jich yu'un ma stojik te slumal jiche."²⁷ Jauk me to, swenta yu'un ma x-lijk' sjolik te k'an-Patanetike, baan ta bay mar ch'oja ochel te slukjibal chaye, tsaka te chay te neel ya xlok' tele. Te k'alal ya ajach' bey te yee, ya me ataj jun sejp' tak'in le'a. Tsaka lok'el sok ak'beya te mach'a k'an-patanetike ak'bon jilel te jku'une sok uuk te awu'une."

18 MACH'A TE MUK' SK'OPLAL YA XK'OT TA CH'ULCHANE¹Jich yorail te nopojeletike talik ta stojol te Jesuse jich la yalbeyik: "¿Mach'aa te muk' sk'oplal ya xk'ot ta banti ay ta ajwalinel te Dios te ay ta ch'ulchane? ²Te Jesús la yik' tel tul alal ta stojol, jich la stejk'an ta yolilik. ³Jich la yal: Jamal ya jkalbeyex teme ma asuj'es awot'anike sok teme ma apajbeyik stalel te bit'il tul alale, ma xju' ya x-ochex ta stojol te banti yak ta ajwalinel te Jtatik Dios te ay ta ch'ulchane. ⁴Jich yu'un te mach'a pek'el ya yak' sba jich bit'il jai alal to, ja me muk' ya xk'ot sk'oplal te banti ay ta ajwalinel te Dios te ay ta ch'ulchane. ⁵Te mach'a ya yik' ta stojol tul alal ta jbiile jo'on la yik'onix abi. TE MACH'A YA X-AK'WAN TA MULIL ⁶Sok spisil te mach'a ya yak' yaluk ta mulil tuluk te mach'atik pek'el ayik te xch'uunejonike, ja lek te yakuk yich' chukel muk'ul xch'enul cha' ta snuk' sok te yakuk yich' ch'ojel koel ta sna'bilal te mare.⁷Ya me yil swokolik te mach'atik ayik ta balumilale, ta skaj te ay yalesel ta mulile! Puersa ay mach'atik te ya syaleswanik ta mulile, jauk me to, ya me yil swokolik te mach'atik jich ya spase. ⁸Teme ja te ak'ab o te me ja te awakan te ya syalesat ta mulile, boja lok'el sok ch'oja bael ta namal. Ja lek te yakuk x-ochat ta kuxinel, manchuk me koxoat sok manchuk me tunkoat, ja wokol teme xchebal ak'ab sok xchebal awakan te ya awich' ch'ojel ochel ta k'ajk' te ma xtub ta sbajt'el k'inale.⁹Teme ja te asit te ya syalesat ta mulile, lok'esa sok ch'oja bael ta namal. Ja lek te yakuk x-ochat ta kuxinel manchuk me bij xa nix te asite, ja wokol teme xchebal asit te ya awich' ch'ojel ochel ta k'ajk' te ma xtub ta sbajt'el k'inale.SENYAIL K'OP YU'UN TE CHIJ TE CH'AYEME ¹⁰Ilameawilik te mayuk mach'a ya yilay te mach'a pek'el ayike. Melel ya me jkalbeyex awaiyik, ta ch'ulchan te ch'ul abatetik spisil ora ya yilbeyik sit yelaw te Jtat te ay ta ch'ulchane. ¹¹Melel te Nich'anile tal skoltey te mach'a ch'ayemike.¹²¿Beluuk me anopik yu'un? teme ay tul winik te ay jo'winik (100) ta kojte xchije, teme ch'ay jilel koj' ta be yu'une, ¿Ma ba yakuk yijk'tey jilel te balunlajuneb yo'winik (99) ta kojte yu'un ya xba sletel te koj' te ch'ayeme? ¹³Teme la sta tel ta leele, jamal ya jkalbeyex, binax me yot'an yu'un te bit'il balunlajuneb yo'winik (99) ta koj' te ma ba ch'ayeme. ¹⁴Janix jich ma sk'anjeluk yot'an te Jtatik te ay ta ch'ulchan teme ya xch'ay tuluk te mach'a pek'el ayike.BIT'IL YA SK'AN JPASBEYTIK PERDÓN TE JKERMANOTIKE ¹⁵Teme ay mach'a la sta smul ta atojol te pajal ch'uunjelex soke, baan sok ak'beya sna' stojol ta stukel nax te bay ch'ayeme. Teme la yaiybat stojol te ak'ope, ya me x-utsub te awot'anike. ¹⁶Jauk me to teme ma la yaiybay stojol te ak'ope, ik'a bael tul o cha'tuluk ja wermano te pajal ch'uunjelexe soke, swenta jich testigo ya xk'otik yu'un spisil te beluk ya awalbey te awermanoe.¹⁷Teme ma la sk'an yaiybatik stojol te ak'opike, albeya yaiy te ch'uunjeletike. Teme ma la sk'an yaiybay stojol sk'op te ch'uunjeletike, jich me aka k'otuk awu'unik te bit'il ma ba xch'uunej te Diose sok jichuk k'otuk te bit'il k'an-patane.¹⁸Jamal ya jkalbeyex, spisil te beluk ya achukik le' ta balumilal to, janix jich chukul me ya xk'ot ta ch'ulchan. Janix jich spisil te beluk ya atilik le' ta balumilal to jich nix tilbil ya xk'ot ta ch'ulchan. ¹⁹Sok ya jkalbeyex xan, teme ay chebex te ya achap ak'opik le' ta balumilal to te beluk ya ak'anbeyik te Jtatik Dios te ay ta ch'ulchane, ya me x-ak'botex. ²⁰Melel te banti stsoboj sbaik cha'oxtul ta swenta te Jbiile le' me ayon ta yolilik.²¹Ta patil tal te Pedroe jich la yalbey te Jesuse: "Kajwal, ¿Jayeb buelta ya sk'an te ya jpasbey perdón te jkermano teme ya sta smul ta jtojole? ¿Jukeb ba buelta?" ²²La yal te Jesuse: "Ma jkalbat te jukeb nax bueltae, ja te jukeb buelta ya x-esmaj ta lajuneb xchanwinike." (70x7)TE CHA'TUL ABATETIK TE AY SBETIKE ²³Jich yu'un, te ajwalinel yu'un te Dios te ay ta ch'ulchane, jich k'oem te bit'il ay tul muk' ajwalil te ya sk'an yich'bey ta wenta te sbet te abatetik yu'une. ²⁴Te k'alal jajch' yich'bey ta wenta te sbete, ik'ot tel tul abat te ay sbet lajun mil talento. ²⁵Jauk me to mayuk bit'il la stak' stoj te sbete, la yal mantal te ajwalil yu'une te ya yich' chonel te winik sok te yiname sok te snich'nabe sok spisil te beluk ay yu'une, jich me ya stoj spisil a te sbete.²⁶Jich te abate la skejan sba koel ta yalal wokol ta stojol te yajwale sok jich la yalbey: "Kajwal, wokoluk maliybon xan te jbete, ya jtojbat spisil. ²⁷Te yajwal te abate, la sna'bey yobolil sba sok la skoltay bael sok la spاسبey perdón yu'un te sbete.²⁸Jauk me to te abate lok'el to nax bael a, la sta sba sok tul sjoy ta abatil te ay sbet jo'winik denario yu'une. Te abate la stsak te mach'a ay sbet yu'une la xpich' ta snuk' sok jich la yalbey: "Tojbon te abete." ²⁹Jauk me to te sjoy ta abatile la skejan sba ta yalal wokol ta stojol sok jich la yalbey: "Maliy bon xan te jbete ya jtojbat spisil."³⁰Jauk me to ma la sk'an smalibey ba xch'oj jilel ta chukjibal, ja to teme la stoj te sbet te sjoy abate ³¹Te k'alal la yilik te yantik sjoy ta abatil te beluk k'ot ta pasele, bayal la smel-yot'anik yu'un; Jich tal xcholibeyik yaiy te yajwalik spisil te beluk k'ot ta pasele.³²Jich yu'un te ajwalile la stikun ta ik'el te abate sok jich la yalbey: "Mero amenat ta abatil, ta skaj te la awalbon wokole te Jo'one la jpasbat perdón yu'un spisil te abete. ³³¿Ma ba jauk lek te la ak'uxtay uuk te ja joy ta abatile, jich bit'il te jo'on te la jk'uxtayate?"³⁴Te Yajwale ilin yot'an yu'un sok jich la yak'bey ta sk'ab te majawetike ja to teme la stoj spisil te sbete. ³⁵Janix jich uuk te Jtat te ay ta ch'ulchane jich nix me ya spاسبeyex uuk teme ma sok awot'anik ya apاسبey abaik perdón ta juju tul sok te awermanoe.

19 TE JESUSE YA XCHOLBEY SK'OPLAL TE MACH'ATIK YA YIJK'TEY SBAIKE¹Te k'alal laj yot'an ta k'op te Jesuse, lok' bael ta Galilea, k'ot ta bay sti'il sk'inale Judea, k'ax to bael a ta bay muk'ul ja' Jordán. ²Bayal ants-winik te t'unbil yu'une, sok la skoltay le'a te chameletike.³Te Fariseotike talik ta stojol te Jesuse ta swenta yu'un ya yilbeyik yot'an a sok jich la yalbeyik: "¿Ya ba spas te ya yijk'tey sba sok yinam te tul winik te biluk nax swentaile?" ⁴La sut te Jesuse sok jich la yal: ¿Te ja'exe yu'un ba ma ak'oponojik te ja neel to te DIOS LA SPAS TE ANTS SOK TE WINIKE?¿Sok nix jich la yal te Kajwaltike: "JA SWENTAIL TE WINIK YA YIJK'TAY TE STAT SOK TE SME'E SOK JUNAX YA XK'OT SOK TE YINAME, SOK TA XCHEBALIK JUNAX SBAK'ETAL YA XK'OTIK?" ⁵Jich ma ba chebikix, junax te sbak'etalik k'oem. Jich yu'un, te mach'a jun la yak'ix te Diose, mayuk mach'a ya xju' xat. Jich la yalik: "¿Bistuuk te Moisés LA YAL MANTAL TE YA STAK' JKAK'TIK TS'IBUBIL JUN TE BAY YA XNAJKAJ TE BELUK SWENTAIL TE YA YIJK'TAY JILEL YINAN TE TUL WINIKE?" ⁶Jich la sut te Jesuse: "Ja yu'un te stulanil awot'anik, te Moisés la yak'batik te ya awijk'tey abaik sok te awinamik, jauk me to ta xjajch'ibal ma jichuk ay ta pasel. ⁹Ya jkalbeyex chikan mach'a ya yijk'tay sba sok te yiname, jauk me to teme ta skaj mulweje sok teme nujp'in sok

yan antse, ya me sta smul abi; sok nix te winik te ya yik' yinamin tul ants te ijk'teybilixe janix jich ayix ta mulwej uuk abi.¹⁰Te nopojeletike la yalbeyik te Jesús: "Teme jich ay sk'oplal te tul winik sok te yiname, ja lek ma xnuj'p'in abi." ¹¹Jauk me to te Jesús la yal: "Ma spisiluk ya xk'ot ta yot'anik te bijup'tesel to, janax te mach'atik ya x-ak'botik ta yot'ane." ¹²Melel ay eunuco-winiketike te jich bejk'ajik k'alal ta xchujt' te sme'e. Sok ay yantik eunucoetik te ja ak'otik yu'un te winike. Sok ay eunucoetik te stukel ya spas sbaik ta eunuco ta swenta te ajwalinel ta ch'ulchane. Teme ay mach'a ya tsak te bijubtesel to akame yich." **TE JESÚS LA YAK'BEY BENDICIÓN TE ALETIKE** ¹³Jich yu'un la yik'ik tel te aletik ta stojol te Jesuse swenta yu'un jich ya skajan te sk'ab ta sjolik sok ya sk'oaponbey Dios; jauk me to te nopojeletik ma la sk'anik. ¹⁴Jauk me to te Jesuse la yal: "Ak'aik tel te aletik ta stojol, ma xa komik, melel te ajwalinel ta ch'ulchane ja yu'unik stukelik." ¹⁵Jich la skajan sk'ab ta sjol te aletike, sok patil lok' bael le'a.**TE CH'IEL WINIK TE K'ULEJE** ¹⁶Jich yu'un, ay tul winik tal ta stojol te Jesús sok la yalbey: "Maestro, ¿Beluuk lek ya sk'an jpas ta swenta te yakuk jta kuxinel ta sbajt'el k'inale?" ¹⁷Te Jesús jich la yalbey: ¿Bin yu'un te ya ajojk'ibon te beluk leke? Janax tul te mach'a leke, jauk me to, teme ya ak'an ya x-ochat ta bay te kuxinele, k'aja te mantaliletike." ¹⁸Te winike la yal: "¿Bek mantalil uuk?" Jesús la yal: "MA ME AWAIY MILAW; MA ME AWAIY MULWEJ SOK ANTS TE MA AWINAMUKE; MA ME AWAIY ELEK'; MA ME XLEWANAT TA K'OP; ¹⁹ICH'A TA MUK' TE ATAT SOK TE AME'E; SOK K'UX ME YA AWAIY TA AWOT'AN TE APAT-AXUJK'E JICH BIT'IL TE K'UX YA AWAIYABA TE JAATE." ²⁰Te kereme la sut: "Spisil te beluk la awale jch'uunej spasel; ¿beluk xan ya sk'an jpas?" ²¹Jesús la yal: "Teme ya ak'an te k'ax toj ya xk'oate, baan, chon a bael spisil te beluk ay awu'une sok ak'beya te mach'atik me'baetike, jich me ay ak'ulejal ta ch'ulchan. Ta patil la' sok t'unawon." ²²Jauk me to te k'alal la yaiy stojol te kerem te beluk la yal te Jesuse, bayal la smel bael yot'an, melel bayal te sk'ulejale." ²³Te Jesús la yalbey te nopojeletik yu'une: "Ta smelelil ya jkalbeyex, te k'ulej winik wokol ya x-och ta bay ajwalinel yu'un te ch'ulchane. ²⁴Ya jkalbeyex ta yan buelta, ja buelta xan ya xk'ax ta yolil te aguja te koj't camelloe te bit'il te tul k'ulej wokol ya xba ochok ta bay ajwalinel yu'un te Diose." ²⁵Te k'alal la yaiyik stojol in to te nopojeletike, chajp' nax la yaiyik yu'un sok jich la yalik: "¿Mach'a ya xju' yu'un ya xkol jiche?" ²⁶Ilotik yu'un te Jesuse sok jich albotik yu'un: "Te ants-winike ma xju' yu'un spasel in to, jauk me to te Diose spisil ya xju' yu'un stukel." ²⁷Jich te Pedro la sut sok jich la yal: "Ilawil, te jo'otike spisil la jkijk'taytik yu'un te la jt'untikate; jich yu'un ¿Beluuk ya jtatikix a te jo'otike?" ²⁸Te Jesús la sut: "Ta smelelil ya jkalbeyex, te ja'ex te at'unojonike, ta yach'il bejk'ajel, te k'alal te Nich'anil ya xnajk'aj ta muk'ul naktijibal ta bay te yutsilale, te ja'exe ya me xnajk'ajex uuk ta bay lajcheyeb muk'ikal naktibaetik, te bay ya alikbeyik smul te lajcheyeb ts'umbalil yu'un te Israele." ²⁹Spisil te mach'atik la yijk'teyik te snaik, te sbankiltak, te xwixtak, te stat, te sme', te yal-snich'an sok te slum-k'inal ta swenta jbiil, ya me yich'ik ak'beyel jo'winik xan a te beluk la yijk'teyike sok ya yich'ik ak'beyel te kuxinel ta sbajt'el k'inale. ³⁰Jauk me to bayal te mach'atik neel ayike ya xjilik ta patil, sok bayal te mach'atik patil ayike ja neel ya xk'otik.

20 TE AT'ELETIK YU'UN TE TS'USUBILTIK¹Melel te ajwalinel yu'un te ch'ulchane jich te bit'il tul yajwal k'inale lok' bael ta sab ta sleel yaj at'el yu'un te ya yak' ta tulel te sts'usube. ²Te k'alal la xchapik sok te yaj at'ele te ya stoj jun denario tak'in ta jun k'aale, la stikun bael ta at'el ta bay te ts'usubiltik yu'une. ³Lok' xan bael ta nopol baluneb ora k'aal sok la yil te ay at'elletik te ayik ta ch'iwich te mayuk bi yakalik ta spasele. ⁴Jich la yalbey: "Baanik ta at'el ta bay ts'usubiltik jku'un, jich ya jtojatik te bit'il ay te tojolil ta jun k'aale." Jich bajt'ik ta at'el. ⁵Ch'a lok' xan bael ta nopol olil k'aal, sok nix ta oxeb ora smalel k'aal, jich nix la spas te bit'il sneelal toe. ⁶Yan xan buelta lok' bael ta nopol jo'eb ora smalel k'aal sok ay la sta xan te mach'atik mayuk yat'elike. La yalbey: "¿Bistuuk te tojol yak ta k'axel k'aal awu'unike?" ⁷La yalik: "Melel mayuk mach'a ya yak'botik jkat'eltik." La yalbey: "Baanik ta at'el uuk ta bay te ts'usubiltik jku'une." ⁸Te k'alal ochix a te ajk'ubale, te yajwal ts'usubiltike la yalbey te wolwanej yaj at'ele: "Ik'a tel te at'elletike sok ak'beya stojolik, ja me neel ya a toj te mach'atik patil jajch'ik ta at'ele yan stukel te mach'atik neel ochik ta at'ele ja me patil ya atoj stukel." ⁹Te k'alal talik te at'elletik te ochik ta at'el ta jo'eb ora smalel te k'aale, la yich'ik ak'beyel jun denario tak'in ta tulu tul. ¹⁰Te k'alal k'otik te mach'atik neel jajch'ik ta at'ele, la skuyik te bayal xan ya yich'ik te stojolike, jauk me to jich nix jun denario tak'in la yich'ik ta tulu tul uuk. ¹¹Te k'alal la yich'ik te stojolike, kajik ta bi yalel ta stojol te yajwal te k'inale. ¹²Jich la yalik: "Te at'elletik te patil talike janax at'ejik jun ora, jauk me to pajal la atojotik sok, te jo'otike kujch' jku'untik te at'ele sok la jkaiybeytik xk'uxul te k'aale." ¹³Jauk me to te yajwal te k'inale, jich la yalbey te tule: "Joytik, mayuk bi malek la jpasbat. ¿Ma ba la jchaptik te jun denario tak'in te ya jtojate? ¹⁴Ich'a te atojole sok benan; te jo'one ya smulan jkot'an ya jkak'bey te mach'atik patil at'ejike te bit'il la jkak'batuke." ¹⁵¿Ma ba stojiluk te beluk ya jpas sok te jbiluke? ¿O yu'un ba ma lekuk ya awil te bit'il lek jkot'ane?" ¹⁶Jich yu'un te mach'atik patil ayike ja neel ya xk'otik, yan te mach'atik neel ayike, ja me patil ya xk'otik stukelik." **YAN BUELTA LA YAL TE JESÚS TE BIT'IL YA XLAJE** ¹⁷Te k'alal yak ta moel bael ta Jerusalén te Jesuse, k'ejel la yik' bael te lajchetul nopojeletik yu'une, jich la yalbey yaiyik te k'alal yakalik ta beele: ¹⁸Ilawilik, ya me xmootik bael ta Jerusalén, jich te Nich'anile ya me yich' ak'el ta sk'abik te wolwanej sacerdotetik sok te ts'ibjometike. Jaik me ya yak'ik ta milel. ¹⁹sok ya me yak'ik ta sk'ab te yan lumetike swenta yu'un ya slabanik, ya smajik sok ya sijjp'anik. Jauk me to ta yoxebal k'aal ya me xcha'kux tel." **TE BELUK LA SK'ANIK TE SANTIAGO SOK TE JUANE** ²⁰Jich yu'un te sme' te snich'nab te Zebedeoe tal ta stojol te Jesuse sok te yaaltake. La skejan sba ta stojol te Jesuse sok ay beluk la sk'anbey. ²¹Te Jesuse la yalbey: "¿Beluuk ya ak'an? La yal te antse: " Ala mantal ta stojol te cheb jkaltake te yakuk xnajk'aj tuluk ta swa'el ak'ab sok tul ta ak'exen, ta bay te ajwalinel awu'une." ²²Jauk me to te Jesuse la sutbey sok jich la yalbey: "Te ja'exe ma ana'ik te beluk ya ak'anike. ¿Ya ba xju' awu'unik yuch'el te yalel te kopa te nopol ya jkuch'ixe?" La yalik: "Ya xju' jku'untik." ²³Jich la yal te Jesuse: "Melel nix a, ya xju' awuch'ik te yalel kopae. Jauk me to ma jauk ta jwenta te ya jkak' xnajk'ajex ta swael jk'ab sok ta jk'exen, janax te mach'atik chapalik yu'un te jtate." ²⁴K'alal la yaiyik stojol te lajun tul nopojeletike, bayal ilinik yu'un ta stojol te

cheb sbankil-yijts'in sbaike.²⁵ Jauk me to te Jesuse la yik' tel ta stojol te nopojeletike sok jich la yalbey: "Te ja'exe ja na'ojik te ajwaliletik yu'un te yan lumetike ya yich'ik sujel ta xch'uunbeyel smantal, sok te mach'atik tulan yat'elik yich'ojike ja me ya spas mantal ta stojolik.²⁶ Jauk me to manchuk me jichuk ta awolilik. Ja yu'un, spisil te mach'a ya sk'an te muk' ya xk'ot ta awolilike ja me abat ya xk'ot ta atojolik,²⁷ sok te mach'a ya sk'an neel ya xk'ote aka yak' sba ta abatinel.²⁸ Jich te bit'il te Nich'anile ma me jauk tal yu'un te ya yich' ch'uunele, ja tal yak' sba ta abatinel, sok ja tal yak' xkuxinel ta swenta te bayaluk mach'a ya xkolike." TE CHEB MA'SITETIK TE LA YICH'IK JAMBAYEL TE SITIKE²⁹ Te k'alal yakalik ta lok'el bael ta lum Jericó, ts'aklinotik bael yu'un bayal ants-winiketik.³⁰ Sok la yilik cha' tul ma'sitetik te nakalik ta ti' be. Te k'alal la yayik stojol te yak ta k'axel te Jesuse, awunik, jich la yalik: "¡Kajwal, sts'umbal David, na'botik jkolilbatik." ³¹Jauk me to te ants-winiketike komotik yu'un, la yalbeyik te yakuk xkomik ta aw. Jauk me to, tulan xan awunik, jich la yalik: "Kajwal, sts'umbal David, na'botik jkolilbatik!"³² Jich yu'un la stej'k'an sba te Jesuse, la yik' tel, sok la yalbey: "¿Beluuk ya ak'anik te ya jpasbeyexe?" ³³Jich la yalik: "Kajwal, te yakuk ajambotik te jsitike." ³⁴Jich yu'un te Jesuse, la sna'bey yobolil sbaik, la spikbey te sitike. Ora nax jam te sitike sok jich la st'unik bael.

21 AY NAX YUTSIL OCH BAELE TA JERUSALÉN TE JESUSE¹Jich te Jesuse sok te nopojeletik yu'une nopol ayikix ta lum

Jerusalén, k'otik ta Betfagé, te banti ay te wits Olivoetike, jich te Jesuse la stikun bael cha'tul te nopojeletik yu'une,² jich la yalbey: "Baanik ta bay te ch'in lum te nopol aye, chukul me ya ataik ta oranax koj' Sme' burro sok te ch'in yale. Tilaik tel sok ik'bonik tel a.³ Teme ay mach'a ya sjojk'ibeyex te beluk yakatik ta spasele, te ja'exe ya me awalbeyik, "Te Jkajwaltik ya xtuun yu'un", jich te mach'a ya sjojk'ibeyex ya me yak'beyex tel ta ora nax."⁴ Jich me ya xk'ot ta pasel te beluk yaloj te alwaneje. Te jich la yale: ⁵"ALBEYA TE YANTSIL-SNICH'AN TE SIONE: ILAWIL, TE MUK' AJWALIL AWU'UNE TALIX ME TA ATOJOL, PEK'EL ME YAK'OJ SBA SOK KAJAL TEL TA BURRO, TA CH'IEL BURRO, JA YAL TE SME' TE BURROE."⁶ Jich te nopojeletike bajt'ik sok jich la spasik te bit'il la yich'ik albeyel yu'un te Jesuse.⁷ La yik'ik tel koj' sme' burro sok koj' te yale, jich la yak'ik te spak'ik ta sba te ch'in burroe, jich te Jesuse la skajan sba moel.⁸ Bayal te ants-winiketik te la slimik te snajt'il spak'ik ta bee, sok ay mach'atik la sts'etik te yabenal te'etik sok la slimik ta be.⁹ Te tsobol ants-winiketik te mach'atik neelajemik bael sok te mach'atik patil ayike, jich yakalik ta yale ta aw: "¡BINAX YUTSIL TE STSUMBAL DAVID!, CH'ULTESBILUK ME TE MACH'A TALEM TA SWENTA SBIIL TE JKAJWALTIKE. JELAWEN YUTSIL TE MACH'A AY TA CH'ULCHANE!" ¹⁰Te k'alal och bael ta Jerusalén te Jesuse, spisil te mach'atik le ayik a sten ten nax sbaik sok yakik ta yale: "¿Mach'aa awunik to?" ¹¹Te tsobol ants-winiketik te sjoinejik tel la yalik: "Jai to ja te Jesús te alwanej te talem ta Nazaret ta Galilea." LA YICH' CH'ULTESEL TE TEMPLOE¹² Jich te Jesuse och bael ta templo yu'un te Diose. Jich la stentilay lok'el spisil te mach'atik yakalik ta mambajel sok te yakalik ta chombajel ta bay templo yu'un te Diose. Janix jich la sbot'k'in lay bael spisil te swe'balte' te jel tak'inetike sok te snaktibik te mach'atik yakalik ta xchonel te tsumutetike.¹³ Jich la yalbey: "Jich tsibubil jilel: "TE JNAE JA SBIIL, NAJ YU'UN SK'OPONEL DIOS; JAUK ME TO TE JA'EXE LA AK'ATBUNIKIX TA SNA ELEK'ETIK." ¹⁴Jich te ma'sitetike sok te koxoetike talik ta stojol te Jesuse te k'alal ay ta yutil te temploe, jich la skoltey.¹⁵ Jauk me to te k'alal la yilik te wolwanej sacerdotetike sok te tsibjometik te beluk yanxanix la spas a te Jesuse sok te la yayik stojol te yakalik ta aw te ch'in aletik ta bay te templo yu'un te Diose sok te yakalik ta yale" Binax yutsil te sts'umbal David", ilin yot'anik yu'un.¹⁶ Sok jich la yalbeyik te Jesuse: "¿Yakat ba yayiel stojol te beluk yakalik ta yale te ants-winiketike?" La sut te Jesuse: "¡Yak! ¿Jauk me to yu'un ba ma ak'oponojik te sjun te Dios te ya yale: "TA SK'AYOJ TE CH'IN ALETIK SOK TE CHU'UL ALETIK LA YICH' ALBEYEL YUTSILAL TE ABIILE?" ¹⁷Jich te Jesuse la yijk'tey jilel jich bajt' ta lum Betania sok le' way jilel a. LA YICH' BOLK'OPTAYEL TE HIGO TE'E¹⁸ Ta buen sab, k'alal yak ta sujt'el bael ta muk'ul lum, la yayi winal.¹⁹ La yil jun higuera te' te nopol ay ta ti' be; jich oxtaj bael le'a jauk me to ma la stabey sit janax te yabenale. Jauk me to jich la yalbey: "mayuk bin ora ya awak' xan asit." Ajk'nax te higuera te'e jajch' ta takejel.²⁰ Te k'alal la yilik te nopojeletik in to, cham nax la yayik yu'un sok jich la yalbeyik: "¿Bit'il ay a te higuera te' te ajk'nax jajch' ta takejele?" ²¹Te Jesuse jich la sut sok jich la yaltilebey: "Jich jamal ya jkalbeyex, teme ay xch'unjel awot'anik te ja'exe sok teme ma xchebetuk awot'anike, te ja'exe ma me jauk nax ya apasik te beluk la jpas sok te higuera te'e, ya me xju' awu'unik te ya awalbeyik jai wits to, "K'ejaba le a me to sok ch'ojaba ochel ta mar" jich me ya xk'ot ta pasel.²² Spisil te beluk ya ak'anik ta sk'oponel te Diose, teme ya xch'uun awot'anike ya me x-ak'botex." YICH'OJ TULAN YAT'EL TE JESUSE²³ Te k'alal bajt' ta templo te Jesuse, te wolwanej Sacerdotetike sok te principaletik yu'un te lume oxtajik tel te k'alal yak ta nojp'teswanej a te Jesuse sok jich la yalik: "¿Mach'a la stikunat tel te jich ya apase? ¿Sok mach'a la yak'bat te awat'ele?" ²⁴Te Jesús la sut sok jich la yal: "Te jo'one ay beluk ya jok'ibeyex uuk. Teme ya asutbonike, janix jich ya jkalbeyex uuk te banti la jta tel te jkat'el te jkich'oj ta spasel spisil in to.²⁵ Te ich' ja' yu'un te Juane, ¿Banti talem, talem ba ta ch'ulchan o talem ba ta winiketik?" Jich kaj yalbey sbaik: "Teme ya jkaltik te talem ta ch'ulchane, ya me yalbotik: ¿Bistuuk ma la ach'unikix a?" ²⁶Teme ya jkaltik, talem ta winiketik, ya me xjajch' tel te lume melet te Juane jich yilojik te bit'il tul alwaneje." ²⁷Jich yu'un la sutik sok jich la yalbeyik te Jesuse: "Te jo'otike ma jna'tik." Te Jesuse jich la sutbey uuk: "Jichon uuk ma ba ya jkalbeyex te banti la jta tel te jkat'el kich'oj ta spasel spisil in to." SEÑAIL K'OP YU'UN TE CHA'TUL NICH'ANILETIKE²⁸ Jauk me to ¿beluuk ya anopik yu'un in to? Ay tul winik te cheb snich'nabe. Oxtaj bael ta stojol te sba snich'ane sok jich la yalbey: "Jnich'an, baan ta at'el ta bay te jts'usubiltike," ²⁹Te snich'an la sut sok jich la yal: "Te jo'one ma xboon xi' ", jauk me to ta patilal la sujt'es sk'op jich bajt' ta at'el.³⁰ Te winike oxtaj bael ta stojol te xchebal snich'ane janix jich la yalbey te bit'il sneelal snich'ane. Te xchebal snich'ane la sut sok jich la yal: "Jichuk jtat, ya xboon xi' ", jauk me to ma bajt' ta at'el.³¹ ¿Mach'a ta x-cha'tulul te nich'aniletik las pas te beluk albot yu'un te state? jich la yalik ja te "sba nich'anile". Te Jesuse la yaltilebey: "Jich jamal ya jkalbeyex, te mach'a k'an-patnetike sok te antsetik te mach'atik ya x-chon sbaik ja me neel ya

x-ochik ta bay te ajwalinel yu'un te Dios ta ch'ulchan te bit'il ja'exe³² Melel te Juane tal ta atojolik yu'un ya yak'beyex awilik te stojil bee, jauk me to te ja'exe ma ba la ch'uunbeyik; yan stukel te k'an-patanetike sok te antsetik te mach'atik ya xch'on sbaike la xch'uunik stukelik. Yan te ja'exe, te k'alal la awilik te jich k'ot ta pasele, ma la asut awot'anik yu'un sok ma la ach'uunik. TE AT'ELETIK TE MA LEK YOT'ANIK³³ Ayawaiyik stojol yan señail k'op. Ay tul winik, te k'ax muk' te sk'inale. La sts'un sts'usub le'a, la sjuj ta mak-te', sok la sjutbey spits'jibal ts'usub, janix jich la spas jun toyol yiljibal-k'inale te bay ya skananteyik te ts'usubiltike, sok la yak' jilel ts'un-ts'usubetik te ya swentainik jilel te ts'usubiltike. Yan stukel te yajwal k'inale bajt' ta yan muk'ul lum³⁴ Te k'alal nopolix a te ya xk'ot sk'alel sk'okel te sts'usubetike, la stikun bael cha'ox tul abatetik ta stojol te ts'un- sts'usubetike yu'un ba slebeyik sit te ts'usube.³⁵ Jauk me to te sts'un-sts'usubetike la stsakik te abatetike, la smajik te tule, la smilik te yane, sok te yane la xch'ojik ta ton.³⁶ Ta yan buelta, te yajwal te k'inale la xcha' stikun bael yan abatetik, k'ax xan jich te bit'il sneelale, jauk me to te sts'un sts'usubetike janix jich la spasbeyik te bit'il sneelale.³⁷ Ta slajibal, te yajwal k'inale la stikun bael te snich'an ta stojolik, jich la yal: "Jauk me to te yich'bonik ta muk' stukel te jnich'ane."³⁸ Jauk me to te k'alal la staik ta ilel te nich'anile, jajch' yalbey sbaik: "Ja me te nich'anil te ya x-ba yich' jilel te k'inale; la'ik, ya me jmlitik sok ya me jkich'beytik jilel te smajt'an k'inale xi'ik.³⁹ Jich la yik'ik bael, la xch'ojik lok'el ta spat te mak-te' yu'un te ts'usubiltike, sok la smilik le'a.⁴⁰ Jich yu'un, te k'alal ya sujt' tel te yajwal k'inale, ¿Beluk me ya spasbey te ts'un-ts'usubetike?"⁴¹ La sak'ik te ants-winiketike: "Ya slajinbey sk'oplal te bol winiketik ta k'axem to xan, sok ya me yak'bey smajan te sk'inale ts'usubil sok yantik at'el-winiketik, winiketik te ya stojik sok te sit sts'usubetik k'alal ya sta yorail te sk'okele.⁴² Te Jesús jich la yal: "Te ja'exe yu'un ba ma awilolitik ta sjun te Dios te jich ya yale: "TE CH'EN TE LA SBAJIK TE PAS-NAETIKE, JA K'ATBUJIX TA YIPTIJIB YUYAL TE NAE. JA IN TO JA ME YU'UN TE JKAJWALTIKE SOK BAYAL YUTSIL YA JKILTIK."⁴³ Jich yu'un ya jkalbeyex, ya me awich'ik pojbeyel lok'el ta awolilik te bit'il ay ta ajwalinel te Dios te ay ta ch'ulchane sok ja me ya xk'ot ta swenta te lum te mach'a ya sitin yu'unik ta mero leke.⁴⁴ Spisil te mach'a ya smayuun jai ch'en to ya me x-lilaj ta spisil. Sok te mach'a ya xnet'ot yu'un te ch'ene k'axel me tan ya xjil.⁴⁵ Te k'alal la yayik stojol te wolwanej sacerdotetik sok te Fariseotetik jai señail-k'opetik to, la sna'ik stojol te ja yakik ta yich'el albeyel yu'une.⁴⁶ Te k'alal ya sk'an stsakike, ja ya xi'ik te lume, melel te ants-winiketike ja alwanej k'oem yu'unik.

22 SEÑAIL K'OP YU'UN TE KIN YU'UN TE NUJP'INELE¹ Te Jesuse la sk'opon ta yan buelta ta senyail k'opetik, te jich la yale:

² Te ajwalinel yu'un te ch'ulchane jich k'oem te bit'il tul muk' ajwalil te la spas k'in yu'un te nujp'in te snich'ane.³ Jich la stikun bael te abatetik yu'une, swenta ba yik' tel te mach'atik ik'bilik ta yilel te k'in yu'un te nujp'inele, jauk me to ma la sk'anik tel ik'el.⁴ Ta yan buelta te muk' ajwalile la stikun bael yan abatetik, te jich la yalbey: "albeya te mach'atik ik'bilike: "Chapalix jku'un te we'lile. La yich'ix milel te tat wakaxe sok te jujp'en wakaxetike, chajp'anbilix spisil te biluketike. Laik ta yilel te k'in yu'un te nujp'inele."⁵ Jauk me to te mach'atik ik'bilike mayuk sk'oplal k'ot ta yot'anik te ik'ele. Ay cha'ox tul bajt'ik ta bay sk'inale, te yantike sujt'ik bael ta bay yakik ta chonbajel.⁶ Te yantike la yik'ik bael te abatetik yu'un te muk' ajwalile, k'exlaltik sba te beluk la spasbeyike, sok la smilik.⁷ Jauk me to te muk' ajwalile ilin bayal yu'un. Jich la stikun bael te soldadoetik yu'une, la smilik te mach'atik milwaletike, sok la xchik'beyik te lum yu'une.⁸ Jich la yalbey te abatetik yu'une: "Te k'in yu'un te nujp'inele chapalix, jauk me to te mach'atik ik'bilike ma jauk yu'unik te ik'ele melel ma lekuk te yat'elike.⁹ Jich yu'un baanik ta bay ya x-echinaj te bee, sok ik'aik tel te jich yipal ants-winiketik te ya ataik tel ta yilel te k'in yu'un te nujp'inele.¹⁰ Te abatetike bajt'ik ta bay bebetik sok la stsobik tel spisil te ants-winiketik te la staik, kapal talik sok te mach'atik ma lek yat'elike sok te mach'atik lek yat'elike. Jich noj te na te banti yak ta pasel te k'in yu'un te nujp'inele.¹¹ Jauk me to te k'alal och yil te yula' te muk' ajwalile, la yil tul winik te ma jauk slapoj te sk'u' yu'un te il-nujp'inele.¹² Te muk' ajwalile la yalbey: "Joytik, ¿bit'il ochat tel le' to, te ma jauk alapoj te k'u'ul swenta yu'un te il-nujp'inele?" Jich te winike ma la sna' te beluk la yal yu'une.¹³ Jich yu'un te muk' ajwalile la yalbey te abatetik yu'une: "Jai winik to chukbeyaik te sk'abe sok te yakane, sok ch'ojaik bael ta bay ijk' k'inale, te banti ay te ok'ele sok te ba ya sjets'ulayik te yeike."¹⁴ Melel bayal ants-winiketik te ik'bilike, jauk me to cha'ox tul nax te tsabilike. "BIT'IL AY SK'OPLAL TE PATANILE"¹⁵ Jich yu'un te fariseotike bajt'ik sok la xchap sk'opik yu'un te bi ya yutik te yakuk xjelaw ta k'op te Jesús te k'alal ya xk'opoje¹⁶ Jich yu'un la stikunik bael te nopojeletik yu'unike, sok te mach'atik xch'unobeyik smantal sok te st'unojik te Herodese. Jich la yalbeyik te Jesuse: "Maestro, jna'ojtik stojol te ja'at smeletilate sok te ya awak' ta nopel te smeletil be yu'un te Diose. Te mayuk sk'oplal awu'un te beluk ya yal te yantike, sok ma tuluk nax ya akoltey te ants-winike.¹⁷ Jich yu'un albotik, ¿Beluuk ya anop yu'un? ¿Lek ba ya awil te ya yich' tojel patanil ta stojol te Césare o ma ba lekuk?"¹⁸ Jauk me to te Jesuse la sna' stojol te ma' lekuk te beluk ay ta yot'anike sok jich la yalbey: ¿Bistuuk te ya awilbonik jkot'an te ja'ex cha' lam awot'anike?¹⁹ Ak'bonik jkil te tak'in yu'un te patane." Jich la yich'beyik tel sejp' denario tak'in.²⁰ Te Jesuse la yalbey yayik: "¿Mach'a slok'omba sok mach'a sbiil te ya awilbeyike?"²¹ Jich la sutik: "Ja te Césare." Jich yu'un te Jesuse la yal: "Ak'beyaik te César te beluk yu'un te Césare sok ak'beyaik te Dios te beluk yu'un te Diose."²² K'alal la yayik stojol, yan nax la yayibeyik a te sk'ope. Jich yu'un la yijk'tayik jilel sok k'ejel abajt'ik. LA SJOJK'IYIK TE BIT'IL AY SK'OPLAL TE CHA'KUXELE²³ Janix jich ta k'aalil abi ay tal cha'oxtul Saduceotetik, talik ta stojol te Jesuse, ja te mach'atik ya yalik te mayuk te cha'kuxele. La sjojk'ibeyik.²⁴ Maestro, la yal jilel te Moises: teme laj te tul winike, teme mayuk jilel snich'ane, te yijts'ine ya me sk'an te ja ya xnujp'in sok te yinam sbankile sok jich me ay sts'umbal ya xjil te aelmelel sbankile.²⁵ Ay juk tul yijts'in-sbankil sbaik. Te bankilale nujp'in, jich yu'un te k'alal laje mayuk jilel snich'an. Te yijts'ine la yik' yinamin te yinam sbankile.²⁶ Janix jich pastaj ta xchebal, sok ta yoxebal, jich xmelmon la spasik, ja to ta sjukebal ijs'nal.²⁷ Jich ta patil laj bael te antse.²⁸ Ta yorail te cha'kuxele, ¿Mach'a me yinam ya xk'ot ta sjuk tulul te sbankil-yijts'in sbaik? Melel xmelmon la yinaminik ta spisilik.²⁹ Jauk me to te Jesuse jich la sut: "Te ja'exe ch'ayemex, melel ma k'oem ta awot'anik te beluk ts'ibubil jilele, sok te

yu'el te Diose ³⁰Melel te k'alal yorail te cha'kuxele mayukix nujp'inel sok mayukix te mach'a yak' sba ta nujp'inele. Melel jich ya xk'otik te bit'il ch'ul abatek te ayik ta ch'ulchane. ³¹Jauk me to te bit'il ay sk'oplal te cha'kuxel yu'un te mach'atik lajemike, zma ba ak'oponejik te beluk albotex jilel yu'un te Diose, te jich la yale: ³²JO'ON TE DIOS YU'UN TE ABRAHAME, TE ISAAKE SOK TE JACOBE? Te Diose ma jauk Dios yu'un te aelmeletike, ja' Dios yu'un te mach'atik kuxulike. " ³³Te k'alal la yaiyik stojol te tsobol ants-winetik te beluk la yal te Jesuse, yan nax la yaiy sbaik yu'un te nojp'tesel yu'une. TE MANTALIL TE MUK' SK'OPLALE ³⁴Jauk me to te k'alal la yaiyik stojol te Fariseoetik te bit'il te Jesús la smakbey sti'ik te Saduceoetike, la stsob sbaik. ³⁵Te tule, te ja ya sna' yalel te bit'il ay te mantaliletike, ay beluk la sjojk'ibey, yu'un ya sk'an yilbey yot'an: ³⁶Maestro zbeluuk mantalil te muk' sk'oplal ta spisil te mantaliletike? ³⁷Te Jesuse la yal: "K'UX ME XA AWAIY TE KAJWALTIK DIOS SOK SPISIL AWOT'AN SOK SPISIL ACH'ULEL SOK SPISIL SNOPIBAL AWU'UN." ³⁸Jai to ja sbabial mantalil te muk' sk'oplale ³⁹Sok te xchebal mantalil pajal nix sok: K'UX ME XA AWAIY TE APAT-AXUJK' JICH NIX TE BIT'IL K'UX AWAIY ABA TE JA'ATE. ⁴⁰Ta xchebal te mantalil to ja yiptijib spisil te mantaliletike sok te beluk la yalik jilel te alwanejetike. "zMACH'A STS'UMBAL TE CRISTOE? ⁴¹Jich te k'alal stsoboj toj sbaik a te Fariseoetike, te Jesuse la sjojk'ibey yaiyik. ⁴²Jich la yal: "zBeluuk ya anopik ta swenta te Cristoe? zMach'a me sts'umbal?" La yalik: "Ja sts'umbal te Davide." ⁴³Jich yu'un te Jesuse la yal: "zBit'il ay a jiche te k'alal te David, ta swenta te Espiritue ya yalbey kajwal, melel jich la yal: ⁴⁴TE KAJWALTIK LA YALBEY TE KAJWALE: "NAKLAN TA SWA'EL JK'AB, JA TO TEME LA JKAK'BAT TA YANINAL AWAKAN TE AWAJKONTROE?" ⁴⁵Jich yu'un teme la yalbey "Kajwal" te David te Cristoe, zbit'il ay a te ja sts'umbal David te Cristoe?" ⁴⁶Mayuk tuluk te mach'a la sutbey baluk te sk'ope, sok mayuk mach'a beluk la sjojk'ibeyik xan ta patilal.

23 TE JESUSE LA YALBEY TA JAMAL SMUL TE TS'IBJOMETIKE SOK TE FARISEOETIKE¹Jich te Jesuse la sk'opon te tsobol

ants-winetik te sok te nopojeletik yu'une. ²Jich la yal: "Te ts'ibjometike sok te Fariseoetike ya xnajk'ajik ta snaktib te Moises. ³Jich yu'un spisil te beluk ya yalbeyex ta mantal te ya apasike, ch'uunaik me ta spasel sok ilawilik ta lek. Jauk me to ma me xa k'ainik te beluk ya spasike, melel jip a te ya yalike jauk me to ma spasik. ⁴Jaik ya xchukik ijk'atsil te alik nax te wokol ta kuchele, sok ya yak'beyik ta snejk'elik te ants-winetik. Yan stukelik ma xjachik ni ch'ixuk sbik'tal sk'abik ta xkuchel. ⁵Spisil te beluk ya spasike, janax ya spasik yu'un te yakuk yich'ik ilel yu'un te ants-winetik. Melel ya smulanik smuk'tesel te beluk ya xchukik ta sk'abik sok ta sti'baik sok ya smulanik te najt'uk te stsijts'mal te sk'u'ike. ⁶Ja ya sk'anik te ya xnajk'ajik ta bay lekikal naktibaletik ta bay te we'ibaletike sok ta lekikal naktibaletik ta bay sinagogaetik, ⁷sok te yakuk yich'ik patbeyel yot'anik ta bay ch'iwichetik, sok te yakuk yich'ik albeyel "Rabi" yu'un te ants-winetik. ⁸Yan te ja'exe ma me sk'an te ya awich'ik albeyel "Rabi", melel janax tul te maestro awu'unike, sok ta apisilik awermano abaik. ⁹Sok ma me ayuk tuluk winik te ya awalbeyik jtat ta balumilal, melel tul nax te Atatike, ja te ay ta ch'ulchane. ¹⁰Sok ma me stak' ya awich'ik albeyel "maestro", melel tul nax te maestro awu'unike, ja te Cristoe. ¹¹Jauk me to te mach'a muk' ta awolilik ja me abat ya xk'ot awu'unik. ¹²Te mach'a ya stuy sbae pek'el me ya xk'ot. Sok te mach'a pek'el yak'oj sbae ja me toyol ya xk'ot. ¹³Ay me awobolil abaik, ts'ibjometik sok te ja'ex Fariseoetik, te cha'lam awot'anike! melel ya amakbeyik ta stojol te ants-winetik te ajwalinel yu'un te ch'ulchane. Melel ma ba ya ak'anik te ya x-ochex te ja'exe, sok ma ba ya awak'ik ochel te mach'atik nopol ya sk'an ya x-ochike. ¹⁴Ay me awobolil abaik, ts'ibjometik sok te ja'ex Fariseoetik, te cha'lam awot'anike! Ja'ex te ya apojbeyik sbiluk te me'ba-antsetike. ¹⁵Ay me awobolil abaik, ts'ibjometik sok te ja'ex Fariseoetik, te cha'lam awot'anike! melel ya xbaatik ta maretik sok ta yantik nax lumetik ta sleel te yakuk sut yot'anike. Jauk me to te k'alal la sutix yot'anike, che'xan buelta k'ax nich'anil yu'un k'atinbak ya xk'ot awu'unik jich te bit'ilexe. ¹⁶Ay me awobolil abaik, te ja'ex ik'wanej ma'sitetik, te jich ya awalik:" Teme ay mach'a ay beluk ya yal ta jamal ta swenta sbiil te templo yu'un te Diose, mayuk sk'oplal k'oem. Yan teme ay mach'a ay beluk ya yal ta jamal ta swenta sbiil te oro yu'un te temploe, ja chukul ya xjil yu'un te beluk la yale." ¹⁷Te ja'exe bolex ma'sitetik, zbeluk k'ax tulan xan sk'oplal, ja bal te oroe, o ja bal te templo te ja ya xch'ultes te oro ta stojol te Diose? ¹⁸Sok, "Teme ay mach'a ay beluk ya yal ta jamal ta swenta sbiil te skajtijib chik'jibal majt'anile, mayuk sk'oplal k'oem. Yan te me ay mach'a ay beluk ya yal ta jamal ta swenta sbiil te majt'anil te ay ta sbae, ja me chukbil k'oem yu'un te beluk la yale." ¹⁹Ma'sitetik, zbeluk k'ax muk' sk'oplal, ja bal te majt'anile o ja bal te skajtijibal te chik'bil majt'anil te ja ya xch'ultes te majt'anil yu'un te Diose? ²⁰Jich yu'un, te mach'a ay beluk ya yal ta jamal ta swenta sbiil te skajtijib chik'jibal majt'anile, janix jich ya yal ta jamal sok spisil te beluk ay le'a. ²¹Sok te mach'a ay beluk ya yal ta jamal ta swenta sbiil te temploe, janix jich ya yal ta jamal ta stojol te temploe sok spisil te mach'atik nainemik le'a. ²²Sok te mach'a ay beluk ya yal ta jamal ta swenta sbiil te ch'ulchane, ja ya sta ta ael te smuk'ul snaktijib te Diose sok te mach'a nakal le'a. ²³Ay me awobolil abaik, ts'ibjometik sok te ja'ex Fariseoetik, te cha'lam awot'anike! Melel te ja'exe janax ya a lok'esik te jun ta slajunebal te mentae, te eneldoe sok te cominoe, jauk me to ja awijk'tayojik ta spasel te beluk tulan xan sk'oplale: ja bi ja te toj ot'anile, k'uxtaywanej sok te xch'uunjel ot'anile. Ja me ya sk'an apasik in to, sok ma awijk'tayik ta spasel te yane. ²⁴Ja'ex ik'wanej ma'sitetik, te ya achijch'anik te ch'in use yan te camelloe ja ya abik'ik koel skojt'ol stukel! ²⁵Ay me awobolil abaik, ts'ibjometik sok te ja'ex Fariseoetik, te cha'lam awot'anike! melel janax ya asapbeyik spat te avasoike sok te awe'sets'ike, jauk me to te yutile nojel ta elek' sok te bayal xan te beluk ya ak'anuleyike. ²⁶Te ja'ex ma'sit Fariseoetik, neel xa sapbeyik yutil te avasoike sok te awe'sets'ike, jich me sapbil ya xk'ot te spate. ²⁷Ay me awobolil abaik, ts'ibjometik sok te ja'ex Fariseoetik, te cha'lam awot'anike! Melel jich k'oemex te bit'il mukenal te sak nax ta ilele, te t'ujbil nax ta ilele, jauk me to te yutile nojel ta sbakel aelmeletik sok spisil te bitik ilaybil sbae. ²⁸Jich k'oemex uuk te ja'exe, jichex yilel te tojex ta stojol te ants-winetik, jauk me to nojel ta awot'anik te cha'lam-ot'anile sok te beluk ma toj ta pasele. ²⁹Ay me awobolil abaik, ts'ibjometik sok te ja'ex Fariseoetik, te cha'lam awot'anike! melel ya apasbeyik smukenal te alwanejetik sok ya ach'albeyik te smukenal te mach'atik toj yot'anike. ³⁰Sok jich ya awalik: "Te jauk kuxulotik

a te k'alal kuxinik te jme'-jtatike, ma ba la jmalbeytik xch'ich'el te alwanejetik te jichuke." ³¹Jich yu'un, ja'ex nix ya awalbey abaik te ja'ex yal-snich'anex te mach'atik la smilik te alwanejetike. ³²Janix jich te ja'exe ya me ats'aktesik ta spasel te smul te ame'-atatike. ³³Chanetik, sts'umbalex ti'awal chanetik, ¿bit'il me ya xkolex lok'el yu'un te ich'el ta k'op yu'un te k'atinbake? ³⁴Jich yu'un, ilawilik, ya me jtikunbeyex tel alwanejetik, bijil winiketik sok ts'ibjometik. Ay me ya amilik sok ya ajip'anik ta cruz. Sok ay me ya amajik ta sinagogaetik sok ay me ya anutsik bael ta jujun pam lumetik. ³⁵Jich yu'un te beluk ya xk'ot ta awentaik ja te xch'ich'el te mach'a toj yot'anik te la amalbeyik le' ta balumilal to, k'alal to ta xch'ich'el Abel te toj yot'ane ja to ta xch'ich'el Zacarias te snich'an Berequías, ja te mach'a la amilik ta yolil te templo yu'un te Diose sok ta bay te xchik'jibal te majt'anile. ³⁶Jamal ya jkalbeyex, ja me ya xk'ot ta stojolik te mach'atik kuxulik ta ora to.LA YOK'TEY SBA TE JESÚS TA SWENTA TE LUM JERUSALÉN ³⁷;Jerusalén, Jerusalén, ja'ex te ya amilik te alwanejetik sok ya ach'ojik ta ton te mach'atik tikunbilik tel ta atojolike! ¡Bayal buelta la jk'an jtsob te awal-anich'ane, jich bit'il te ya stsob yaaltak ta yanil xik' te me'mute, jauk me to ma la ak'an! ³⁸Ilawil, jochol me ya xjil te anae. ³⁹Jich yu'un ya me jkalbeyex, ma ba ya awalbonik xan jsit, ja to te bin ora ya awalik: "Binax yutsil te mach'a ya xtal ta swenta sbiil te jkajwaltike."

24 TE JESÚS LA YAL TE YA YICH' JINEL TE TEMPLOE¹Te Jesuse lok' bael ta templo yu'un ya xbajt'ix a. Te nopojeletik

yu'une oxtajik bael ta stojol yu'un la yak'beyik yil te bit'il pasbil te muk'ukal ts'ajk'etik yu'un te temploe. ²Jauk me to te Jesuse la sut sok jich la yaltilabay: "¿Yakex ba ta yilel spasil in to? "Jamal ya jkalbeyex ma me ayuk bijuk ton te kajal ya xjil ta sba te yan tone te ma ya yich' jinele."SENYAILETIK TA NOPOL SLAJIBAL K'AAL ³Te k'alal la snajk'an sba ta bay wits yu'un olivoetik te Jesuse, te nopojeletik noptsajik bael ta muken ta stojol sok jich la yalbeyik: "Albotik jkaiyitik, ¿bin ora ya xk'ot ta pasel spasil in to? Sok ¿Beluk senyail ya xchiknaj te k'alal ya cha' talate sok nix te slajibal k'aale?" ⁴La sut te Jesuse sok jich la yaltilabay: "Tsajteyame abaik yu'un te manchuk ayuk mach'a ya slo'liyexe. ⁵Melel bayal me mach'a ya xtal ta jbiil. Te ya yalik: "Jo'on me te Cristoe", sok bayal me mach'a ya yich'ik lo'liyey yu'un. ⁶Te ja'exe ya me awaiyik stojol kerajel sok ya me xcholbeyik sk'oplal te ay kerajeletik ta bayuk nax. Manchuk me ya xiw awot'anik yu'un, melel spasil in to puersa me jich ya xk'ot ta pasel; jauk me to ma to me jauk te slajibal k'aale. ⁷Ya me xjajch' skontroin sbaik te muk'ukal lumetike, sok nix te muk'ukal ajwaliletike. Sok ya me xtal bayal ta chajp' chamel sok bayal wi'nal sok tulan nijk'el ta bayuknax. ⁸Ta spasil in to ja to nax me xjajch'ibal xk'uxul te woklajele. ⁹Jich yu'un te ja'exe ya me x-ak'otex ta stojol te mach'atik ay yat'elike sok ya me awich'ik milel. Ya me awich'ik ilayel yu'un spasil te lumetike ta swenta te jbiile. ¹⁰Bayal me mach'a ya xchebaj yot'anik yu'un sok ya me xjajch' yak' sbaik ta k'abal, sok ya me xjajch' yilintay sbaik. ¹¹Bayal me lotil puk-k'opetik ya xjajch'ik tel sok bayal me mach'a ya yich'ik lo'liyey yu'un. ¹²Ta skaj te ya x-esmaj te mulile, bayal me mach'a ya ch'ay te xk'uxul yot'anike. ¹³Yan te mach'a ya xju' yu'un ja to ta slajibal, ja me ya sta skolel stukel. ¹⁴Te lek yach'il k'op yu'un te ajwalinel yu'un te ch'ulchane ya me yich' ael ta spamal te balumilale swenta testigo k'op ya xk'ot ta spasil te muk'ul lumetike. Jich me ya xtal te slajibal k'aale. ¹⁵Jich yu'un, te k'alal ya awilik te beluk ilaybil sba te ya xinwane, te la yalbey sk'oplal te alwanej Daniele, ta bay te ch'ul-awilale, (te mach'a ya sk'opon jai jun to aka me k'otok ta yot'an), ¹⁶Spasil te mach'atik ayik ta Judea anukik bael ta wistikal, ¹⁷te mach'a kajal ta sba te snae manchuk me ya xko bael ta sleel te beluk ay ta snae, ¹⁸sok te mach'a ay ta bay sk'inalne manchuk me ya sujt'bael ta sleel te snajt'il-sk'u'e. ¹⁹Jauk me to, ¡obol me sbaik te mach'atik ay sbaalike sok te mach'atik ay chu'ul alaletik yu'unik ta yorail abi! ²⁰K'oponaik me Dios yu'un te k'alal ya xlok'ex ta anel manchuk me yorail sik a, sok manchuk me sk'alel kux-ot'anil a. ²¹Melel ya me xtal muk'ul wokolil te mayuk k'oem ta pasel ta xjajch'ibal te balumilale sok mayuk ta ora to, sok mayuk jich ya xk'ot ta pasel ta patilal. ²²Te manchuk ya yich' ch'uyel sk'alelal spasil in to, mayuk tuluk ch'ich'-bak'et ya xkol te jichuke. Jauk me to ta swenta te mach'atik tsabilike, ya yich' ch'uyel te sk'alelal in to. ²³Jich yu'un teme ay mach'a ya yalbeyex te ja'exe: "Ilawil, ¡Le' ay te Cristoe! sok ¡In bay te Cristoe! ma me xa ch'uunik. ²⁴Melel ya me xtal lotil Cristoetik sok lotil alwanejetik sok ya me yak'ik ilal muk'ul señailetik sok spasil ta chajp' at'eliletik, swenta jich ya xloliywan a, te yakuk xju'e ya me yich'ik lo'liyey uuk te mach'atik tsabilikixe. ²⁵Ilawilik, ma to xk'ot ta pasel spasil in to te la jkalbatikix te beluk ya xk'ot ta pasele. ²⁶Jauk me to, teme ay mach'a ya yalbat, "Ilawilik, te Cristo ay ta bay jochol takin k'inal," ma me xlok'at a lej. Sok teme la yalbatik ilawil, le ay ta bay yutil na; ma me xa ch'uun. ²⁷Melel jich te bit'il tsantsewal te ya xlem ta bay slok'ib k'aal sok te ya xojobtes bael ta k'alal smalib k'aal, jich me ya xcha' tal te Nich'anile. ²⁸Te banti ay kojit' chambalam te lajeme le' me ya stsob sbaik a te Jumenetike.TE BIT'IL YA XTAL TE NICH'ANILE ²⁹Teme k'ax yorail spasil jai wokolil in to oranax me ya xtub te xojobil te k'aale, te ue ma yak' te xojobile, te ek'etik ya me xch'ayik koel tel ta ch'ulchan, sok ya me yich' lilanel spasil te bitik ay yu'elik ta ch'ulchane. ³⁰Jich yu'un ya me xchiknaj tel te senyail te Nich'anil ta ch'ulchan, sok spasil te ch'in lumetik ta spamal te balumilale ya smel yot'anik yu'un. Ya me yilik te Nich'anil te yak ta tael ta stokalil te ch'ulchane sok yu'el sok te smuk'ul yutsilale. ³¹Ya me stikun tel te ch'ul abatetik yu'une te k'alal tulan ya x-ok' te ok'ese, sok ya me stsobik ta xchanebal xchikin te ch'ulchane sok ta xchan jejch'el sbelal te ik' te mach'atik tsabilike. ³²Nopbeyaik stalel te higuera te'e. Te k'alal yakix ta ach'ubel te sk'ap sk'abe sok k'alal ya xlok' tel te yabenale, te ja'exe ya me ana'ik te nopolix te k'ajk'lel k'inal. ³³Janix jich, k'alal ya awilik spasil in to, te ja'exe ya me sk'an ya ana'ik te nopol ya xtalix te Nich'anile, te nopol ayix ta ti'naile. ³⁴Jamal ya jkalbeyex, te ts'umbalil in to ma me ya xk'ax, ja to teme k'ot ta pasel spasil in to. ³⁵Te ch'ulchan sok te balumilale ya me xk'ax stukel, yan te jk'ope sbajt'el k'inal stukel. ³⁶Te bin ora ya xk'ot ta pasel in to mayuk mach'a ya sna'bey te sk'alelale, ni jauk te ch'ul abatetik te ay ta ch'ulchane, ni jauk te Nich'anile, janax sna'oj stukel te Tatile. ³⁷Jich bit'il ta yorail te Noeje, jich me ya xtal te Nich'anile. ³⁸Melel te k'alal ma to xtal a te pulemale yakik ta we'el-uch'bajel a, yakalik ta nujp'inel a sok yakik ta yak'el nujp'inel a ja to te k'alal k'ot sk'alelal te och bael ta arca te Noeje, ³⁹mayuk beluk sna'ojik a ja to te jul te pulemale jich lajik ta spasilik, janix me jich ya xtal te Nich'anile. ⁴⁰Jich yu'un ay me cha'tul winiketik te ayik ta sk'inalik, tul me ya x-

ik'ot bael, tul me ya xjil. ⁴¹Cha'tul antsetik te yakalik ta junej; tul me ya x-ik'ot bael, tul me ya xjil. ⁴²Jich yu'un wik'iluk me asitik ta spisil ora, meyel ma me anaik te bin ora ya xk'ot sk'alelal te ya xtal te Jkajwaltike. ⁴³Jauk me to na'aik me, te yakuk sna' te yajwal te na te bin ora ya xtal te elek'e, ya me swijk'sitey te jichuke sok ma me yak' ochel ta sna te jichuke. ⁴⁴Janix me jichex uuk ya me sk'an te chapalukexe, meyel te Nich'anile ja ya xtal te bin ora ch'ayen awot'anik a. ⁴⁵Jich yu'un, zmach'a a te abat te jun yot'an sok te ay sbijil yot'an, te tsabil yu'un te yajwal te ya skanantebey jilel te snae, swenta yu'un ya yak' we'lil ta yorail? ⁴⁶Binax me yutsil te abat, te jich yak ta spasel in to te k'alal ya xtaot yu'un te yajwale. ⁴⁷Jamal ya jkalbeyex te yajwale ya me yak'bey swentain spisil te beluk ay yu'une. ⁴⁸Yan teme ay tul abatil te ma lekuk sok jich ya yal ta yot'an: "Te jkajwale ma xtal ta ora." ⁴⁹Sok ya xjajch' smaj te sjoy ta abatile sok ya xwe'-uch'baj sok te yakbeletike, ⁵⁰Te yajwal te abate ya me xtal te bin ora ch'ayen nax yot'an a sok xujt' ma sna'objey te jayeb ora ya xtal te yajwale. ⁵¹Te yajwale ya me yak'bey tulan castigo te abate sok te bay ya x-ak'ot baele janix me te bay ya yich'ik ak'el bael te mach'atik cha'lam-yot'anike, le' me ay a te ok'ele sok te ya sjets'ulayik te yeike.

25 SENYAIL K'OP YU'UN TE LAJUN TUL CH'IEL ACH'IXETIKE¹Jich yu'un te ajwalinel yu'un te Dios te ay ta ch'ulchane ja pajal sok te lajun tul ch'iel ach'ixetik te la stsakik bael te sk'ajk'ik sok ba staik tel te winik te ya xnujp'ine. ²Ay jo'tul te ch'iel ach'ixetik te mayuk sbijilike sok ay jo'tul te ay sbijilike ³Jauk me to te ch'iel ach'ixetik te ma bijukike, janax la yich'ik bael te yawil sk'ajk'ike, jauk me to ma la yich'ik bael ni xujt'uk yaceiteik ⁴Yan stukel te ch'iel ach'ixetik te bijike, la yich'ik bael te yawil sk'ak'ike sok nix te yaceiteike. ⁵Jauk me to te k'alal jalaj te winik te ya xnujp'ine, tal swaelik ta spisilik, jich wayik ⁶Jauk me to, ta olil ajk'ubal la yaiyik stojol te ay mach'a awune: jllawilik te winik te ya xnujp'ine! lok'anik tel ta stael, xi' te mach'a yak ta awe. ⁷Jich yu'un te ch'iel ach'ixetike jajch'ik ta spisilik sok kajik ta xchajp'anel te yawil sk'ajk'ike. ⁸Te ch'iel ach'ixetik te ma bijukike la yalbeyik te mach'atik bijike: "Ak'botik xujt'uk te awaceitike yu'un te jk'ajk'tike yakix ta tubel" xi'ik. ⁹Jauk me to te ch'iel ach'ixetik te bijike jich la yalbeyik: mayukix jku'untik, sok ayuk bey ma tik'uk ya xlok'otik a, baanik, ba manaik tel te banti ya xchonote. ¹⁰Te k'alal baemik ta smanel te yaceiteike, tal te winik te ya xnujp'ine, te ch'iel ach'ixetik te mach'a chapalike bajt'ik ta k'inwej sok te mach'a ya xnujp'ine, ochik bael sok jich la yich' makel te ti'naile ¹¹Ta patil talik uuk te yantik ch'iel ach'ixetik te ma bijukike, jich la yalik: "Kajwal, Kajwal, jambotik te ti'naile." ¹²Jauk me to jich la yal: Jamal ya jkalbeyex, ma jna'beyex abaik. ¹³Wik'iluk me asitik jiche, meyel ma na'biluk awu'unik te bi k'aalil sok te bi ora ya xtal te Nich'anile.SENYAIL K'OP TE TALENTO TAK'INE ¹⁴Te ajwalinel yu'un te ch'ulchane jich k'oem te bit'il tul winik te ya xbajt'ix ta yan lume. La yik' tel te abatek yu'une la yak'bey jilel te sk'ulejale. ¹⁵Te tule la yak'bey jo'eb talento tak'in, te yane la yak'bey cheb talento tak'in sok te yane la yak'bey jun talento tak'in. Ta tulu tul la yich' ak'beyel te jayeb ya xju' yu'un skanantaye, jich bajt' te winike. ¹⁶Ta oranax te mach'a yich'oj jo'eb talento tak'ine bajt' ta at'el sok jich jolin jo'eb xan yu'un. ¹⁷Janix jich uuk te mach'a la yich' cheb talento tak'in jolin cheb xan yu'un uuk. ¹⁸Jauk me to te abat te la yich' jun talento tak'ine ba smuk ta lum le' ba snak' a te tak'in te ak'bot yu'un te yajwale. ¹⁹Jich yu'un te k'alal k'axix bayal k'aal a sujt' tel te yajwalike kaj yich'bey ta wenta te yat'elike. ²⁰Te abat te ak'bil jilel jo'eb talento tak'ine tal sok yich'oj tel xan jo'eb talento tak'in, sok jich la yal: "Kajwal, te ja'ate la awak'bon jo'eb talento tak'in. Ilawil, jolin xan jo'eb talento tak'in jku'un." ²¹Te yajwale albot yu'un: "jLek at'ejat, lekil abatat, sok jun awot'an ta jtojol! Te bit'il jun awot'an la awentainbon te beluk xujt' la jkak'bate. Ya me jkak'bat awentainbon bayal ta chajp' te biluketik jku'une. Ochan, binuk nax me awot'an awaiybey yutsilal sok te awajwale." ²²Te abat te ak'bil jilel cheb talento tak'ine tal sok jich la yal: "Kajwal, te cheb talento tak'in te la awak'bone. Ilawil jolin xan cheb talento tak'in jku'un. ²³Te yajwale albot yu'un: "jLek at'ejat, lekil abatat sok jun awot'an ta jtojol! Te bit'il jun awot'an la awentainbon te beluk xujt' la jkak'bate. Ya me jkak'bat awentainbon bayal ta chajp' te biluketik jku'une. Ochan, binuk nax me awot'an ya awaiybey yutsilal sok te awajwale." ²⁴Jauk me to tal uuk te abat te ak'bil jilel jun talento tak'ine sok jich la yal: "Kajwal, ya jna' te bit'il lom k'ajk'ate. Meyel te ja'ate ya ak'aj te banti ma jauk la ats'une, sok ya atsob te banti ma jauk la awaj te awlile. ²⁵Jich yu'un te xiwone, jich ba jnak' ta lum te talento tak'in te la awak'bone. Ilawil, le' ay te beluk awu'une. ²⁶Jauk me to te yajwale jich albot yu'un: "Ja'at amenat sok ch'ajil abatat, te bit'il ya ana' te jo'on ya jk'aj te banti ma jo'okon la jts'une sok te ya jtsob te banti ma jauk la jwaj te awlile. ²⁷Jich yu'un ja lek te lajuk awak' ta majanel te jtak'ine, te k'alal sujt'on tele la awak'bon sok te sjol te jichuke. ²⁸Jich yu'un pojbeyaik te jun talento tak'in te yich'oje ja xa wak'beyik te mach'a yich'oj te lajuneb talento tak'ine. ²⁹Meyel te mach'a ay bayal yu'une, bayal me ya x-ak'bot xan. Yan te mach'a mayuk beluk ay yu'une ya me xpojbot xan te beluk ay yu'une. ³⁰Te abat te ma xtuune ak'aik bael ta bay ijk'al k'inal, te banti ay te ok'ele sok te banti ya sjets'ulayik te yeike.YA ME YICH'IK ICH'EL TA K'OP TE MUK'UL LUMETIKE ³¹Te k'alal ya xtal sok yutsilal te Nich'anile sok spisil te ch'ul abateitike, ya me xk'ot snajk'an sba ta banti snaktijib te bayal yutsilale. ³²Spisil ta jchajp' te lumetike ya me yich'ik tsobel tel ta stojol, ja me ya xat stukel te ants-winiketike, jich bit'il te kanan chij te ya xat te tunim chijetik sok te tentsunetike. ³³Ya me yak' ta swa'el sk'ab stukel te tunim chijetik, yan te tentsunetike ta xk'exen sk'ab ya me xbajt' stukelik. ³⁴Jich yu'un te Muk' ajwalile ya me yalbey te mach'atik ayik ta swa'el sk'abe: "La'ik, ja'ex te binax awutsilik ta stojol te jtate, ochanik, u'uninaik te utsilal te chajp'anbil ta awentaik ta xjajch'ibal to tel te balumilale ³⁵Meyel te k'alal ayon ta wi'nale, la amak'linonik; sok te k'alal ayon ta takin ti'ile la awak'bonik ja' jkuch'; sok te k'ejel talemone la awilike la awik'onik ochel ta anaik; ³⁶Sok te t'analone la awilonike, la awak'bonik te jk'u' jpak'e; sok te k'alal ayon ta chamele la akanantayonik; sok te k'alal ayon ta chukjibale tal awilonik. ³⁷Jich te mach'a toj yat'el la spasike jich ya yalik: "Kajwal, zBi ora la jkiltikat te ayat ta wi'nal sok te la jmak'lintikate? zSok bi ora la jkiltikat te takin ati' te la jkak'tik ja' awuch'e? ³⁸Sok zBi ora la jkiltikat te k'ejel talemone te la jkak'tikat ochel ta jnatike? zSok te t'analone la jkiltikat te la jkak'tik te ak'u' apak'e? ³⁹zSok bi ora la jkiltikat te ayat ta chamel, sok te ayat ta chukjibal te tal jkiltikate? ⁴⁰Te Muk' ajwalile ya me yal: Jamal ya jkalbeyex, te k'alal jich la apasbeyik te mach'atik pek'el

ayik te awermanotak te le' ayik in to, jo'on me la apasbonik abi."⁴¹Jich ya me yich'ik albeyel te mach'atik ayik ta xk'exene: "K'ejabaik ta jtojol, ja'ex te k'axem to amenexe, baanik ta bay k'ajk' te chajp'anbil yu'un te pukuje sok spisil te abatetik yu'une,⁴² Melel te k'alal ayon ta wi'nal a, ma la awak'bonik jwe'el; sok te k'alal Ayon ta takin ti'il a, ma la awak'bonik ja' jkuch',⁴³ Jo'on te k'ejel talemone la awilike, ma la awik'onik ochel ta anaik; sok te k'alal t'analone la awilonike, ma la awak'bonik jk'u'; sok te k'alal ayon ta chamele, sok nix te k'alal ayon ta chukjibale ma la akanantayonik."⁴⁴Jauk me to ya me sutik sok jich me ya yalik uuk: Kajwal, bin ora la jkiltikat te ayat ta wi'nale sok te ayat ta takin ti'ile, sok te k'ejel talemone, sok te ayat ta chamele, sok te ayat ta chukjibal te ma' la jk'uxtaytikate? Ya me yalik⁴⁵Jauk me to te muk' ajwalile ya me sut sok jich me ya yal: "Jamal ya jkalbeyex, te bit'il ma jichuk la apasbeyik te awermanotak te le' ay in to, jo'on me ma la apasbonik uuk abi.⁴⁶Jich me ya xbajtik ta woklajel ta sbajtel k'inal, yan te mach'atik lek yat'elike ya me xkuxinik sbajtel k'inal stukelik."

26 LA XCHAP SK'OPIK TE BIT'IL YA STSAKIK TE JESUSE¹Jich k'ot ta pasel te k'alal laj yot'an ta k'op te Jesuse, jich la yalbey te nopojeletik yu'une:²Te ja'exe ja na'ojik stojol te cheb xanix ka'al ya sk'an te ya spastaj te pascuae, sok te Nich'anile ya me yich' ak'el ta k'abal sok ya me yich' jipp'anel ta cruz.³Jich yu'un te wolwanej sacerdotetik sok te principaletik yu'un te ants-winetike stsojoj sbaik ta bay te muk'ul na yu'un te muk' sacerdotee, te ja sbiil Caifás.⁴Yakalik ta xchapel te bit'il muken ya xchukik te Jesuse sok ya smilik.⁵Melel jich yakalik ta yalel: "Ma me jauk a te k'alal yak ta pasel te k'in yu'un te pascuae yu'un jich ma xjajch'ik ta k'op a te ants-winetike."TE JESUSE LA YICH' MALBEYEL PERFUME TA SJOL⁶Te k'alal ay to ta Betania te Jesuse ta bay sna te Simón te ay ta k'ael chamele, te k'alal stinanoj sba koel ta we'el ta banti we'balte'e,⁷nopsaj tel ta stojol tul ants te yich'oj tel perfume te xjument nax yik' sok te tuyen stojole, te yawile pasbil ta alabastro ton, te antse la smalbey koel te perfume ta sjol te Jesuse.⁸Te k'alal la yilik te nopojeletik yu'une, ilinik sok jich la yalik: "¿Bistuuk te jontol nax la yixlane? ⁹Ja lek te lajuk yich' chonele bayal tak'in ya xlok' a te jichuke, jich ya jkak'beytik te me'baetik te jichuke."¹⁰Jauk me to, te k'alal la sna' stojol te Jesuse, jich la yal: "¿Bistuuk te ya awuts'inik jai ants to? Te beluk la spas ta jtojole t'ujbilnax.¹¹Melel te me'baetike spisil ora ya x-ain ta awolilik, yan te jo'one ma spisiluk ora joinejex.¹²Melel te k'alal la smal koel te perfume te xjument nax yik' ta jbak'etal te antse, ja la spas ta swenta te k'alal ya jkich' mukele.¹³Jamal ya jkalbeyex, chikan banti ya yich' cholel te lek yach'il k'op ta spamal te balumilale, ya yich' albeyel sk'oplal jai ants to yu'un te beluk la spase.TE JUDAS LA YAK' TA K'ABAL TE JESUSE¹⁴Jauk me to ay tul ta slajcheytulul te nopojeletike, te ja sbiil Judas Iscariote, bajt' ta stojol te wolwanej sacerdotetik.¹⁵Sok jich la yal: ¿Beluuk ya awak'bonik teme ya jkak'batik ta ak'abik te Jesuse? jich la snopik te ya yak'beyik lajunex xcha'winik (30) ta sejp' plata-tak'in.¹⁶Ora kaj snop te bit'il ya yut te ya yak' ta k'abal te Jesuse.TE BANTI LA YICH' CHAJP'ANEL TE WE'LIL YU'UN TE KAJWALTIKE¹⁷Jauk me to, ta sbabial k'aal yu'un te k'in yu'un te ya swe'ik te kaxlan waj te mayuk lewadura yich'oje, te nopojeletik yu'une talik ta stojol te Jesuse sok jich la yalik: "¿Banti ya ak'an te ya xba jchajp'antik te ya xwe'at yu'un te k'in Pascuae?"¹⁸Jich la yal te Jesuse: "Baanik ta banti muk'ul lum, ya me ataik tul winik sok jich me ya awalbeyik: Te Maestroe jich la yal: "Te jkoraile nopolix. Ya jpas te k'in yu'un te Pascuae ta banti ana sok te nopojeletik jku'une."¹⁹Te nopojeletik jich la spasiik te bit'il albotik yu'un te Jesuse sok la xchajp'anik te we'elil yu'un te Pascuae.²⁰Te k'alal ochix a te ajk'ubale, la snajk'an sba ta we'el sok te lajcheytul (12) nopojeletike.²¹Te k'alal yakalik ta we'el jich kaj yal te Jesuse: "Jamal ya jkalbeyex ay tul ta awalilik te mach'a ya yak'on ta k'abale.²²Bayal la smel yot'anik yu'un sok jich jajch' sjoj'ibeyik: "Jo'on bal ¿Kajwal?" -xi'ik.²³Jich la sut te Jesuse: "Te mach'a ya yotses sk'ab te banti yakon ta we'ele ja ya yak'on ta k'abal.²⁴Te Nich'anile ya xbajt', jich te bit'il ts'ibubil jilel sk'oplale; jauk me to ¿Obol me sba te winik te ya yak' ta k'abal te Nich'anile! ja lek te manchuk bejk'ajuk te winike."²⁵Te Judase, te ja ya yak' ta k'abal te Jesuse jich la yal: "¿Jo'on bal Kajwal?" jich albot yu'un: "Ja'at nix la awal."²⁶Te k'alal yakalik ta we'ele, te Jesuse la stsak te kaxlan waje, la xch'ultes jich la xet'. La yak'bey te nopojeletik yu'une sok jich la yal: "Tsakaik sok we'aik. Ja me jbak'etal in to."²⁷La stsak te kopae sok la yal wokol, jich la yak'bey sok la yalbey te nopojeletik yu'une: "Uch'aik, ta apisilik.²⁸Melel ja jch'ich'el in to te ja yach'il trato te ya yich' malel ta spisilik jich ya staik perdón yu'un te smulike.²⁹Jauk me to ya jkalbeyex awaiyik, te ma ba ya jkuch'ix te yalel ts'usub ja to te k'alal ya sta yorail te ya joinex ta yuch'el ta banti ay ta ajwalinel te Jtate."JESÚS LA YAL TE YA XMUKOT TA YOT'AN YU'UN TE PEDROE³⁰Te k'alal laj yot'anik ta k'ayoj, bajtik ta wits yu'un olivoetik.³¹Jich yu'un te Jesuse jich la yaltilabey: "Ta apisilik te ja'exe ya awijk'teyonik jai ajk'ubal to, melel jich ts'ibubil jilel: "YA JMAJ TE KANAN CHIJE JICH YA XPUJK'IK BAEL TE CHIJETIKE."³²Jauk me to, te k'alal ya xcha' kuxon tele, ya me xneelajon bael awu'unik ta lum Galilea.³³Jauk me to te Pedroe jich la yal: "Manchuk me spisilik ya yijk'teyatik, yan te jo'one ma jkik'teyat."³⁴Te Jesuse jich la yalbey: "Jamal ya jkalbat, jai ajk'ubal to, ma to x-ok' a te tat mute, te ya amukon ta awot'an oxebe bueltae."³⁵La yal te Pedroe: "Manchuk me ya joinat ta lajel, ma ba ya jmukat ta jkot'an." Janix jich la yalik ta spisilik te yantik nopojeletike.TE JESUSE LA SK'OPON DIOS TA GETSEMANÍ³⁶Jich te Jesuse bajt' sok te nopojeletik yu'une ta banti k'inal Getsemani sbiile sok jich la yalbey te nopojeletik yu'une: "Najk'anabaik le' to, te jo'one ya xba jk'opon Dios lum in to.³⁷La yik' bael te Pedroe sok te cha' tul snich'an te Zebedeo jich jajch' ta mel-ot'an sok kaj ta woklajel te yot'ane.³⁸Ta patil la yaltilabey: "Te jch'ulele bayal ay ta mel-ot'an, lajelonix ya jkaai ba. Jilanik le' in to pajal ma ya jwik' sitik."³⁹Been xan bael tebuk jich la spajk'an sba koel k'alal ta lum ta sk'oponel Dios sok jich la yal: "Jtat, te yakuk xju' te ma xk'ot ta jwenta jai woklajel to; jauk me to, ma me jauk ya jpas te sk'anjel jkot'ane ja aka pastajuk te sk'anjel awot'ane."⁴⁰Sujt' tel te ba ayik te nopojeletik yu'une, wayatik jul staj, jich la yalbey te Pedroe: "¿Yu'un ba ma ju' awu'unik te la awik' asitik junuk orae? ⁴¹Wik'ame asitik sok k'oponaik me te Diose, yu'un jich ma xtal yiljibal awot'anik. Te espíritue ya xju' yu'un stukel, yan te bak'ete mayuk yip stukel."⁴²Jich bajt' ta xchebal buelta ta sk'oponel te Diose; jich la yal: "Jtat, teme puersa ya xk'ax jwokole, aka pastajuk te sk'anjel awot'ane."⁴³Cha' sujt' tel ta yan

buelta, wayatik jul staj, yu'un bayal te swa'elike. ⁴⁴Jich cha' bajt' ta yan buelta; ba sk'opon Dios ta yoxebal buelta sok jich nix la yal te beluk la yal ta xjajch'ibale. ⁴⁵Jich yu'un te Jesuse tal ta stojol te nopojeletike sok jich la yaltilabey: "¿Bistuuk te wayalalik toe sok te yakatik ta yich'el lewae? ilawilik, nopol ya staix te ora yu'un te Nich'anil te ya yich' ak'el ta k'abal ta sk'ab te mulawiletike. ⁴⁶Jajch'anik ya xbootikix. Ilawilik, te mach'a ya yak'on ta k'abale nopol ayix." LA YICH' CHUKEL BAELE TE JESUSE ⁴⁷K'alal yak to ta k'op a te Jesuse, k'ot te Judase, te ja tul ta slajcheytulul nopojeletik yu'un. Sjoinej k'oel bayal ta tul ants-winetik yu'un te wolwanej sacerdotetik sok te principaletik yu'un te lume. Yich'ojik k'oel espadaik sok ste'ik ⁴⁸Te winik te ya yak' ta k'abal te Jesuse ak'botikix tel jun senyail yu'un, te jich la yal: "Te mach'a ya jkujts'iyie, ja me abi. Tsakaik." ⁴⁹Oranax tal ta stojol te Jesuse sok jich la yal: "¡Talon me, Maestro!" sok la yujts'iy ta xchoj. ⁵⁰Te Jesuse la yalbey: "Joytik, pasa te beluk tal apase. "Jich yu'un talik, la stsakik sok la xchukik bael te Jesuse. ⁵¹Te k'alal yak ta k'oel ta pasel a in to, ay tul te mach'a sjoinej te Jesuse, la slok'es tel te espadae, la smaj te yabat te muk'ul sacerdotee sok la sbojbey lok'el te xchikine. ⁵²Jich yu'un la yal te Jesuse: "K'eja te ja espadae ta banti te yawile, melel spisil te mach'atik ya xmilwan ta espadae ta espada nix ya xlajik uuk. ⁵³¿Yu'un bal ya akuy te ma xju' jku'un ya jk'ambey te Jtat te yakuk stikumbon tel lajchey tijk' ch'ul abatetik yu'une? ⁵⁴Jauk me to, ¿bit'il ya xk'ot ta pasel te beluk ts'ibubile? jauk me to puersa me ya xk'ot ta pasel. ⁵⁵Te Jesús jich la yalbey te ants-winetike: "¿Bistuuk te talatik ta tjojol sok ja espadaik sok ja te'ik yu'un ya atsakonik bael jich bit'il tul elek'? Ta jujun k'aal la jnajk'anba ta bijteswanej ta bay templo, jauk me to ma la atsakonik. ⁵⁶Jauk me to spisil yak k'oel ta pasel in to, swenta yu'un jich ya xk'ot ta pasel te beluk ts'ibubil jilel yu'un te alwanejetike." Ta patil, spisil te nopojeletik yu'une ijk'teyot yu'un sok jich lok'ik bael ta anel. TE JESUSE LA YICH' TEJK'ANEL TA MUK'UL TSOBLEJ ⁵⁷Te mach'atik la stsakik bael te Jesuse la yik'ik bael ta stojol te Caifás te ja muk' wolwanej yu'un te sacerdotetik, ja te banti stsoboj sbaik te ts'ibjometike sok te principaletike. ⁵⁸Jauk me to te Pedroe namal to la sts'aklin bael ta banti yamak'ul sna te muk'ul wolwanej sacerdotee. Och bael sok la sjoin ta naklej te kananetike swenta yu'un ya sk'an yil te bit'il ya xk'ot ta lok'el te Jesuse. ⁵⁹Te wolwanej sacerdotetik sok spisil te muk'ul tsoblej yu'unike, yakalik ta sleel lotil testigoetik swenta yu'un jich ya slebeyeyik smul a te Jesuse, yu'un jich ya stak' yak'ik ta milel a. ⁶⁰Jauk me to mayuk la stabeyik smul, manchuk me k'otik bayal lotil testigoetik. Jauk me to ay tal xan cha'tul ⁶¹sok jich la yalik: "Jai Winik to jich la yal: "Ya xju' jku'un ya jin te templo yu'un te Diose sok janix jich ya jcha' jpas ta oxeb nax k'aal." ⁶²Te muk' wolwanej sacerdotee tejk'aj sok jich la yalbey: "¿Yu'un bal mayuk beluk ya awal? ¿Beluuk ya awal yu'un te mach'atik yak'oj sbaik ta testigo ta skontroinbelate?" ⁶³Jauk me to ma la sjak' te Jesuse. Te muk' wolwanej sacerdotee jich la yalbey: "Ya jpasat ta mantal ta swenta te kuxul Diose, albotik jkaiytik te me ja'at te Cristoate, te Snich'an te Diose." ⁶⁴Te Jesuse jich la yal: "Jich te bit'il la awale; jauk me to jich ya jkalbat ta ora to ya awal te Nich'anile nakal ta swa'el sk'ab te Tatile, sok te yak ta tael ta tokal ta yolil te ch'ulchane. ⁶⁵Jich yu'un te muk' wolwanej sacerdotee la xch'i te sk'u' spak'e, sok jich la yal: "La sbol k'optayix te Diose. ¿Bistuuk xan te ya to jk'antik testigoetik? la awaiyikix stojol te la sbol k'optay te Diose." ⁶⁶¿Beluuk ya anopik yu'un? Jich la yalik: "Ja lek aka lajuk." ⁶⁷Jich la stubteyeyik te sit yelawe, la smajik sok la spak'ik ta majel, ⁶⁸sok jich yakik ta yalbeyel: "Albotik jkaiytik, te ja'at Cristo. ¿Mach'aa te la smajate?" TE PEDROE LA SMUK TA YOT'AN TE JESUSE ⁶⁹Te Pedroe nakal ta bay amak', tal tul abat ants ta stojol, sok jich la yalbey: "Te ja'ate ja joinej aba sok a te Jesús te talem ta lum Galilea." ⁷⁰Jauk me to la smuk ta yot'an ta stojolik, jich la yal: "Ma jna' te beluk ya awalbone." ⁷¹Te k'alal lok' bael ta banti ti'nail, ay yan abat ants te ilot yu'une sok jich la yalbey ya iy te mach'atik le' ayik ae: "Jai winik to sjoinej uuk a te Jesús te talem ta lum Nazaret." ⁷²Ta yan buelta la smuk ta yot'an sok la yak' ta testigo te Diose jich la yal: "Ma jna'bey sba jai winik to." ⁷³Ajk'tonax a talik te mach'atik nopol tek'atik le'a sok jich la yalbey te Pedroe: "Melel nix a te ja'ate ja joyaba sok, ja ya xchiknaj yu'un te bit'il ya xk'opojate." ⁷⁴Jich yu'un, jajch' ta bolk'optaywanej sok yalel bol k'opetik: "Ma jna'bey sba jai winik to," jich oranax ok' te kelmute. ⁷⁵Te Pedroe jul ta yot'an te beluk albot yu'un te Jesuse: "Ma to x-ok' a te kelmute te ya amukon ta awot'an oxeb bueltae." Jich lok' bael sok ba smil sba ta ok'el yu'un.

27 TE JESÚS IK'OT BAELE TA STOJOL TE PILATOE¹Jich yu'un te k'alal sakub te k'inale, spisil te wolwanej yu'un

sacerdotetik sok te principaletik yu'un te lume kajik ta xchapbeyel sk'oplal te Jesuse yu'un jich ya yak'ik ta milel a. ²Jaik nix la xchukik, la yik'ik bael sok ba yak'ik ta stojol te ajwalil Poncio Pilatoe. LAJ TE JUDASE ³Jauk me to te k'alal te Judas, te mach'a la yak' ta k'abal te Jesuse, la yil te la yich'ix ta ak'el bael ta milel a, ba sujt'es sk'op sok la xcha'sujt'es te lajuneb xcha'winik (30) ta sejp' plata-tak'in ta stojol te wolwanej sacerdotetik sok te principaletike, ⁴sok jich la yal: "La jta jmul-a te k'alal la jwalpatey te mach'a mayuk smulej." Jauk me to jich la sutik: "¿Bi jwentatik a? Ja ayix ta awenta a tukel." ⁵Jich la xch'oj koel te jayeb ta sejp' plata-tak'in yich'oj ta bay te temploe, lok' bael sok ba sjijp'an sba. ⁶Te wolwanej yu'un te sacerdotetik la stamik te jayeb ta sejp' te plata-tak'ine sok jich la yalik in to: "Ma ba toj ta pasel teme ba jkakt'ik ta bay yawil smajt'an Dios, yu'un ja stojol xch'ich'el tul winik." ⁷Jich komon kajik ta snopel, ja jich la smanik sok te tak'ine jun pam lum te sk'inal jpak'jome yu'un jich le' ya xba yich'ik mukel a te mach'atik yan lum talemike. ⁸Ja swenta il jich k'ot sbiil te lume: "Te sk'inal ch'ich' " janix jich ay ta ora to. ⁹Jich yu'un k'ot ta pasel te beluk la yal jilel te alwanej Jeremiase, k'alal la yal: "JAIK LA STSAKIK TE LAJUNEB XCHA'WINIK (30) TA SEJP' TE PLATA-TAK'INE, TE JICH K'OT TA NOPEL YU'UNIK TE ISRAELITAEIKE ¹⁰SOK JA BA SMANBEYIK A TE SK'INAL TE JPAK'JOME, JICH NIX TE BIT'IL LA SPASON TA MANTAL TE KAJWALITAEIKE. "LA YICH' ICH'EL TA K'OP TE JESÚS YU'UN TE PILATOE ¹¹Te Jesuse la yich' tejk'anel ta stojol te ajwalile sok jich la yich' jok'ibeyel yu'un: "¿Ja'at ba te muk' ajwalilat yu'un te Judioetike?" te Jesuse la sutbey: "Ja'at nix la awal" xi'. ¹²Jauk me to te k'alal la yich' lebeyel smul ta stojol te wolwanej sacerdotetik sok nix te principaletike, xujt' mayuk beluk la yal te Jesuse. ¹³Jich yu'un te Pilatoe la yal: "¿Ma ba yakat ta yayiel stojol spisil te jayeb ta chajp' muliletik te yak ta skujch'inbelatik a?" ¹⁴Jauk me to te Jesuse bal ma la sjak', yanax la yil a te ajwalile. CHAJP'AJ SK'OPLAL TE JESÚS TE YA

YICH' MILEL TA CRUZE ¹⁵Ta yorail k'in k'ayem a te ajwalil te ya skoltay bael tul chukel te janix ya stsaj te lume. ¹⁶Ja yorail a bi, ay yik'ojik tul chukel te mero na'bil sbae Barrabás sbiil. ¹⁷Jich yu'un te k'alal stsoboj sbaikix a, te Pilatoo la sjojk'ibey: "¿Mach'a ya ak'anik te ya jkoltay baele? ¿Ja bal te Barrabase o ja te Jesuse, ja te Cristo xi' sk'oplale?" ¹⁸Melel sna'ojix a te skaj sla' yot'anik te ya yak'ik ta k'abal te Jesuse. ¹⁹Te k'alal nakal ta bay chajp'ajibal te Pilatoo, te yiname la stikun tel sk'op, jich ya yal: "Manchuk me ya awak' ja k'ab ta stojol jai winik to melel mayuk smul stukel; yu'un k'ax jwokol ta swaichinel te k'ax ajk'ubale ta swenta jai winik to." ²⁰Jauk me to te wolwanej sacerdotetik sok te principaletik la yak'beyik k'otuk ta yot'anik te lume te jauk yakuk skoltayik bael te Barrabase sok te jauk ya xbajt' ta ak'el ta milel te Jesuse. ²¹Te ajwalile jich la sjojk'ibey te lume: ¿Mach'a ta xche'bal ya ak'anik te ya jkoltaybaele? jich la sutik: "Ja te Barrabase." ²²Jich la yal te Pilatoo: ¿Beluuk ya jpasbey jiche te Jesús te Cristo xi' sk'oplale?" Spisilik la sjak'ik: "Jijp'ana ta cruz." ²³La sut te pilatoo: "¿Bistuuk, beluk amen spaso? Jauk me to kajik xan ta tulan aw: "Jijp'ana ta cruz." ²⁴Te k'alal la yilix a te pilatoo te mayuk beluk ya stak' xan spase, sok te bit'il bayal ta tul te yakik ta awe, la stsak te ja'e, la spok te sk'ab ta stojol te lume sok jich la yal: "Te jo'one mayuk me jmul ya xk'ot ta stojol xch'ich'el jai winik to te mayuk smule; ja'ex me ya ataik amulik a." ²⁵Spisilik la yalik ta aw: "Te xch'ich'ele jauk me ya xk'ot ta jtojoltik sok nix ta stojol te jkal-jnich'antike -xi'ik." ²⁶Jich te Pilatoo la skoltay bael te Barrabase, yan te Jesuse ba yich' ak'el ta majel sok jich la yak' jilel swenta yu'un jich ya xba yich' jijp'anel ta cruz. ²⁷Jich te soldadoetik yu'un te ajwalile la yik'ik bael te Jesús ta bay yutil te muk'ul na yu'un ajwalil sok la stsobik tel spisil ta tsojp' te soldadoetike. ²⁸Jaik la st'ananik sok la yak'beyik slap tsajal pak'. ²⁹Jich la spasbeyik jun skorona te pasbil ta ch'ixe, la yak'beyik ta sjol, sok la yak'ik jun najp'teal ta bay swa'el sk'ab, la skejan sbaik ta stojol sok kajik ta yalel ta labanwanej: "¡Binax yutsil, te muk' ajwalil yu'un te judioetike!" -xi'ik ta slabanel. ³⁰Sok la stubtayik, la stsakik tel te najp'teal la smajbeyik ta sjol. ³¹K'alal laj yot'anik ta slabanel, la sk'ejbeyik bael te tsajal pak' sok la slapbeyik te sk'u' nixe sok la yik'ik bael yu'un ba sijjp'anik ta cruz.LA YICH' JIJP'ANEL TA CRUZ JICH LAJ TE JKAJWALTIKE ³²Te k'alal lok'ik tel, la staik tul winik te sbiile ja Simón te jajch'em tel ta lum Cirene, la sujik te yakuk xjoinotik bael yu'un jich ya xkuch bael uuk te cruce. ³³Jich k'otik ta jun k'inal te sbiilinoj Gólgota, te jich ya sk'an yal: "Yawil bakel jolol." ³⁴La yak'beyik yuch' vino te kapbil sok te beluk bayal xch'aale. Jauk me to te k'alal la sts'ub yayi te Jesuse ma la sk'an yuch'. ³⁵Te k'alal laj yot'anik ta sijjp'anel ta cruz, kajik ta spukbeyel sbaik te sk'u'e sok kajik ta tajimal sok; ³⁶la snajk'an sbaik ta skanantayel. ³⁷La slejch'anbeyik ta bay sjol te cruz te beluk smulinoje: "JA IN TO JA TE JESÚS, TE MUK' AJWALIL YU'UN TE JUDIOETIKE "xi' te ts'ibubil le'a." ³⁸Janix jich ay cha'tul elek'etik te la yich'ik jijp'anel sok, tul ta bay swa'el sk'ab sok tul ta bay xk'exen. ³⁹Spisil te mach'atik ya xk'axik le'a sjimuleyik nax te sjolike ⁴⁰sok jich la yalik: "Ja'at te la awal te ya ajin te snaj te Dios sok te oxeb nax k'aal te ya acha'pase, koltayaba a tukel. Teme ja'at nix a te Snich'anat te Diose, koan tel ta bay cruz." ⁴¹Janix jich te wolwanej yu'un te sacerdotetik yakalik ta slabanel, sok nix te ts'ibjometike sok te principaletik yakalik ta yalel: ⁴²"Ja la skoltay te yantike, jauk me to ma xju' yu'un skoltay sba stukel. Ja me muk' Ajwalil yu'un Israel; ak'aik me te yakuk skoltay sba tel koel ta bay cruz jich me ya jch'uuntik uuk." ⁴³Teme ja smuk'ulinej yot'an te Diose. Aka me koltayotok yu'un ta ora, melel jich la yal: "Jo'on me te Snich'anon te Diose" xi'. ⁴⁴Janix jich yakalik ta yalel ta labanwanej te cha'tul elek'etik te jipatik soke. ⁴⁵Ta olil k'aal ijk'ub te k'inal ta spamal te balumilale ja to ta yoxebalan ora smalel k'aal. ⁴⁶Nopol staix a te oxeb ora smalel k'aal, tulan awun te Jesuse sok jich la yal: "ELI, ELI, ¿LAMA SABACTANI?" te ya sk'an yal "DIOS JKU'UN, DIOS JKU'UN, ¿BISTUUK TE LA APIJT'ESONE?" ⁴⁷Te cha'ox tul te mach'a tek'atik le'a la yayiik stojol, sok jich la yalik: "Ja yak ta yik'el tel te Eliase" xi'ik. ⁴⁸Jich oranax tal tul te mach'a le'a aelmaj bael ta yich'el tel jun esponja, la smul tel ta ch'aal vino sok la skajtsan ta sni' jalal la yak'bey snuk' te Jesuse. ⁴⁹Te jayeb tul xan te le' ayik ae jich la yalik: "Aka jkik'taytik stukel; ya jkiltik teme ya xtal koltayotok yu'un te Eliase" xi'ik. ⁵⁰Tulan awun ta yan buelta te Jesuse jich la yak' lok'uk te xch'ulele. ⁵¹Jich yu'un, te lich'bil pak' te ay ta templo yu'un te Diose jats ta olil, k'alal ta sba k'alal ta yanil. Te balumilale nijk' sok te ch'enetike jatik ta olil. ⁵²Te mukenaletike la yich'ik jamel, sok cha'kuxtel sbak'etalik bayal ta tsojb te mach'atik ch'ultesbiilike. ⁵³Lok'ik tel ta smukenalik te k'alal cha'kuxtel te Jesuse, ochik bael ta bay ch'ul lum, la yak' sbaik ta ilel ta stojol tsobol ta tul ants-winetik. ⁵⁴Te wolwanej yu'un te soldadoetik sok nix te jayeb ta tul te yakik ta skanantayel a te Jesuse la yilik te nijk'ele sok spisil ta chajp' te beluk k'ot ta pasele, bayal axiw yot'anik yu'un sok jich la yalik: "Ta mero melel janix snich'an a te Diose." ⁵⁵Bayal ta tul antsetik k'ejel to yakalik ta yilel, ja te mach'atik la st'unik te Jesús k'alal to ta Galilea sok te la skananteyike. ⁵⁶Le' ay a te María Magdalena, María te sme' te Jacoboe sok José sok nix te sme' te snich'nab te Zebedeoe.LA YICH' MUKEL SBAK'ETAL TE JESUSE ⁵⁷Te k'alal ijk'ub te k'inal, tal tul k'ulej winik te jajch'em tel ta lum Arimatea, José sbiil, te janix nopojel yu'unuk te Jesuse. ⁵⁸Bajt' ta stojol te Pilatoo, la sk'anbey te sbak'etal te Jesuse. Jich te Pilatoo la yal mantal te yakuk yak'beyik bael te sbak'etale. ⁵⁹Te José la yich' bey bael te sbak'etal te Jesuse, la spots bael ta lekil najt'il pak' te mayuk xch'alele ⁶⁰sok la xchawan ta ach' mukenal yu'un, te ja'nix sjutoj ochel ta bay ch'entikal. Jich la sbalch'un jilel jun muk'ul ch'en ta bay sti'il te mukenale, jich bajt'. ⁶¹Te María Magdalena sok te yan María nakatik ta bay sti'il te mukenale.TE KANAN MUKENALE ⁶²Ta yan k'aal, te k'alal k'axemix a te bit'il ya xchajp'an sbaik yu'un te sk'alalal ich' lewae, te wolwanej sacerdotetik sok te Fariseotike la stob sbaik sok te Pilatoo. ⁶³Jich la yalbeyik: "Muk' ajwalil, te jo'otike ya to jna'tik te k'alal kuxul to jai lo'leywanej to, jich la yal: "Ta yoxebalan k'aal ya xkuxon" xi'. ⁶⁴Jich yu'un a la mantal te yakuk yich' kanantayel ta lek ja to ta yoxebalan k'aal; melel teme ma jich k'ot ta pasele te nopojetik yu'une ya me stak' xk'ot yelk'anbeyik te sbak'etale sok jich ya me stak' yalbeyik te ants-winetike te: "Cha' kuxixtel ta bay lajele" jich k'ax muk' me ya xk'ot xan a te lo'layel to te bit'il ne'elal toe. ⁶⁵Te Pilatoo jich la yal: "Ik'aik bael tsojb kanan. Baanik sok kanantayaik ta mero lek." ⁶⁶Jich a bajt'ik sok la smakik ta lek te mukenale, sok la spak'ik ta lek te ch'ene sok la yak'ik jilel tsojb kanan le'a.

28 CHA' KUXTEL TE JESUSE¹Malix a te k'aale, ta sk'alelal te kux-ot'ane, te k'alal yakix ta sakubel tel a te k'in al yu'un te sbabial k'aal yu'un te semanae, te María Magdalena sok te yan María tal yilik te mukenale. ²Jich tal tulan nijk'el, me lel tal tul ch'ul abat yu'un te Jkajwaltike ko tel ta ch'ulchan; tal stij lok'el te ch'ene, sok la snajk'an sba ta sba.³Te sit-yelawe jich xojobil te bit'il tsantsewale, sok te sk'u' spak'e k'ax sak jich bit'il te tuiwe. ⁴Te kananetike yakik ta nijk'el yu'un te xiwele sok jich jilik te bit'il winiketik te lajemike.⁵Te ch'ul abate bajt' ta ba ayik te antsetike, sok jich la yalbey: " Ma xiwex, me lel ya jna' te ja ya aleik te Jesuse, te la yich' milel ta cruz. ⁶Ma ba le' ayix to, me lel cha' kuxix, jich te bit'il la yal jilele. La'ik, la ilawilik te banti way sbak'etal te Jkajwaltike. ⁷Baanik ta ora sok albeyaik te nopojeletik yu'une: "Te bit'il cha'kuxixtel ta bay te aelmeletike. Ja me neelajix bael awu'unik ta sk'in al Galilea. Leme ya xk'ot awilik a, jo'on me la jkalbeyex" xi' te ch'ul abate.⁸Oranax te antsetike la yijk'tayik te mukenale yakik ta xiwel sok ay sbujts' yot'anik, aelmajik bael ba yalbeyik te nopojeletike. ⁹Ajk' to nax abi, te Jesuse la sta te antsetike sok jich la yal "Talonme" xi'. Te antsetike talik sok la spetbeyik te yakane sok la skejan sbaik ta yich'el ta muk'. ¹⁰Jich te Jesuse la yal: "Ma me xiwex. Baanik sok albeyaik te nopojeletike aka me bajt'ukik ta Galilea; le' me ya yilonik a" -xi' te Jesuse.**TE BELUK K'OT YALIK TE KANANETIKE** ¹¹Te k'alal yakalik ta bael a te antsetike, ay cha'ox tul te kananetik bajt'ik ta muk'ul lum sok jich k'ot yalbeyik te wolwanej Sacerdoteetik spisil te beluk k'ot ta pasele. ¹²Te k'alal la stsob sbaik te Sacerdoteetik sok te principaletik kaj yalik te beluk k'ot ta pasele, jich la yak'beyik bayal tak'in te soldadoetike ¹³sok jich la yalbeyik: "Albeyaik te yantike, te nopojeletik yu'un te Jesuse talik ta ajk'ubal sok la yelk'anbeyik bael te sbak'etal te k'alal wayalotik ae." xi'ex me ta yalel. ¹⁴Jai k'op to teme k'ot ta stojol te ajwalile, jo'otik me ya xk'opojotik jich me ma xwoklajex a te ja'exe. ¹⁵Jich te Soldadoetike la stsakik te tak'ine, jich la yalik te bit'il pasotik ta mantale. Jai k'op to pujk' ta spamal te lume sok tulan sk'oplal k'ot ta yot'anik te judioetike janix jich ay sk'oplal ta ora to.**LA YICH'IK TULAN YAT'ELIK TE NOPOJELETIKE** ¹⁶Te bulucheb ta tul nopojeletike bajt'ik ta Galilea, ta bay wits te yich'ojik jilel albeyel yu'un te Jesuse. ¹⁷Te k'alal la yilik te le' ay a te Jesuse, la yich'ik ta muk', jauk me to, ay cha'ox tulik te ma la xch'uun yot'anik teme janix a te Jesuse.¹⁸Te Jesuse tal ta stojolik sok jich la yal: "Spisil tulan at'elil ak'botonix jwentain, ta ch'ulchan sok ta balumilal. ¹⁹Baanik jiche, aka ochokik ta nopojel ta spamal te muk'ul lumetike. Ak'beyaik yich'ik ja' ta sbiil te Tatile, te Nich'anile sok ta swenta te Ch'ul Espiritue.²⁰Ak'beyaik me snop xch'uunel spisil te mantaliletik te la jkalixe. Sok ilawilik, te Jo'one ya me joinex ta spisil ora, ja to ta k'alal slajibal te balumilale." -xi' te Jesuse.